

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Diplomová práce:

Golf – snobský sport nebo sport pro všechny?

Martin Šperl

Praha 2006

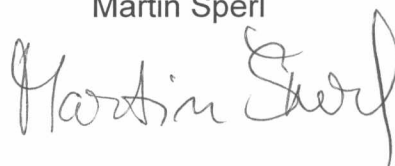
Konzultant: Prof. PhDr. Josef Kandert CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem při její přípravě použil pouze uvedenou literaturu a prameny.

V Praze dne 8. 8. 2006

Martin Šperl

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style, that reads "Martin Šperl". The signature is positioned below the printed name.

Obsah:

Abstrakt	4
Úvod	5
Antropologie a sport	7
Sport předmětem výzkumu	7
Moderní sport	9
Teoretická východiska	10
Pierre Bourdieu: Teorie jednání	10
Sport a kulturní kapitál	12
Metodologie	15
Oblast výzkumu	15
Etnografie jako výzkumný nástroj	15
Sběr dat	16
Pozorování	16
Rozhovory	16
Další zdroje dat	19
Golf v České republice	19
Kořeny golfu	19
Historie golfu v českých zemích	20
Počátky	20
První republika aneb golf jako hra gentlemanů a pravých sportmenů	21
Poválečné období	23
Období normalizace	26
Golfový boom v České republice	27
České golfové prostředí – analýza dat	32
Pravidla a etiketa golfu	32
Pravidla	32
Etiketa	34
Zelená karta – základní hendikep 54	37
Cesty ke golfu	42
Kdo hrál golf	46
Kdo hraje golf	47
Náklady spojené s golfem	48
Čas na golf	49
Cesta na golfové hřiště	50
Ženy a golf	50
Děti a golf	54
Kde se hraje golf	54
Hřiště	55
Golfové kluby	57
Co se také děje na golfovém hřišti	59
Popularizace vs. exkluzivita	60
Popularizace	60
Exkluzivita	62
Závěr	62
Summary	66
Literatura:	68
Prameny:	69
Příloha – výtahy z rozhovorů	70

Abstrakt

Sport je nedoceneným tématem sociálních věd jako jsou antropologie, ale i sociologie. Jedním z těch, kteří se sportem zabývali je Pierre Bourdieu, z jehož teorie kulturního kapitálu vycházím při zkoumání českého golfového prostředí. Golf zažívá již několik let v České republice nebývalý rozkvět a stal se součástí životního stylu vyšších vrstev společnosti. Golf se prostřednictvím svých aktérů vymezuje vůči jiným sportům svou výjimečností ale paradoxně i snahou zbavit se ve společnosti někdy pociťovaných negativních přívlastků. Pro výzkum jsem zvolil etnografickou metodu, pomocí níž popisuji některé rysy českého golfového prostředí a charakteristiky hráčů, kteří v něm působí či do něj přicházejí. Na základě dat z rozhovorů vytvářím charakteristiky dnešních českých golfových hráčů, jejich začátky s golfem a jejich celkovou zkušenost s tímto sportem. V golfovém prostředí nacházím jak prvky exkluzivity, které tento sport dlouhodobě s sebou nese, ale i tendence opačné popularizační, kterými se golf otvírá širším vrstvám. Z hlediska exkluzivity zkoumám bariéry pro vstup do tohoto prostředí, golfová pravidla, golfovou etiketu, která vyjadřuje tradiční a vysoce hodnocené zvyklosti tohoto prostředí. Popularizační tendence jsou poháněny golfovým průmyslem i konkurencí hřišť, která hledají nové zákazníky. Různé skupiny získávají v golfu různou formu kulturního kapitálu, symbolického či sociálního. V práci se zabývám také použitím golfu jako komunikačního, a marketingového nástroje ve firemních strategiích a při sjednávání obchodních kontraktů v golfovém prostředí.

Úvod

Sport je již dlouho součástí životního stylu moderní společnosti. Je prostorem pro budování „jinakosti“, ale i demonstraci společenského postavení. S jeho vzrůstajícím významem v rovině aktivit společnosti je mou otázkou, zda se mu sociální vědy jako je antropologie či sociologie věnují dostatečně. I z tohoto důvodu jsem se rozhodl pro výběr sportu jako tématu mé práce. Mým původním záměrem byl výzkum většího množství sportů s důrazem na jejich postavení ve společnosti, na to, co přinášejí ve sféře amatérské participace těm, kteří je provozují a jaké jsou důvody a motivy pro výběr určitého sportu. Po zvážení rozsahu práce jsem se rozhodl pro sport jediný, jehož současný rozvoj je České republice i v porovnání s okolními zeměmi, zejména postkomunistickými, překvapivý. Právě golf splňoval kritéria pro fenomén, který přesahuje hranice sportovního vyžití a zasahuje do společnosti jako součást životního stylu lidí s určitým postavením. V české společnosti se v souvislosti s golfem objevují protichůdné tendence odpanštění a popularizace na straně jedné a na straně druhé zachovávání exkluzivity tohoto sportu tradičně oblíbeného vyššími vrstvami společnosti. České golfové prostředí se dlouhodobě potýká s označeními golfu jako sportu „snobského“, „elitářského“, „exkluzivního“ a snaží se je aktivně odstranit. Pro tato označení si však golf přináší z tradice určité dispozice, které přežívají i v české společnosti a dělají z něj záležitost exkluzivní. Tématem mé práce je motivace hráčů golfu pro výběr tohoto sportu a společenské benefity, které jim tento sport kromě rekreačního vyžití může přinést. Je to sport opravdu pro všechny, jak je prezentován všemi zúčastněnými uvnitř golfového prostředí?

Při hledání materiálů pro moji práci jsem s překvapením zjistil, že na poli antropologie ale i sociologie je golf především zkoumán v rámci problémů rasových či etnických a to zejména v zemích, kde je golf rozšířen a oblíben nejvíce, a nikoli z hledisek prestiže či statusu, které se k němu také váží. Tradičně je golf používán právě jako příklad pro tyto oblasti výzkumů, ale zpravidla není objektem zkoumání. Práce na toto téma však také existují a jedna z nich i byla inspirací i v teoretických východiscích, které jsem přijal. Touto prací je výzkum australského golfového klubu a

jeho praktik v začlenění juniorů do golfové kultury klubu a zprostředkování hodnot této kultury [Zevenbergen, Edwards, Skinner 2002]. Na základě teorie pole a kulturního kapitálu Pierra Bourdieu je tu zkoumán proces osvojování hodnot golfové kultury prostřednictvím rituálů klubu a předpoklady juniorů pro snadné začlenění do tohoto klubu a tím i získání předpokladu pro přijetí do dominantních společenských skupin. Ve své práci používám teorii kulturního kapitálu Pierra Bourdieu [1998] ke zjištění motivací golfových začátečníků ale i širšího popisu českého golfového prostředí. Tématem práce jsou rovněž otázky v tom smyslu, kdo jsou hráči golfu (začínající či dlouhodobě hrající) a jak je používají pro získávání sociálního a symbolického kapitálu. Jsou tyto podvědomé strategie úspěšné, protože golf je stále exkluzivním sportem, nebo popularizace golf v českém prostředí přibližuje nejširším vrstvám společnosti a jeho hodnota v tomto směru klesá?

Pro golfové prostředí je důležité také tradiční dodržování pravidel a golfové etikety, která vymezuje golf vůči ostatním sportům a okolní společnosti. Ve své práci se tedy rovněž zabývám vlivem těchto zvyklostí, které dodávají golfu étos sportu gentlemanů a zajišťují mu stále určitou míru exkluzivity. Tématem mé práce je i pronikání golfu do firemní kultury a jeho spojování se světem obchodu a podnikání, kde se golfové hřiště stává místem pro uzavírání kontraktů a získávání sociálního kapitálu.

Cíl práce představuje popis českého golfového prostředí, skupin hráčů s podobnými charakteristikami a analýza dvou již zmíněných tendencí, objevujících se v českém golfového prostředí, a to exkluzivity a popularizace. Cílem bude zjistit, jaké formy kulturního kapitálu získávají v golfového prostředí skupiny s různými charakteristikami a jsou-li tyto formy kulturního kapitálu motivací pro začínající hráče.

To, co mě v mé práci přibližuje zpátky k antropologii, je kromě mého zaměření, i použitá metoda – etnografie, kterou chápu jako sběr dat na základě přímého pozorování v prostředí, kde jsem často vystupoval jako „outsider“.

Antropologie a sport

Sport předmětem výzkumu

Sport by se mohl zdát nedoceněným polem studia antropologie, s několika výjimkami, a spíše minoritní oblastí pro vytváření teorií v sociálních vědách. Jak uvádí Jeremy McClancy v úvodu ke sborníku *Sport, Identity and Ethnicity*: „*Sport je centrální aktivitou v našich společnostech, vyjadřuje sociální hodnoty a jako takový si zaslouhuje systematický výzkum jako jakákoliv jiná aktivita. Sport může být zábavný. To ale neznamená, že by měl být přehlížen vědci.*“ [MacClancy 1996:2]. Sport v jeho pojetí není jen odrazem společenských hodnot, ale je naopak jejich hlavním vyjádřením [MacClancy 1996].

Sport je nejen univerzálním fenoménem přítomným ve všech kulturách, ale možná jedním z nejlepších indikátorů či výrazů této kultury, jinak řečeno sport reflektuje kulturu. Chování při sportu může být aplikováno na chování ve společnosti, jinými slovy chování v české kopané je naprosto odlišné od chování v pákistánském kriketu. Při bližším pohledu na sporty a související chování dostaneme odraz důležitého a ve společnosti hodnoceného druhu chování, které je základem širší kultury, ve níž je sport zakotven. To je příklad jedné části antropologického bádání – odvozovat a identifikovat chování společnosti. Pokud se pojem sportu použije jako lidská konstanta, je možné vytvářet mezikulturní srovnání a budování kognitivní mapy lidského chování [Sands 1999:3].

V reakci na globalizaci, kulturní změny a zmenšující se geografické a kulturní vzdálenosti mezi lidmi jsou staré obory nuceny změnit zaměření a vznikají nové disciplíny jako například kulturní studia. Antropologické bádání se změnilo díky důrazu na taková problematická témata jako je gender, útlak, etnická identita, kulturní pluralismus, třídní rozdělení a sociální nerovnost [Rappaport 1994]. Těžko by bylo možné nalézt společenského vědce, který by nesouhlasil s tím, že západní a nezápadní sporty hrají významnou roli v současné mezikulturní interakci; západní sporty prostřednictvím mezinárodních sportovních soutěží, nezápadní sport pak ve smyslu zhmotnění vyjádření kulturní tradice a identity. Studium sportu může být nástrojem pro rozvoj teorií týkajících se vlastností lidské kultury a také jejich aplikací .

Sport byl a vždy bude významným prvkem kulturního chování jak v našem kulturním okruhu, tak v rozvíjejících se společnostech třetího světa a v přetrvávajících kmenových společnostech. Sport také reflektuje velkou kulturní změnu způsobenou vlivem západní euroamerické kultury, která se odehrává téměř všude po celém světě. V podstatě se sport stal jak barometrem společenských změn, tak i jejich hlavním hybatelem. Sands uvádí, že příkladem toho je význam, jaký měl pro jihoafrickou společnost titul světového šampióna v ragby z roku 1996 prostřednictvím společenského, ekonomického a kulturního vzednutí. Černošský prezident, dříve vězněný vládou apartheidu, vychvaloval ctnosti jihoafrického národa za pomoci týmu ragby, který měl kvůli rasové politice předchozí vlády zakázanou účast v mezinárodních soutěžích a za který hrál pouze jeden černošský hráč. [Sands 1999: 11]. Sport je jev, jenž je v určitých oblastech řízený mocí a politikou (v některých případech je však na politickém uspořádání autonomní), ale i oknem, kterým můžeme nahlédnout do dynamiky a kulturních rozdílů lidstva.

Sport se objevuje v antropologickém výzkumu již na konci 19. století jako možný zdroj informací o povaze kulturních kontaktů mezi geograficky vzdálenými kulturami [Tylor 1896, Sands 1999:4], Avšak dlouhou dobu až na výjimky (Culin, Firth, Lesser) nebyl sport považován za hlavní objekt výzkumu kulturních aktivit [Blanchard 1985, Sands 1999:4]. Změna nastala v 60. letech v rámci celkové společenské a vědní restrukturalizace. I jiné vědní disciplíny se v této době obracejí ke sportu jako k prostředku vyjádření společenských systémů. Antropologie se však sportu začíná naplno věnovat až v 90. letech 20. století. Výhoda antropologie spočívá v její schopnosti nahlížet na jednotlivé rysy společnosti jako je sport v kontextu širšího kulturního celku. Etnografie sportu tak poskytuje cenný pohled na další kulturní aspekty společnosti.

Komplexnost soudobého sportu umožňuje zkoumat jej jako instituci, subsystém společnosti či kulturní vzor. Marc Augé [1999:92] poukazuje na současnou existenci „nových světů“ a jako jeden z příkladů uvádí právě svět sportu. Myšlenka a pojetí různých světů je spjata s myšlenkou jedinečnosti, relativní autonomie a se zřejmostí rozlišujících rysů. Tyto „nové světy“ nejsou homogenní, kříží se, koexistují, vzájemně se ovlivňují, komunikují a vlastní obrazy těch ostatních i

tradičních světů. Výzvou pro antropologii je zkoumání objektů v oblastech křížení a prolínání těchto světů.

Moderní sport

Důležitým aspektem pro popsání fenoménu moderního sportu je vznik pravidel uplatňovaných ve všech jeho odvětvích. Nárůst a kultivace sportu jako aktivity vyplňující volný čas je klíčovým motivem Eliasovy sociologické teorie zabývající se civilizačním procesem v moderních společnostech. V Eliasově pojetí historické evoluce mohou být a jsou sportem kultivovány hrubá lidská síla a silné emoce a to pomocí pravidel hry. Ve většině typů sportu jde pak o prvek soutěžení. Podle tohoto přístupu by se tedy empirické výzkumy měly ptát na jednu podstatnou otázku: Co je to za společnost, kde mnoho lidí tráví svůj volný čas účastí či sledováním nenásilných zápasů lidských dovedností a síly? [Elias 1986]

Mnoho autorů se pokoušelo identifikovat základní charakteristiky sportu a tím vysvětlit jeho podobu tak, jak jí známe dnes (Guttman, Dunning, Sheard). Guttman jmenuje sedm charakteristik: sekularizace, rovnost, specializace, racionalizace, byrokracie, kvantifikace a záznam [1978:16]. Od jiných zmíněných autorů se tento seznam liší absencí Eliasovy redukce fyzického násilí, které je však v malé míře tolerováno, norem slušnosti (fair-play) a kontrolované povznesené radosti z bojového vzrušení [Dunning, Sheard 1979:33]. V této charakteristice se již objevuje fenomén pravidel, která jsou z mého pohledu tolik důležitá pro pochopení golfového prostředí. Uvažování o pravidlech sportu je nezbytné při zkoumání vzniku moderního sportu, pravidla jsou totiž tím, co utváří přechod mezi lidovými hrami a sportem.

Další typický aspekt moderního sportu je odvozen z přání soutěžících z různých lokalit, regionů a národů soutěžit mezi sebou. Lidé z různých regionů se začali více stýkat za účelem práce, ale i ve volném čase. Aby tato interlokální soutěž byla možná, museli se hráči dohodnout na pravidlech hry, která mohla vytvářet a kontrolovat organizace s nadlokální působností. Předpokladem je tu samozřejmě konsensus a přijetí stejných pravidel hry. K rozsáhlému rozvoji moderního organizovaného sportu došlo v průběhu jednoho až dvou století poté, co se většina evropských zemí ustanovila na bázi národních států. Moderní sporty vznikly až když se pro lidi z různých lokalit, regionů a národů stalo jednoduché komunikovat a

potkávat se. S postupnou standardizací pravidel sportu na národní a mezinárodní úrovni se pod větší kontrolu dostával i potenciál k násilným projevům, který je ve sportu obsažen. Hlavním záměrem všech, kteří se angažovali v zavedení jednotných pravidel, byla eliminace sporů o to, podle jakých pravidel by se měly dané soutěže řídit. [Stokvis 1992]

Bourdieu [1984] přijímá teze o kultivaci, kontrole a disciplíně síly a emocí a zároveň přidává důležitou dimenzi interpretace sportovních aktivit ve smyslu sociální a symbolické relevance sportu ve vztahu k třídní identitě.

Teoretická východiska

Pierre Bourdieu: Teorie jednání

Ve formulaci sociálního prostoru Pierra Bourdieu hrál klíčovou roli koncept kapitálu, v jehož pojetí se výrazně liší od Karla Marxe. Kapitál, stejně jako sociální třídy, nevnímá pouze v ekonomických souvislostech jako Marx, ale zohledňuje celou řadu dalších dimenzí od historického vývoje, přes rozvoj individuality a institucionální diferenciaci, vzájemnou dlouhodobou závislost ve zvýhodněných společnostech až po dynamiku kulturních a ostatních neekonomických monopolů a vyloučení. Bourdieu rozlišuje celkem čtyři druhy kapitálu – ekonomický, kulturní, sociální a symbolický. Ekonomický kapitál buď přímo představují peníze či předměty nebo vlastnická práva, která lze na ně přeměnit. Kulturní kapitál zahrnuje širokou škálu vlastností či dovedností, od vzdělání, obecného kulturního povědomí až po estetické přednosti jedince. V zásadě se vyskytuje ve třech stavech: v zpředmětněném stavu jako soubor kultivovaných schopností osvojených jednotlivcem v procesu socializace, v objektivizovaném stavu jako například v knihách a uměleckých dílech a nakonec v institucionalizovaném stavu ve formě vzdělávacího systému a příslušných osvědčeních. Sociální kapitál existuje ve formě sociálních konexí nebo institucionalizovaný v podobě systému šlechtických titulů a lze díky němu získat ekonomické, politické nebo sociální výhody. Všechny tři zmíněné kapitály spolu úzce souvisí [Bourdieu 1998].

Globální sociální prostor popisuje Bourdieu jako pole, čímž míní „pole sil, jehož tlaku jsou nutně vystaveni aktéři v onom poli zaangažovaní, a zároveň pole

bojové, na němž se aktéři různými prostředky a s různými cíly – podle toho, jaké postavení ve struktuře silového pole zauímají – střetávají a tím přispívají k jeho uchování a změně.“ [Bourdieu 1998: 38]. Bourdieu především zdůraznil zavedení pojmu „pole moci“, které se od ostatních sociálních polí (například ekonomického, kulturního nebo politického) odlišuje. Je to prostor, v němž mezi sebou bojují jednotliví aktéři obdaření různými druhy kapitálu, který jednak chrání, jednak koncentrují (akumulují), tak aby mohli na svých polích zaujímat dominantní postavení. Předmětem boje se stává i zachování nebo změna kurzu mezi různými druhy kapitálu, neboli boj o moc nad institucemi, které jej mohou úřední cestou změnit. Jako příklad uvádí Bourdieu omezení množství školských titulů, jež otevírají přístup k vysokým postům a tím i ovlivnění relativní hodnoty těchto titulů i odpovídajících pozic.

Jako podmínku, či alespoň průvodní jev snahy po koncentraci všech vyjmenovaných druhů kapitálů zmiňuje Bourdieu koncentraci čtvrtého symbolického kapitálu uznání. Symbolickým kapitálem je kterákoliv vlastnost (kapitál jakéhokoliv druhu – fyzický, ekonomický, kulturní, sociální), pokud je nahlížena sociálními činiteli, jejichž kategorie vnímání jsou takové, že ji dokáží poznat (vidět) a uznat, ocenit. [Bourdieu 1998: 81]. Typický příklad představuje třeba čest, tak jak ji vnímají středomořské národy, kdy čestné či nečestné chování je rozdělováno na základě určitých společenských přesvědčení. Rozptýlený symbolický kapitál, vycházející čistě jen z kolektivního uznání, záhy přechází v „symbolický kapitál objektivizovaný“ – tedy kodifikovaný, určovaný, garantovaný a byrokratizovaný státem.

Jeden ze základních termínů, užívaných Pierrem Bourdieu v souvislosti s popisem sociálního prostoru jakožto pole, tvoří pojem habitus. Bourdieu jej definuje jako „*generativní a jednotící princip, který z charakteristických vztahových rysů, vlastních určitému postavení, vytváří jednotný životní styl, to jest celek, v němž se sjednocuje volba osob, statků i praktických činností.*“ [Bourdieu 1998: 16] Habitusy, jakožto plody společenské pozice, nám pomáhají pochopit, jak zapojení jistých aspektů sociálního kontextu předurčuje jednání, myšlení a chování lidí určitým způsobem. Nejde však jen o odlišné praktické činnosti, kterým se jednotlivé sociální skupiny věnují, ale habitusy „*jsou také klasifikační schémata, principy klasifikace,*

principy vidění a rozlišování, různého vkusu.“ [Bourdieu 1998: 16] Vycházejí z nich tedy nejen zvyky a záliby příslušných skupin (co a jakým způsobem jedí, jaké sporty pěstují a jaké mají politické názory apod.), ale i principy rozlišování mezi dobrem a zlem, správným a nesprávným, vulgárním a elegantním atd. Objasňují, proč například stejné chování či jednání může někdo považovat za obdivuhodné zatímco druhý za vulgární.

Podle Bourdieu je především podstatné, „že jsou-li rozdílnosti v praktických činnostech, statcích a projevovaných názorech nahlíženy skrze tyto sociální kategorie vnímání, skrze tyto principy vidění a rozlišování, stávají se rozdílnostmi symbolickými a představují skutečnou řeč.“[Bourdieu 1998: 16]

Sport a kulturní kapitál

Jak už stojí výše, kulturní kapitál v zásadě existuje ve třech stavech, z nichž poslední, institucionalizovaný, vychází ze vzdělávacího systému a s ním související struktury školských titulů. Bourdieu zdůrazňuje klíčovou roli vzdělání v souvislosti s teorií kulturního kapitálu. Na vzdělání bytostně závisí pohyb jedince v sociálním prostoru - „*instituce vzdělání přispívá k trvání a předávání dělby kulturního kapitálu a tím i struktury sociálního prostoru.*“ [Bourdieu 1998: 27]. Zjednodušeně řečeno vychází kulturní kapitál především ze vzdělání a způsobu výchovy jednotlivce.

Kulturní kapitál ozřejmuje sociální procesy reprodukce rasových a třídních privilegií a vyloučení ve společnostech, které jsou daleko vpředu v historickém procesu „individuálního vyloučení“. V procesu, který zahrnuje vývoj institucí, jež uskutečňují rasové a třídní vyloučení neosobním a individualizovaným způsobem. Individualizované vyloučení probíhá běžně v moderních systémech pomocí formálního vzdělávání, které měří, hodnotí a uděluje každému jedinci sílu univerzálně uznávané autority, jež rozeznává sociálně strukturované tělesné a mentální schopnosti, dosažené znalosti a osobní kvality, jako jsou například inteligence, kreativita a charakter. Kulturní kapitál odhaluje společensky popírané skutečnosti, že rozdíly ve znalostech, schopnostech, vkusu a sklonech vznikají díky symbolické moci dominantní třídy ustanovit svůj kulturní repertoár a vkus jako univerzální a legitimní a také díky tiché distribuci kulturně dominantního systému vkusu a sklonů mezi rodiči a dětmi příslušejícími k dominantní třídě. V těchto souvislostech je kulturní kapitál

dominantními třídami používán jako ekonomický kapitál, který je odlišuje od ovládaných tříd a zajišťuje jim exkluzivní přístup ke zdrojům, mocenským pozicím a aktivitám a institucím [Stempel 2005: 412-413].

Do oblasti kulturního kapitálu lze kromě klíčového vzdělání zařadit celou škálu nejrůznějších vlastností, dovedností, vkusu či sklonů směřujících do oblasti umění, hudby a samozřejmě i sportu. Podle Bourdieu jakákoliv kulturní konzumace, včetně vnímání sportu, vyžaduje určité preference, vkus, znalosti a dovednosti, odpovídající příslušným habitusům a tvořící součást kulturního kapitálu. Kulturní kapitál se jednak liší podle jednotlivých sociálních tříd, ve skutečnosti ale slouží i jako odlišení a legitimizace sociálních rozdílů. Většina sportů obecně odpovídá preferencím vyšších tříd, neboť zdůrazňují přednosti, které vyšší třídy považují za obdivuhodné. Přesto některé sporty úplně neodpovídají či jsou přímo v protikladu se zálibami vyšších tříd, které je proto odmítají jako negaci svého vkusu [Wilson 2002: 6].

Tento předpoklad však nelze uplatňovat absolutně, stejně jako chápat posun v oblibě určitých sportů jen jednosměrně. Tedy že by platilo, že po určité době dojde vždy k jejich „zlidovění“ jako například v případě tenisu či golfu, které již nejsou výsadou vládnoucích vrstev jako kdysi. Posuny v oblibě a chápání sportu však mohou probíhat oběma směry. Jak zdůrazňuje Bourdieu, vlastnosti v určité chvíli náležející určité skupině, nelze vnímat jako zásadně trvalé. *„Když se nějaká původně aristokratická praktika začne stále více ujímat mezi měšťany či maloměšťáky případně v lidových vrstvách (jako třeba ve Francii box, v devatenáctém století oblíbený sport šlechty), může se stát – a většinou se i stává – že ji aristokracie opustí; a naopak: určitou původní lidovou praktickou činnost může v jistou chvíli převzít šlechta“.* [Bourdieu 1998: 12].

Bourdieu ve své koncepci kulturního pole používá dva protikladné principy, *askezi* a *luxus*, jakožto elementární formy kulturní distance. Tyto dva principy mohou nabývat jak základních, tak rozvinutých forem. Podle Bourdieho teorie lze očekávat, že ti, jejichž prostředky spočívají především v kulturním kapitálu budou tíhnout k asketičtějším tělesným aktivitám, zatímco jedinci operující spíše s ekonomickým kapitálem budou upřednostňovat sporty přímočaře zdůrazňující blahobyť, společenský status a moc a budou používat sporty k ztělesnění a předvedení

osobních kvalit typu průbojnosti, vůle k vítězství, podávání výkonu pod tlakem. Tedy vlastností, které jsou obecně vnímány jako „charakter“. Ačkoliv většinu sportů můžeme chápat ve smyslu askeze, vyžadující jisté sebezapření a odříkání, sporty typu fitness, které zdůrazňují práci a přinášení obětí s cílem zformovat ideální postavu a zlepšit zdraví a energetické hospodaření jedince, odpovídají asketické představě více. Na druhé straně soutěživé sporty jednoznačně zdůrazňující zábavu a pracující s principem dominance, především pak finančně náročné sporty umožňující předvést blahobyt a společenský status, se jasněji shodují s představou luxusu.

Stejně tak lze předpokládat, že dominantní třídy budou tíhnout k pěstování „aristokratických“, tedy luxusních typů sportu, aby tak vytyčily hranici mezi životním stylem svým a nižších středních tříd. Jako měřítko v oblasti luxusních sportů může fungovat buď kvantitativní ukazatel toho, jak velké množství bohatství a společenského postavení lze jejich prostřednictvím vyjádřit, případně lze aplikovat pravidlo, že „aristokratické“ sporty jsou takové, při nichž dochází k omezení přímého fyzického kontaktu a násilí mezi účastníky (zamezení prvoplánové demonstraci dominance a vytyčení linie mezi civilizovaným a necivilizovaným užitím síly). Stejně tak vyšší třídy obecně tíhnou k odmítání sportů vyžadujících těžkou manuální práci, fyzickou hrubost a robustnost a silné odříkání. Jak už však bylo řečeno výše, přiřazení určitých sportů vždy buď dominantním či naopak ovládaným třídám nikdy neplatí absolutně. [Stempel 2005: 414]

Přesto lze mezi příslušníky vyšších tříd při volbě sportu a při rozhodnutí věnovat se sportu obecně najít určité převládající preference. Ty souvisejí i s tím, že v jejich přístupu ke sportu hraje nezanedbatelnou roli vedle kulturního i ekonomický kapitál. Pěstování sportovních aktivit, ať již jako přímý účastník či jen jako divák, vyžaduje jak finanční prostředky, tak dostatek volného času pro zábavu – a vyšší třídy mají obojího více. Zjednodušeně řečeno rozdíly v ekonomickém kapitálu vycházející z rozdělení tříd spolu s působením kapitálu kulturního do jisté míry výběr sportu jednotlivých společenských tříd ovlivňují.

Metodologie

Oblast výzkumu

Oblastí výzkumu pro mě bylo české golfové prostředí, do kterého je možné zahrnout všechny aktéry českého golfového života. Z hlediska zúžení této oblasti a cílů výzkumu, který měl ukázat motivace a cesty začínajících golfistů, případně popsat prostředí českého golfového boomu, jsem se zaměřil hlavně na amatérské golfové hráče a prostředí, do kterého vstupují při hře golfu.

Etnografie jako výzkumný nástroj

Hlavním motivem zvolení etnografie pro můj výzkum byl předpokládaný výsledek mé práce – popsání výseku společenského fenoménu jímž je sport, jmenovitě golf, který se stal pro mnohé součástí každodenního života. Tato metoda mi měla pomoci popsat specifika golfového fenoménu v české společnosti, ale i samotného golfového prostředí vymezujícího se vůči jiným sportům svou výjimečností a paradoxně snahou zbavit se ve společnosti někdy pocíťovaných negativních přívlastků.

Conklin [1968] etnografii definuje jako antropologická data získaná přímým pozorováním chování v určité společnosti. Samotné pozorování, záznam a hodnocení z pozorování jsou úkoly etnografa. Pokud jsou tyto úkoly úspěšně zvládnuty měly by být vztaženy k interpretacím kulturní a sociální antropologie. Etnografie se ale odlišuje od jiných metod hlavně kulturním pohledem na data spíše než použitou výzkumnou technikou. Prostředí sportu (a také golfu) považuji v české společnosti za neprobádanou oblast a v tomto případě jsem vystupoval a cítil se v některých situacích v průběhu výzkumu jako cizinec. Problém antropologického studia vlastní společnosti popisuje Burgess [1995:15]. Upozorňuje na posun antropologického bádání od holistických studií městských společností, které jsou uvnitř velmi diferencované, k detailnímu zkoumání jejich částí na základě určitých témat. Zobecnění a deduktivní metoda je možná v případě segmentů vlastní (zmiňované městské) společnosti, protože v jiném případě při aplikaci holistického přístupu se antropolog nevyhne povrchnímu pohledu [Ibid.].

Sběr dat

Sběr dat byl založen na pozorování golfového prostředí a rozhovorech s lidmi, kteří se aktivně účastní dění v oblasti golfu, tedy buď jsou aktivními hráči nebo jiným způsobem zasahují do této oblasti. Hlavní součástí sběru dat bylo získání přehledu o tom, co je pro golf v současné české společnosti důležité, který jsem mohl získat jen přítomností v golfového prostředí. Po prvotní zkušenosti s golfem, kterou jsem měl jako účastník firemního večera, kde jsem si také uvědomil, jak je golf v české společnosti (a předpokládám, že nejen v ní) zajímavým fenoménem, jsem začal sbírat informace od nejbližšího okruhu svých známých, o kterých jsem věděl, že golf hrají.

Pozorování

Pro následný sběr dat jsem použil metodu zúčastněného pozorování v několika stupních ztotožnění tak jak je definuje Disman, tedy jako úplný pozorovatel (při hře na golfového hřišti), pozorovatel jako participant (při tréninku golfového základů), participant jako pozorovatel (při samotné hře golfu na hřišti) i jako úplný participant (při golfové akademii na firemní akci) [Disman 2002:306]. Pro získání pohledu zevnitř golfového prostředí jsem šel cestou začínajícího golfisty, tedy asi podobně, jako to zažila přibližně polovina mých informátorů na začátku své golfové kariéry. Kontaktoval jsem golfového trenéra, který se později stal jedním z mých informátorů, začal jsem s ním trénovat, navštěvoval jsem golfové hřiště (tedy především cvičná odpaliště a jamkoviště).

Rozhovory

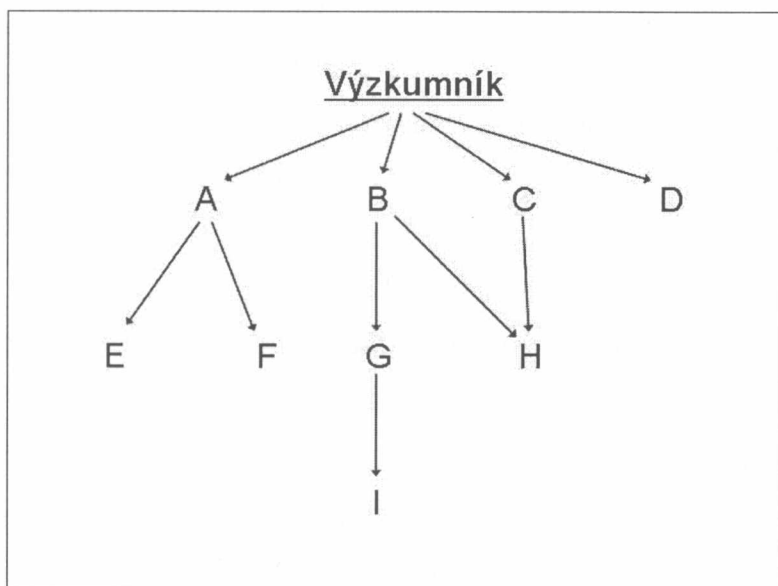
Získat data v podobě osobních zkušeností aktérů golfového života jsem se rozhodl pomocí nestandardizovaných rozhovorů, které dokreslují má pozorování a odkryly hlubší motivy a pocity těchto aktérů.

První informátory jsem našel mezi svými známými a přáteli. Další informátory jsem vybral a oslovil s pomocí techniky sněhové koule „snowballtechnique“. Aplikace této techniky pro mne znamenala získání účelového vzorku. Přestože je mezi informátory jedna žena, práce je založena na mužském pohledu na golf, který je v golfové společnosti převládající. Vybrané informátory mohu charakterizovat a

typizovat podle vztahu ke golfu, výkonnosti určené jejich současným hendikepem (HCP)¹ a jejich angažovanosti v této oblasti (ať mírou aktivity či časové):

- A. pokročilý hráč golfu (HCP 28, hraje 2 roky)
- B. pokročilý hráč golfu (HCP 17,5, hraje 3 roky, častý účastník firemních turnajů)
- C. správce golfového hřiště – greenkeeper² (příležitostný hráč, zaměstnán v golfových klubech 10 let)
- D. pokročilá hráčka golfu (HCP 36, hraje 10 let)
- E. začínající hráč golfu (HCP 54, hraje 9 měsíců)
- F. golfový trenér – cvičitel (HCP 13,6, cvičitelem 2 roky, hraje 6 let)
- G. sportovní hráč golfu (HCP 4,0, hraje 20 let)
- H. majitel golfového klubu a hřiště (golf nehraje, golfový rozhodčí, zaměstnán golfem 6 let)
- I. pokročilý hráč golfu (HCP 23,3, hraje 20 let)

(výťahy z rozhovorů viz. příloha)

Obrázek 1 – Výběr informátorů – sněhová koule

¹ standardizované golfové ohodnocení hráče určené k tomu, aby se začátečníci i zkušení golfisté mohli utkat ve spravedlivých podmínkách. Zjednodušeně platí, že výška HCP udává obvyklý počet ran navíc nad normu 18jamkového hřiště, které hráč potřebuje k zahrání kola. Jeho výše záleží na hráčových momentálních a minulých výsledcích. Platí, že čím nižší handicap, tím lepší hráč.

² Specialista v oblasti zahradnictví starající se o údržbu golfových hřišť

Rozhovory s golfovými hráči byly vedeny s obecným plánem dozvědět se o informátorově zkušenosti s golfem jako takovým. Většina rozhovorů měla určité technické pasáže, kdy mi byla vysvětlována pravidla či etiketa golfu. V pozdějších rozhovorech jsem již tyto pasáže eliminoval náznakem znalostí dané problematiky. Ačkoliv jsem vedl rozhovory jako nestandardizované, snažil jsem se nadnést ve většině z nich obecná témata:

1. Začátky s golfem - první kontakt s golfovým prostředím
2. Získání zelené karty
3. Přehled golfové kariéry
4. Trénink
5. Členství v klubu
6. Pravidla a etiketa golfu
7. Golfová hřiště
8. Náročnost golfu (finanční i časová)
9. Ostatní hráči na golfových hřištích
10. Změna golfového prostředí – golfový boom
11. Vhodnost golfu pro děti
12. Golf – společenská zábava či sport
13. Golfové vybavení a oblečení

U dvou informátorů (C a H), kteří byly profesně spjati s golfovým hřištěm a klubem jsem rozhovor koncipoval s patřičným zaměřením:

1. Golf jako zaměstnání
2. Historie konkrétního golfového klubu a hřiště, budování hřiště
3. Struktura členů golfového klubu
4. Klientela hráčů konkrétního golfového hřiště
5. Spolupráce s ostatními golfovými hřišti v regionu
6. Provoz golfového hřiště
7. Firemní akce, turnaje
8. Vztah k Českému svazu greenkeeperů, České golfové federaci

Další zdroje dat

Pro získání přehledu v golfové tematice jsem prohlížel internetové stránky týkající se golfu obecně či jednotlivých golfových klubů, navštívil jsem několik obchodů s golfovým vybavením, prohlédl řadu knih pro začátečníky většinou z mezinárodní (anglosaské) produkce, přečetl jsem několik aktuálních golfových časopisů (mezi nimi asi nejvýznamnější Golf Digest) a začal jsem bedlivěji sledovat prezentaci golfu v médiích. Zúčastnil jsem se také akce České golfové federace s názvem Den otevřených dveří, která mi pomohla v oslovení jednoho z mých informátorů uvnitř konkrétního golfového klubu.

Mapoval jsem také působení formálních organizací v oblasti golfu sdružujících hráče golfu jako je Česká golfová federace, Česká seniorská golfová asociace, Česká profesionální golfová asociace, ale i profesní sdružení zaměstnanců golfových hřišť - Český svaz greenkeeperů. Obsah jejich činnosti jsem zkoumal hlavně z jejich internetových prezentací, ale i v rozhovorech.

Golf v České republice

Kořeny golfu

Přesná historie vzniku golfu není nikde zanesena. Pokud pomineme různé spekulace o skotských pastýřích, kteří si krátili čas při pasení ovcí tím, že honili po pastvinách kameny svými holemi, nejpravděpodobnějším předchůdcem je holandská hra „kolf“. [Alliss 2006:10] Ta se běžně vyskytuje na obrazech ze 16. století – hráči se však netrefují do jamek, ale nejčastěji do různých bodů v terénu či do otevřených dveří a to na nejrůznějším povrchu – na trávě, zamrzlé vodní hladině či dokonce na podlaze kostela. [Barret, Hobs 1997:9] Skutečná hra se vyvinula až ve Skotsku a stala se dokonce tak populární, že ji v roce 1547 král James II. zákonem zakázal – odváděla totiž lidi od výcviku v lukostřelbě. Pouze ve Skotsku se také hra udržela až do doby, kdy se James VI. stal králem Anglie a přenesl jej i na jih ostrova do Blackheathu, kde skotští šlechtici založili první hřiště (už s jamkami). [Alliss 2006:11] Během let se vyvíjela pravidla, zakládaly kluby a sjednocoval styl hry, až se konečně v polovině 19. století stalo závazným vzorem hřiště Royal Society of St.

Andrews s 18 jamkami. V druhé polovině 19. století se také rozšířily turnaje i pro amatéry. [Alliss 2006:12]

Historie golfu v českých zemích

Ze své více než stoleté historie prožil český golf většinu času když ne v ilegalitě, tak zcela jistě v informačním vakuu. Byl udržován sportovními nadšenci a fandy a z toho vyplývaly i těsné sociální vazby mezi všemi účastníky (aktivními hráči, jejich rodinnými příslušníky a fanoušky) a existence více či méně kompaktní komunity. Ta přežívá do jisté míry dosud, obraz golfu v české společnosti se však po listopadu 1989 zásadně proměňuje a spolu s ním se mění i skupiny aktivních a pasivních golfistů. Českou historii golfu lze rozdělit v zásadě na tři období – první, „instalační“ trvá od konce 19. století až do druhé světové války, druhé, „undergroundové“, je pevně svázáno s dobou trvání totalitního systému a konečně třetí, pro které se nejvíce hodí označení „restaurace a osvěta“.

Počátky

Golf je sportem do českého prostředí importovaným, což mu nijak neubralo na intenzitě, i když tento fakt měl, spolu s tím „kdo“ se v zavedení golfu k nám angažoval, zásadní vliv na jeho zasazení do společnosti. Od počátku je golf v českých zemích spjatý s elitou. Jednak v podobě zahraničních hostů v českých lázních – zejména je to postava britského krále Eduarda VII. a dalších příslušníků britské šlechty, kteří na přelomu 19. a 20. století pravidelně jezdili na letní sezónu do Mariánských a dalších lázní a měli zájem tam „importovat“ své britské prostředí – golfové hřiště a turnaje vznikly primárně jako jedna z dalších služeb pro pravidelné hosty – turisty. Velvyslancem golfu v českých zemích byl rovněž i faktický britský velvyslanec sir G.R.Clerk. Druhou aktivní skupinu tvořil baron František Ringhoffer, který působil „misionářsky“ v okruhu svých známých a první hřiště nechal zbudovat na svých pozemcích. [Sedlák 2004:7] Při bližším pohledu na profesní, respektive sociální složení skupin hráčů, jež se okolo golfu pohybovaly zjistíme, že není nijak výjimečně odlišné od toho, které bylo typické i pro další sporty. Sport jako fenomén je vlastní právě tomuto období a hlavními předpoklady pro jeho amatérské, rekreační i profesionální provozování byly jednak existence volného, mimopracovního času a

pak také dostatek finančních prostředků (které zaručovala dosažená sociální úroveň). V prostředí golfu se, stejně jako v tenisu, lyžování, cyklistice apod., tedy pohybují zejména profese, které tyto podmínky plní – právníci, žurnalisté, politici, podnikatelé atd. To byly ony „malé skupinky čerstvých právníků a jejich přátel, které měly svůj začátek v roce 1923. V tomto roce přivezli Adolf Hoffmeister, Jaroslav Hilbert a Jaroslav O. Franta z Anglie set starších golfových holí a začali zkoušet golf na loukách u Stránčic. Z této aktivity vznikl po pěti letech druhý český golfový klub – Líšnice“ [Ibid.:7].

Spojení golfu s rekreací elit přirozeně vedlo k tomu, že vůbec první golfové hřiště vzniklo v roce 1904 v Karlových Varech a hned rok nato bylo otevřeno „královské“ hřiště v Mariánských lázních (iniciátorem byl přímo Eduard VII.) [Ibid.:9]. Golfové hřiště tak byla v této oblasti již od počátku pevně spjata s ekonomickým rozvojem lázeňského regionu – měla sloužit a sloužila jako další služba pro klienty lázní a jako jeden z nástrojů jejich prosperity. Zcela odlišná byla oproti tomu situace ve zbytku země, zejména v Praze a okolí. Tady bylo hlavním důvodem rozšiřování golfu a budování zázemí pro jeho hru nadšenectví a osvěta.

První republika aneb golf jako hra gentlemanů a pravých sportmenů

Cesta rozšiřování golfu mezi svým společenským okruhem měla za následek i to, že vývoj podmínek pro jeho hru nebyl tak samozřejmý jako v případě lázní. S výjimkou soukromého hřiště hraběte Ringhoffera „klasické“, klubové hřiště v Čechách nebylo stejně tak, jako nebyly ani samotné golfové kluby s pevným jádrem pravidelných hráčů. Ve 20. letech se konečně v Čechách utvořily dvě golfové enklávy, které také reprezentují dva odlišné přístupy k zavedení golfu do českých zemí a k pojetí hry samé. V Praze to byl už zmiňovaný baron Ringhoffer společně s britským velvyslancem a Jaroslavem Jahnem. Jejich snahou bylo ustavení oficiálního českého golfového klubu podle britského vzoru a výstavba plnoprávního hřiště, které by odpovídalo regulím hry. Šli cestou „infiltrace“ golfu mezi společenskou smetánku a využití značné míry obdivu ke všemu britskému, který byl pro tuto dobu typický, k získání morální i finanční podpory pro své úsilí. V roce 1924 byl ustanoven přípravný výbor, který úspěšně vyjednal s Ministerstvem zahraničí

pronájem vyhlédnutého pozemku bývalého vojenského cvičiště v Motole [Sedlák 2004:12].

Ustavující schůze Golf Clubu Praha proběhla v roce 1926, přičemž ke členství byly aktivně přizývány významné osobnosti tehdejšího veřejného života – za zmínku stojí například Jan Masaryk nebo Edvard Beneš. Kromě sportovní úlohy tak založení klubu splňovalo i roli společenské platformy, na které se mohly setkávat vlivové skupiny a jednotlivé osobnosti – golf zde mohl být použit jako prostředek k setkání nad pracovními a jinými zájmy i jako relaxační aktivita lidí, kteří se setkávali především pracovně a společensky. Zároveň ale tento klub začal fungovat standardně jako každý jiný sportovní klub – od vydání oficiálních pravidel golfu až po program pro trénink dorostu a žáků spolu s programem stipendií, hrazených z členských poplatků, pro nadějně hráče.

Zcela jinou cestu pro realizaci golfu zvolila „skupina právníků“ – ta představuje pohled na golf jako na nový sport a jejich snahy byly vedeny především možností tuto hru aktivně praktikovat. Tato skupinka také v roce 1928 založila (v bytě A. Hoffmeistera!) Golfový klub Líšnice, když předtím získala do pronájmu vyhlédnutý zemědělský pozemek v obci Líšnice u Prahy [Sedlák 2004:11].

Oba tyto směry šíření golfu v českých zemích měly společný vzor v britském pojetí hry a snahu o „totální“ převzetí tohoto sportu – tedy i s kompletními pravidly (které byly záhy po první světové válce přeloženy do češtiny) a doprovodným společenským a životním stylem. Oba směry si zároveň zachovaly odlišnost danou i způsobem jejich vzniku a napojení na tehdejší společnost – v Praze (a obou dříve zmíněných lázních) běžně působili angličtí trenéři, byla snaha organizovat národní i mezinárodní turnaje. Na Líšnici a postupně i v dalších městech, kde golfové hřiště vznikala inspirací ze hry samé, se za účelem lepší správy či umožnění vzniku hřiště zakládaly golfové kluby, které byly tvořeny hráči. Bylo téměř pravidlem, že hráč k tomuto sportu přivedl i další rodinné příslušníky – golfový klub právě na Líšnici tak byl tvořen celými rodinami, již od počátku také běžně hrály ženy. To ostatně u tohoto sportu nebylo a není nic neobvyklého, naopak, kromě mužských a ženských soutěží a turnajů se běžně hrály i smíšené. Jednou z hlavních mecenášů Golf Clubu Praha byla ostatně Zdena Havránková, sama aktivní golfistka.

Počátkem 30. let byla v tehdejší ČSR celkem čtyři veřejná a jedno soukromé golfové hřiště (patřící baronu Ringhofferovi) a další hřiště ve slovenských Piešťanech. V roce 1931 také konečně došlo ke vzniku Golfového svazu ČSR, hlavní autority na národní i mezinárodní úrovni, a to se vším, co k tomu náleží – tedy vyhlášením jednotných pravidel a směrnic, přiznání oficiálního postavení v rámci československého sportu atd. [Ibid.:37]. Zároveň byla vyspána mezinárodních mistrovství ČSR. V průběhu 30. let se tak golf na české sportovní scéně zcela etabloval, i když jistě nepatřil mezi většinové sporty. Běžně se sledovaly výsledky po hrací sezónu a konaly se rovněž pravidelné soutěže a turnaje, dochází ke sledování a archivaci výsledků. Z těch je patrný nárůst členů golfových klubů a to zejména u žen a dorostu – stále také platí, že golf se šíří mezi spřízněnými osobami – ať už rodově nebo profesně. Poté, co bylo v roce 1934 rozhodnuto o výstavbě nemocnice v Motole, která zasahovala i do tehdejšího hřiště, přesouvá se centrum tohoto sportu do západních Čech – do obou lázeňských a golfových enkláv.

V následujících letech se golf standardizuje – i když masovým sportem se rozhodně nestává. Nicméně dorůstá generace, která zažila zakládání golfu u svých rodičů, golf už má svůj „idol“ – Hanno Tondera, úspěšného hráče, který působí i mezinárodně. Následující období protektorátu se na této hře v podstatě nijak nepodepisuje, pomineme-li obecně problémy relativního materiálního nedostatku zejména v druhé půlce druhé světové války. Všechny vrcholné orgány tohoto sportu v protektorátu fungovaly, doba se samozřejmě golfu dotkla v míře, v jaké ovlivnila životy jeho aktérů – nejednalo se však o cílený útok na tento sport jako takový. Po skončení války tedy proběhla jakási všeobecná obnova (během války byl například popraven prezident českého golfového klubu apod.).

Poválečné období

Dobou, která měla na tento sport v českém prostředí zásadní (a devastační) vliv je až období po Únoru 1948. V ČSR bylo tou dobou šest golfových klubů. Docházelo jednak k nucené centralizaci všech sportů a k politizaci veškerého společenského (nejen sportovního) dění. Již v roce 1948 rozhodla vláda, že dojde k tzv. sjednocení tělovýchovy a sice pod jednotící organizací Sokol (která neměla nic společného s Československou obcí sokolskou) [Sedlák 2004:85]. Ruku v ruce

s touto formální centralizací samozřejmě šla i kontrola a centralizace ideologická – všechny sportovní aktivity byly posuzovány především z hlediska své třídní vhodnosti a uvědomělosti. Je nasnadě, jakým způsobem asi mohl vyhovovat golf se svým morálním étosem, s důrazem na individualitu a zodpovědnost jednotlivce, a také se svou pověstí hry pro horních deset tisíc a s velmi formalizovaným systémem pravidel, která byla těsně navázána na „prvorepublikové“ společenské normy. To, že při tomto sportu hráči „vykořisťovali“ pracující, rozuměj, využívali pro nošení sportovního náčiní tzv. caddies, bylo již jen jedním z mnoha dalších provinění proti spravedlivému společenskému řádu, který měl být nastolen.

Golf v ČSR zdánlivě dále pokračoval, jednotlivé kluby se s nově nastolovanými pravidly různým způsobem vyrovnaly. Nejčastěji formálně vstoupily do již existujícího Sokola v místě nebo jej dokonce vytvořily spolu s jinými spřátelenými sportovními kluby, které se nacházely ve stejné situaci (golfový klub v Líšnici tak tvořil sportovní organizaci spolu s fotbalovým klubem). Stále se konaly národní a mezinárodní turnaje – především v Mariánských lázních a rostl dorost.

Pro menší hřiště (například v Klánovicích, Líšnici apod.) zároveň začínala éra bojů s úřednickým šimlem a doba taktizování a hledání cest k přežití. Celá padesátá léta se opakují pokusy zrušit to či ono golfové hřiště i s jeho klubem pomocí nejrůznějších nástrojů – od zabavení půdy pro zemědělské účely po přisouzení nálepy „buržoazního“ sportu a tedy zbavení veškeré podpory ze strany oficiálních sportovních organizací. Hráči neměli možnost účasti na mezinárodních turnajích – rovněž pořádání mezinárodních turnajů v ČSSR nebyl možné. Na druhou stranu režim uznával ekonomické důvody existence hřišť v lázeňských oblastech a možnost přílivu deviz do státní pokladny, a tak v těchto oblastech proti golfu aktivně nezasahoval. Ani jej však nijak nepodporoval, takže s tím, jak z daných regionů mizela střední a vyšší třída, která tvořila většinu členské základy, mizelo i „zdravé jádro“ hráčů a jejich okolí, které se o kvalitu hřiště a organizaci golfového života vůbec staralo. Situace byla nicméně v různých krajích různá a to v závislosti na postoji tamních stranických organizací – zatímco v Klánovicích se tato postarala o zrušení golfového hřiště, v Karlovarském kraji předsednictvo KV KSČM zaštitilo obnovu a rozvoj golfového hřiště.

S postupným společenským uvolňováním koncem padesátých a posléze v šedesátých letech se začala mírně zlepšovat i situace českého golfu. V roce 1960 dokonce vydal Krajský výbor ČSTV Karlovarského kraje Pravidla golfu – první po deseti letech [Sedlák 2004:109]. Symptomem doby bylo, že vyšla ve formě vysokoškolských skript. Golfové kluby v Čechách vesměs našly udržitelnou formu existence, většinou v rámci tělovýchovných jednot, které jim poskytovaly potřebnou míru legalizace. Celostátní zastřešující orgán, který by byl zodpovědný jak za komunikaci s mocenskými orgány a soutěže na národní úrovni, tak byl autoritou na mezinárodní scéně, však stále neexistoval. Jeho úlohu plnila, za souhlasu všech ostatních golfových klubů, právě sekce golfu při Městském výboru ČSTV v Karlových Varech. hráči byli vybaveni členskými průkazy ČSTV, platili příspěvky a chodili na pravidelné lékařské prohlídky. Funkcionáři této sekce se stali golfovní hráči – členové západočeských klubů (mezi nimi řada hráčů z Prahy, kteří tomuto faktu často přizpůsobili všechny své volnočasové aktivity; P. Sedlák zmiňuje, že řada z nich si dokonce postavila v okolí Karlových Varů rekreační chaty, aby mohli golf provozovat pravidelně. To zároveň svědčí o sociální úrovni hráčů.) a podařilo se tak udržet organizaci golfu v Čechách v jejich rukou.

Ruku v ruce s organizovaností golfu se zavedla i celostátní soutěž družstev, tzv. liga. Postupně se zvyšoval i počet golfových oddílů a rostla členská základna. Typickým rysem je stále určitý „rodinný“ ráz golfu – provozování golfu získalo podobu rodinné tradice a spolu s tím, jak chybí oficiální podpora a propagace sportu, zbývá rozšiřování tohoto sportu pomocí okruhu rodinných příslušníků a přátel. Kromě klasického sportovního vyžití byl golf, tak jako mnoho jiných sportů a volnočasových aktivit obecně, platformou společenských kontaktů a životním stylem.

V roce 1965 se uskutečnil první turnaj s mezinárodní účastí od roku 1947, zároveň se také poprvé podařilo vyjet do zahraničí na golfové utkání. Od tohoto roku se začíná rozbíhat živější účast golfistů a golfových oddílů na zahraničních (zejména německých) turnajích a soutěžích a to včetně World Golf Cupu v roce 1967. A konečně v roce 1969 vznikl Československý golfový svaz a podařilo se mu obnovit členství v Evropské golfové asociaci, které mohlo být navíc i „konzumováno“ – díky zapojení řady členů na nejrůznějších úrovních se dařilo „diplomaticky působit“ na

příslušné orgány a dosáhnout toho, že golfisté mohli vyjíždět na mezinárodní soutěže (velmi často ovšem na vlastní náklady) [Sedlák 2004:120].

Období normalizace

Politické poměry se samozřejmě promítly i do golfu – slibně se rozvíjející působení na mezinárodní úrovni vzalo uzavřením hranic do velké míry za své. Zároveň úměrně s kádrováním činitelů na všech úrovních prořídly i řady golfových činovníků a hráčů, kvůli emigraci příbuzných se pak také potýkali s problémy další hráči. Jestliže v padesátých letech oficiální moc golf ignorovala nebo se jej přímo pokoušela potlačit; v šedesátých letech jej postupně vpustila do všech úrovní profesionálního i amatérského sportu nejen na domácí, ale i na mezinárodní scéně, pak v sedmdesátých letech byl přístup orgánů odlišný. O příslušnosti golfu mezi další sporty v ČSSR nebylo pochyb, stejně tak nikdo neupíral golfistům právo oficiálně se organizovat, pořádat soutěže, trénovat a vychovávat dorost. Že nepatřil mezi protěžované sporty bylo jasné, ostatně golf skutečně neoplývá prvky masového sportu ani podobnou aspirací. Cíleně budovat pozici českého golfu a zlepšovat jeho mezinárodní výsledky bylo však velmi těžké, protože jakýkoli zahraniční výjezd byl zcela závislý na libovůli státních orgánů, které svou moc využívaly k manipulaci a nejrůznějším tlakům. Před každou účastí na mezinárodním poli byla daná delegace vždycky na začátku – pokaždé bylo nutné vyjednávat a často se stalo, že buď část nebo dokonce celá sportovní delegace nedostala povolení k vycestování. Na domácí scéně se ale golfová populace zvětšuje – projevuje se tak dlouholetá práce s dorostem paralelně s důsledkem tradiční velké infiltrace rodinných příslušníků. A to přesto, že po celou dobu své poválečné existence samozřejmě golf v českých zemích naráží na nedostatek sportovního náčiní a literatury (kromě překladů zajištěných vlastní iniciativou), na dovoz holí, míčů atd. musely být vždy vyjednány kvóty a povolenky. Tímto stylem pokračovala existence golfu i v osmdesátých letech – výjezdy do zahraničí byly „na přiděl“ (o kvótu se golf dělil s minigolfem); počty družstev a hráčů nicméně rostly, golf se průběžně dostával i do médií v rámci sportovních reportáží v časopisech či televizi, organizovaly se trenérské kurzy.

Přes všechna omezení si golf stále zachovával image elitářského sportu, aktivity majetkově či společensky významných lidí. Tím byl paradoxně, i přes

všechny omezení, která jeho provozování s sebou nesla, velmi přitažlivý pro skupiny lidí, kteří v rámci tehdejších poměrů vyhledávali a potřebovali udržovat styky s vlivnými osobnostmi. Kromě tradičních golfistů (resp. golfistů daných rodinnou tradicí) a nadšenců tak golfové kluby zaplňovali i příslušníci tehdejší majetkové a mocenské elity. Mimo jiné tedy nejrůznější straničtí funkcionáři, ředitelé a šéfové (management) tehdejších významných podniků a „veksláci, zelináři a pinglové“. Tendence využívat tento sport jako nástroje k rozšiřování obchodních a mocenských kontaktů tedy přežila všechny snahy o společenskou rovnost, které komunistická moc od převratu vyvíjela.

Golfový boom v České republice

Golfový boom je zejména médií hojně užívaný termín v souvislosti s nárůstem zájmu o golf v české společnosti. Asi nejviditelnějším projevem je vzrůstající počet golfových hřišť a klubů, registrace nových golfových hráčů, komerční využití golfu a právě mediální zájem. Výstavba golfových hřišť je jevem, který má globálně vzestupnou tendenci a projevuje se jednak v kontextu růstu stavební výroby, jednak v rozvoji cestovního ruchu. Ve východní Evropě, která je jednou z nejrychleji rostoucích golfových oblastí vůbec, je růst poptávky důležitým faktorem z hlediska stimulace další vlny výstavby hřišť.

Počet golfových hřišť od roku 1989 narostl v České republice na více než desetinásobek, podle údajů České golfové federace se zvýšil jejich počet v polovině roku 2006 ze 7 (v roce 1989) na 74 (údaj z www.cgf.cz k 30.6.2006), Evropská golfová asociace jich registruje k 1.1.2006 v případě České republiky 60. Většina hřišť je 9 jamková, 18 či více jamkových je v současné době 20. Do celkového počtu jsou zařazena i menší hřiště tzv. akademie, kterých je 11. Deset let po roce 1989 přineslo nárůst přibližně na dvojnásobek ale největší nárůst ve stavbě hřišť přineslo posledních sedm let. Nejvíce hřišť bylo vybudováno v roce 2001 – celkem 12, v posledních dvou letech přibývá vždy přibližně 8 hřišť, což je přibližně 15 % nárůst.

Počet hřišť a hráčů v České republice (1989 – 2006)

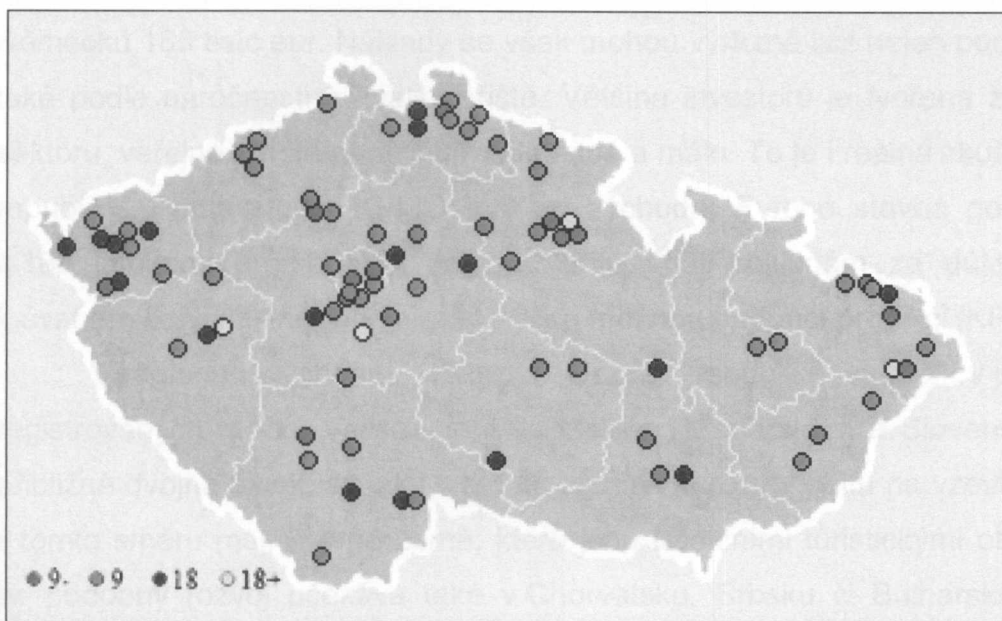
Rok	Hřiště	Hráči	Muži	Ženy	Junioři	Počet hráčů na jedno hřiště
2006	60	23 366	14 240	5 513	3 613	389
2005	52	19 204	12 015	4 371	2 854	369
2004	44	16 269	10 084	3 493	2 692	370
2003	39	12 928	7 985	2 708	2 235	331
2002	34	10 003	5 602	2 723	1 675	294
2001	23	8 589	5 114	1 927	1 548	373
2000	19	7 124	4 521	1 476	1 127	375
1999	15	5 461	3 176	1 438	847	364
1998	13	4 582	2 728	1 185	669	352
1997	12	4 159				347
1996	12	3 779				315
1995	10	2 900				290
1994	9	1 700				189
1993	8	1 700				213
1992	8	1 500				188
1991	8	1 500				188
1990	8	1 500				188
1989	7	1 300				186

pramen: [European Golf Association 2006] – údaje vždy k 1.1. daného roku, poslední údaj 1.1.2006

Také hráčů golfu z počátečních 1300 v roce 1989 přibýlo k začátku letošního roku přes 22 000, přičemž od roku 2003 přibývá každoročně kolem 4 tis. Počet hřišť se v ČR zvyšuje podobným tempem jako počet hráčů, přesto v některých regionech nastává převis nabídky hřišť nad poptávkou. Na jedno české hřiště připadá 389 hráčů, což je ve srovnání se západoevropskými hřišti málo. Největší hodnotu v tomto poměru má Nizozemí: jedno hřiště tam využívá přes 1800 lidí. Kvůli kapacitní nenaplněnosti některých hřišť se proto diskutuje o tom, že rozvoji golfu by mohl

pomoci větší příliv turistů, kteří by do Česka přijížděli hrát golf ze zahraničí. Na překážku je ale to, že země zatím není známá jako golfová oblast. V této oblasti se angažuje Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism, Czech Golf Travel Association a hlavně Česká golfová federace. Zároveň narůstá konkurenční boj mezi hřišti, která si vybírají své segmenty zákazníků a podle toho vytváří svou cenovou politiku.

Nejvíce hřišť v České republice je v okolí velkých měst, v tomto ohledu vede okolí Prahy, další velká koncentrace hřišť je v západočeském lázeňském trojúhelníku. Hřiště vyrůstají také v tradičních rekreačních oblastech jako je sever Čech, tedy v podhůří Krkonoš a Jizerských hor. Rozmístění golfových areálů tedy sleduje hlavně možnou klientelu, případně větší hustota hřišť je v oblasti s určitou golfovou tradicí, což je případ západních Čech, odkud se golf začal šířit.

Obrázek 2 - Rozložení golfových hřišť v ČR

pramen: [Česká golfová federace 2006a]

V roce 2005 se v Praze konal dvoudenní kongres Golf Business Forum, jejímiž účastníky byli především významní lidé golfového průmyslu, cestovního ruchu, investorů, realitních kanceláří a médií. Organizátorem a pořadatelem byla poradenská společnost KPMG a oficiálním partnerem státní agentura na podporu

cestovního ruchu CzechTourism. Na konferenci byly prezentovány výsledky rozsáhlé studie poradenské společnosti KPMG, který mapoval dosavadní rozvoj golfu hlavně z hlediska nákladů a dalších vlivů na výstavbu (KPMG Golf Course Development Cost Survey in the EMA Region). Do průzkumu bylo zařazeno 90 majitelů a provozovatelů golfových hřišť ve 20 evropských zemích, včetně Polska, Maďarska, Estonska, Slovenské a České republiky, a v 5 státech Středního východu a Afriky. Podle této studie je Česká republika nejdynamičtější místem rozvoje golfového „průmyslu“ mezi bývalými komunistickými zeměmi. Výrazně příznivým faktorem pro budování golfových areálů jsou relativně nízké náklady. Ty dosahují ve východní Evropě v průměru 1,25 milionu eur pro osmnáctijamková hřiště. Průměrné náklady v Evropě se přitom pohybují mezi 2,6 až 3,1 milionu eur a ve všech zkoumaných regionech činí průměr 3,56 milionu eur. V přepočtu na jamku činí náklady ve východní Evropě 94 tisíc eur, ve Velké Británii a Irsku 168 tisíc eur, v Rakousku a Německu 183 tisíc eur. Náklady se však mohou výrazně lišit nejen podle regionu, ale také podle náročnosti a kvality hřiště. Většina investorů je tvořena ze soukromého sektoru, veřejné zdroje participují výjimečně a málo. To je i reálná zkušenost z České republiky. Podle studie KPMG trvá ve východní Evropě stavba golfového areálu s 18ti jamkami průměrně 4 roky a tento údaj pokládám za důležitý vzhledem k úvahám, kdy vlastně „boom“ začal i pro možnou budoucí predikci [KPMG... 2005].

V regionu východní Evropy Česká republika vede v počtu hřišť i registrovaných hráčů. Ve srovnání s Polskem, Maďarskem a Slovenskem má hřišť přibližně dvojnásobek, avšak i v těchto zemích je rozvoj golfu na vzestupu. Potenciál v tomto směru mají hlavně země, které jsou tradičními turistickými oblastmi a proto se podobný rozvoj očekává také v Chorvatsku, Srbsku či Bulharsku. Srovnatelná země k České republice z hlediska limitů golfové výstavby je Rakousko, kde ročně přibývá kolem deseti hřišť a v roce 2005 jich u jižních sousedů měli vybudováno 138. Ovšem také registrovaných hráčů je v této zemi téměř čtyřikrát více než v ČR.

Srovnání s ostatními evropskými zeměmi (2005)

Země	Hřiště	Hráčů	Muži	Ženy	Počet hráčů na jedno hřiště
Anglie	1 911	937 451	747 948	123 630	491
Belgie	65	45 589	29 879	15 710	701
Bulharsko	4	102	95	4	26
Česká republika	52	19 204	12 015	4 371	369
Dánsko	148	130 706	80 367	38 715	883
Estonsko	5	680			136
Finsko	106	105 576	62 247	29 016	996
Francie	548	359 141	222 536	95 555	655
Chorvatsko	1	168	139	29	168
Irsko	403	266 730	179 800	51 430	662
Island	56	9 793	6 401	2 023	175
Itálie	229	76 717	49 309	20 265	335
Kypr	4	458	336	108	115
Litva	1	265	165	50	265
Lotyšsko	2	600	400	70	300
Lucembursko	6	3 637	2 546	1 091	606
Maďarsko	7	2 140	1 700	200	306
Německo	648	483 172	259 462	172 336	746
Nizozemí	139	251 000	156 000	84 000	1 806
Norsko	155	122 000	76 000	29 000	787
Polsko	24	1 491	1 168	207	62
Portugalsko	67	17 642	12 359	3 594	263
Rakousko	138	86 366	47 016	30 108	626
Rusko	3	4 800	2 500	1 500	1 600
Řecko	6	1 335	860	180	223
Skotsko	546	261 075	196 062	35 433	478
Slovensko	5	1 880	1 178	371	376
Slovinsko	8	7 309	4 677	2 080	914
Srbsko	1	190	115	40	190
Španělsko	266	233 708	153 553	69 347	879
Švédsko	430	554 293	315 506	146 606	1 289
Švýcarsko	85	46 414	25 295	16 001	546
Turecko	9	3 610	2 460	935	401
Wales	161	70 521	53 448	8 775	438

pramen: [European Golf Association 2006] – údaje z jednotlivých členských federací
k 1.1.2005

Novinkou ve výstavbě golfových areálů by mohla být výstavba golfových hřišť ve stylu amerických „village“, kde se počítá kromě samotného golfového areálu s výstavbou navazující rezidenční oblasti s bydlením zaměřeným na vyšší příjmovou skupinu. Součástí každé rezidence by bylo samozřejmě i členství v daném golfovém klubu pro celou rodinu. Golfové areál je ale možné kombinovat i s dalšími navazujícími zázemími, jakými jsou hotely, lázeňské provozy, hotelová zařízení, konferenční prostory či kasína.

České golfové prostředí – analýza dat

Pravidla a etiketa golfu

Tak, jak jsem uváděl v oddíle o vymezení předmětu sportu, jednotná pravidla jsou znakem sportu v moderní podobě. Pomocí pravidel je určován samotný charakter druhu sportu, vykládají smysl sportovní aktivity, regulují a standardizují soutěžení, pomáhají řešit sporné momenty tohoto soutěžení a zamezují nebezpečí zranění. Pravidly golfu se ve své práci zabývám hlavně z hlediska jejich prvků, pomocí kterých se golf vymezuje mimo jiné sporty a integruje tak golfové prostředí. Tímto prvkem, který mě zaujal především, je často zmiňovaná etiketa golfu, jež je nejen součástí pravidel ale i neformálně tradovanou normou pro chování na hřištích.

Pravidla

Pravidla golfu jsou považována za jedny z nejobsáhlejších pravidel v oblasti sportu. Jsou vydávána centrálně každé čtyři roky Royal & Ancient Golf Club of St. Andrews společně s US Golf Association a jejich interpretaci a vlastní vydání v ČR pak zajišťuje Česká golfová federace. Pokud uvažujeme o golfu v jeho amatérské podobě, je dobré si uvědomit, že golf se hraje většinu času bez přímého dozoru rozhodčího a tak jsou pravidla koncipována jako velmi podrobný návod pro řešení různých herních situací. Jednou z funkcí pravidel je udržovat jednotný ráz golfu a i v různých obměnách, jimiž jsou různé systémy soutěžení, zachovávat původní smysl a cíl hry. Oproti jiným sportům, ve kterých jsou pravidla konstruována mezinárodními organizacemi v daném sportovním odvětví sdružujícím národní federace, jsou pravidla golfu tradičně vydávána centrálně a to nejstarším golfovým klubem ve

Skotsku ve spolupráci s golfovou asociací Spojených států. Vliv této národní organizace je zřejmý vzhledem rozšířenosti golfu v této zemi a největšímu podílu v golfovém průmyslu. Poslední verze pravidel byla vydána v roce 2004 a celý text prošel jazykovou revizí, kdy se nejvíce dbalo na neustálou potřebu pravidla vyjasnit a přitom kdekoli to bylo možné zjednodušit. Poprvé byla ustanovena také zřetelná souvislost mezi etiketou hry a pravidly samotnými. Nad dodržování pravidel v soutěžním duchu v České republice bdí Česká golfová federace prostřednictvím Sportovně technické komise. Pro nesoutěžní rekreační hraní jsou pravidla závazná hlavně v oblasti etikety a na dodržování by měla dohlížet obsluha hřiště v osobě „marshalla“, který by měl mít přehled o tom, kdo je na hřišti a řešit případné spory. Každé hřiště má z hlediska soutěžního hraní také místní pravidla, která jsou regulována celkovými pravidly a vyjadřují specifika daného hřiště či jeho zvyklosti. Nepřímou součástí těchto místních pravidel bývá někdy i podmínka pro vstup na hřiště, kterou může být určitá výkonnost či nároky na patřičné oblečení.

Samotná pravidla golfu vymezují a definují hru a soutěžní podmínky tak, aby byla zajištěna spravedlivá soutěž. V tomto směru je zajímavé pravidlo 1-3 : Dohoda o nedodržování pravidel: Hráči se nesmí dohodnout na nedodržení libovolného Pravidla ani na nedodržení trestu za porušení pravidel [Royal and Ancient Golf Club of St. Andrews 2004: 29] Je tedy zřejmé, že v golfovém prostředí je kladen velký důraz na dodržování této normy a pro každého hráče golfu jsou pravidla závazná. V nesoutěžním golfu (tedy mimo turnaje, případně hru na zlepšení hendikepu) jsou některá pravidla modifikována tak, aby byl zachován rekreační ráz hry. Pravidla jsou ale pro většinu golfistů zcela závazná, protože jejich dodržování je právě jedním ze specifik golfového prostředí. Bývají označovány za „posvátná“ i s podtextem, že vznikla v kolébce golfu ve Skotsku. Golfová pravidla jsou uznávána jako ceněná hodnota a jejich porušování je považováno za něco nepatřičného. Pro dodržování pravidel mluví také častý argument hráčů ve smyslu „golfu jako souboje hráče se sebou samým“, se svými dovednostmi a současným hendikepem.

Jedna část pravidel je věnována amatérskému statutu, který je v golfu striktně odlišen od profesionální sféry. Amatérský golfista je ten, kdo provozuje golf jako nevýdělečný sport a kdo za svou golfovou dovednost nezískává odměnu a to i za

jeho výuku. Pravidla určují i možné formy výhry pro amatérské golfisty, jimiž jsou buď památeční předměty nebo poukazy do specializovaných obchodů na nákup zboží. [Royal and Ancient... 2004: 135-144] Profesionální golfisté jsou pak trenéři a profesionální hráči golfu. V České republice je profesionálních golfistů, kteří si vydělávají jen hrou bez nutnosti žít se také výukou, minimum. Záměrem je udržet hru amatérů v tradiční podobě bez nároků na jakoukoliv odměnu, tedy i bez sponzoringu, který by mohl narušit rovnou soutěž mezi amatérskými golfisty.

Etiketa

Oficiální vydaná pravidla obsahují rovněž již zmiňovanou část věnovanou etiketě, jež vymezuje zásady dobrého chování hráčů na hřišti. Stejně jako pravidla hry je i etiketa v golfovém prostředí vysoce ceněnou hodnotou, která svým způsobem stojí nad pravidly. Je často zmiňována jako hlavní součást golfu, která ho odlišuje od ostatních sportů či her. Etiketa je jak normou pro chování při golfu, tak i způsobem, jak hrát golf. Ve vydaných pravidlech je etiketa popsána jako soubor pravidel týkajících se ducha hry, bezpečnosti, ohledu na ostatní hráče, rychlosti hry, přednosti na hřišti či péče o hřiště. Je zde zdůrazňována osobní zodpovědnost, disciplína, dobré mravy, sportovní duch, ohleduplnost, bezpečnost hráčů a nepoškozování hřiště. Podobné zásady zaměřené na chování sportovců bychom našli i u jiných sportů nebo u obecných hodnot pojících se se sportem. V tomto směru je často akcentováno sportovní chování, sportovní duch, zásady čestnosti a fair-play.

Golfová etiketa je přítomna v golfovém prostředí i v širším pojetí, které je možné označit za zvyklosti, vyjadřující co je správné a co ne, poté je možné mluvit o etice. Pojem etika tu chápeme jako soubor morálních hodnot a norem spojených v tomto případě s golfovým prostředím, které jsou pak vztaženy k dodržování konkrétních pravidel (etikety). Tyto pojmy jsou v českém golfovém prostředí běžně zaměňovány. Širší pojetí je šířeno především tradicí, od zkušených hráčů a trenérů k začátečníkům. Často se hovoří o tom, že zkušení hráči si vychovávají nové začátečníky, kteří vstupují do golfového prostředí. V této souvislosti je však také zmiňován negativní dopad golfového boomu spočívající ve velkém množství začínajících hráčů, kterým jejich zkušenější golfoví přátelé či spoluhráči tato pravidla nestačí předávat. Širší pojetí se od etikety (pravidel konkrétního chování, vydané

v rámci celých pravidel) liší celkovým větším důrazem na společenské chování oproti spíše racionálnímu výkladu zaměřujícímu se na bezpečnost hráčů, neobtěžování druhých, plynulost hry a šetrnost ke hřišti. Nadále budu používat především pojem etiketa, protože se jedná většinou o pravidla konkrétního chování.

Součástí etikety je také nošení tradičního golfového oblečení. Míra dodržování těchto konvencí bývá určována samotným klubem, kde chce hráč hrát. Doporučeno je tradiční golfové oblečení a naopak nedoporučeno či v některých případech dokonce zakázáno nevhodné oblečení. Oblečení je chápáno jako projev tradice a příslušnosti ke golfovému prostředí. Tradiční oblečení mají i jiné sporty a podobné zvyklosti je možné najít například i u tenisu, míra kontroly je však mnohem menší. Oděv je výrazem statusové příslušnosti a jako takové nároky golfové etikety společně s tradicí této hry chápou. Pokud přijmeme kritické teze Thorsteina Veblena, je možné vidět doporučené golfové oblečení jako důkaz finančního zabezpečení a „okázalého plýtvání“ [Veblen 1999: 131]. Samotnému doporučenému golfovému oblečení kromě bezpečnosti či pohodlí dominuje také nárok na vkus a patřičnost. Toto tradiční golfové oblečení sestává pro muže z klasických dlouhých kalhot (v létě jsou povoleny na většině hřišť šortky), trika s límečkem (polokošile) a golfových bot; pro ženy pak jsou mimo kalhot doporučeny šortky ke kolenům. Doporučují se také doplňky jako brýle proti slunci, kšiltovka či další obrana proti sluníčku. Golfové oblečení nabízené ve specializovaných obchodech zahrnuje širokou škálu od sportovně laděného až po konzervativní styl. V mnoha případech ale tomuto oblečení dominuje světlá barva, jemně pastelová, krémová či přímo bílá, což je případ hlavně golfové obuvi. To ale neznamená, že by černá barva byla neoblíbená či nepoužívaná. Tato preference světlých barev je známá i z tenisového prostředí, kde však již došlo k většímu uvolnění. Podle Veblena je elegantní oblečení dobrým důkazem majetkové úspěšnosti a společenské významnosti, jenž také vypovídá o tom, kdo je obléká a o povaze jeho činnosti. Veblen uvádí, že za elegantní či slušný je možné pokládat jen ten oděv, který nenese známky možné manuální práce a naopak nám prozrazuje zahálku [Veblen 1999: 133]. Toto vysvětlení je možným důvodem toho, proč jsou v golfové etiketě odmítány a zapovězeny džínové kalhoty, které byly vždy považovány za pracovní či volnočasový oděv. V některých klubech je

v rámci etikety a v návaznosti na místní pravidla zavedeno přísnější dodržování stanoveného golfového oblečení.

Golfová etiketa akcentuje některé prvky společenského chování, které je v golfovém prostředí vysoce hodnoceno. Právě proto je golf označován za sport „gentlemanů“. Určuje, co je vhodné a co nikoliv. Podobný motiv jako oblečení mají i zvyklosti týkající se půjčování vybavení na hřišti - je nevhodné si půjčovat od svých spoluhráčů golfové hole. Na golfovém hřišti se někdy potkávají i neznámí lidé a hrají spolu, což není případ jen soutěžního, turnajového hraní, a půjčování holí by v tomto případě působilo nepatřičně. Etiketa pamatuje i na vyrovnávání sázek, které jsou v této soutěživé hře časté.

Širší pojetí etikety se zabývá i dalším chováním na golfovém hřišti nebo klubu. Většinou jde o ohleduplnost k druhým hráčům. V jednom okamžiku může být na 18 jamkovém hřišti i 60 hráčů a proto tyto zvyklosti řeší plynulost hry. Velký důraz je kladen na přesnost a dodržování tempa, prohřeškem proti etiketě je tedy i zdržování a opoždování se na určený začátek hry (tee time).

Důležitou součástí etikety je zachovávání klidu při hře spoluhráčů nejen ve skupině, ale i ostatních na hřišti. Podobně jako je tomu v tenise, je v okamžiku hry, kdy se předpokládá velké soustředění, zakázáno mluvit nebo jiným způsobem narušovat koncentraci hráče. Etiketa se dotýká i zvyklostí ohledně stínu, který by mohl protihráče rušit. Tato pravidla dodávají golfu poklidný ráz odlišující jej od jiných sportů, většinou kolektivních, kde podobná pravidla nebývají a povzbuzování od spoluhráčů či diváků je naopak očekávanou kulisou sportovního klání.

Péče o hřiště je rovněž významnou složkou zvyklostí etikety a je také bedlivě sledována obsluhou hřišť. Tyto zásady, které zaručují udržování stálé kvality hřiště, jsou hráči nejčastěji zmiňovány jako pozorovatelné prohřešky proti etiketě. Problémem je to především na veřejných hřištích, která nevyžadují pro vstup Zelenou kartu jako osvědčení o určité golfové dovednosti. Dodržování pravidel a golfové etikety je v zásadě sledováno v různých klubech různě. Zvláště kluby, jenž jsou zaměřeny na segment rodinných a začínajících hráčů, jsou v tomto ohledu benevolentnější.

Při mém pozorování na golfových hřištích jsem byl pokaždé upozorňován na zásady klidu při hraní a také golfoví hráči tento prohřešek považují za jeden z nejdůležitějších a asi také nejviditelnějších. Dodržování pravidel a golfové etikety se dle nich postupem doby v českém golfu zlepšuje v porovnání s devadesátými lety. Někteří začínající hráči s již složenou zkouškou způsobilosti naopak dodržují pravidla do nejmenších detailů a demonstrují tak příslušnost ke golfovému prostředí.

Etiketa není souborem zvyklostí konkrétního chování golfového prostředí, kde by za porušení jednoho zvyku hrozila nějaká sankce, ovšem při porušení více zásad vyvolává nežádoucí pozornost a vyčleňuje provinivšího se hráče z tohoto prostředí. Při hrubém porušení může být hráč z hřiště i vykázán. Neoficiální, širší pojetí golfové etikety je možné považovat za zvyklosti golfového prostředí, které plní společně s oficiálními pravidly distinktivní funkci a tím i zajištění určité exkluzivity tohoto prostředí. Důraz na dodržování golfové etikety, ale i pravidel hry a soutěže vytváří ceněné hodnoty golfového prostředí – golfovou etiku. Prostřednictvím golfové etiky je pro golf vytvářen prostor, kde by měla být přísněji dodržována pravidla dobrého (společenského) chování. Golf tím projevuje exkluzivitu vůči okolnímu světu, který považuje za hrubý apod. Nestačí se jen řídit pravidly slušného chování jako běžné normy ve společnosti, ale jsou potřeba vyšší principy, které chování golfisty na hřišti upravují, regulují. V tomto bodě vidím v golfu prvek exkluzivity.

Zelená karta – základní hendikep 54

Zelená karta byla do začátku roku 2006 základní registrací u České golfové federace a sloužila jako osvědčení o zvládnutí minimálních golfových dovedností. Od začátku roku 2006 byla Zelená karta zrušena a byla nahrazena základním hendikepem 54. V polovině roku 2006 mělo základní hendikep 54 (ekvivalent Zelené karty) asi 7,5 tis hráčů, což je přibližně třetina všech hráčů (podle aktuálního stavu v databázi hráčů České golfové federace k 20.7.2006). Ačkoliv se náklady na její pořízení značně snížily, zaručuje určitou exkluzivitu golfovému prostředí. Z tohoto důvodu je pro mne tato legitimace důležitá a v mém výzkumu jsem jí věnoval pozornost.

Získání Zelené karty bylo hranicí, kde se stává z negolfisty golfista. Tak jako řidičský průkaz dělá z neřidiče řidiče (hlavně po formální stránce), stejně tak Zelená

karta dělala z negolfisty golfistu a umožňovala začátečníkovi začlenit se do golfového prostředí. Po složení zkoušek způsobilosti a získání Zelené karty společně s členstvím v některém z klubů či v Centrální mimoklubové registraci mohl hráč začít žít běžným golfovým životem, který představuje vstup na většinu hřišť, účast na turnajích a vedený záznam výsledků v databázi České golfové federace. Dalším postupem v golfové kariéře pak bylo získání řádného hendikepu, který se začal počítat od 36. Ten získal hráč, pokud na prvním turnaji uhrál nejméně 36 bodů (podle bodování stablefordovým systémem¹) a byl povýšen na hendikepového hráče s hodnotí 36. Mnoho golfistů zůstávalo se Zelenou kartou mnoho turnajů, protože rozdíl mezi hendikepem 36 a 54, který je výsledkem splnění zkoušky na Zelenou kartu, byl pro mnoho hráčů nepřekonatelný. Některé turnaje byly určeny jen pro hráče s vedeným hendikepem (36 a méně) a tudíž pro držitele Zelené karty nepřístupné. Proti institutu Zelené karty se stavěli pořadatelé turnajů a především hráči, kteří na této nejnižší golfové hodnosti zůstávali mnoho měsíců nebo dokonce sezón. Některé kluby pořádaly ve svém týdenním harmonogramu hendikepové dny, kdy bylo možné získat hendikep 36. Tyto dny stále fungují a jsou oblíbené, protože umožňují hráčům s vysokým hendikepem se ho pokusit snížit. Jde o hru podobnou turnaji.

V golfovém slangu byli a určitou dobu asi ještě i po zavedení základního hendikepu 54 budou tito hráči označováni jako „greenhorni“, „zelenáci“, „zemědělci“ či jednoduše „zetkáčka“ a to jak při samotné zkoušce, tak i po ní. Zároveň hendikep 36 stále bude považován jako hranice pokročilého hráče a některé kluby ho nadále budou používat pro rozlišení zvládnutí golfových dovedností (na jednom pražském hřišti je hendikep 36 hranicí pro možnost nácviků odpalů z cvičné travnaté plochy).

Od roku 2006 je zaveden základní hendikep 54. Po složení zkoušky způsobilosti je hráč registrován rovnou s hendikepem 54 a zachází se s ním stejně jako se zbytkem hendikepové stupnice. Hranice mezi hendikepem 36 a Zelenou kartou zmizela. Zrušení označení Zelená karta a změna specifik, které má základní hendikep 54 je výsledkem popularizačních tendencí v českém golfu. Nadále však budu používat termín Zelená karta (ZK), protože je v současném českém golfovém

¹ přidělování bodů podle dosaženého počtu ran vzhledem k par (normě) jamky

prostředí zakořeněn a bude se používat pravděpodobně ještě dlouhou dobu. Kromě toho jsem svůj výzkum a sběr dat zahájil ještě v době, kdy Zelená karta platila a připravoval se přechod k základnímu hendikepu 54.

Zelenou kartu může vystavovat pouze profesionální trenér a vždy by měla být podmíněna zvládnutím praktických a teoretických golfových znalostí. Praktické zvládnutí golfového švihů předpokládá absolvování méně či více tréninkových hodin s profesionálním trenérem, který nakonec sám řekne, zda-li je hráč již připraven složit "Zelenou kartu". Poté hráče vyzve k tomu, aby s ním obešel 9 jamek některého hřiště a dle dosaženého výsledku buď zkoušku udělá či nikoli. Teoretické znalosti naopak vyžadují jistý přehled ve složitých pravidlech a etice golfové hry, které zajišťují přijatelnost chování golfového hráče na hřišti.

Pro představu uvádím předpoklady pro zvládnutí zkoušek způsobilosti, které obsahují tyto golfové dovednosti a znalosti:

Dovednosti:

- opakovaně¹ odpálit míček tak, aby se vznesl a letěl aspoň 100 metrů
- opakovaně přihrát z okolí jamkoviště k jamce, aby míč skončil v prostoru jamkoviště, lépe cca do 10 metrů od praporku
- opakovaně odpálit míč z bunkru
- opakovaně trefit jamku dvěma paty ze vzdálenosti 3 metrů a jedním z metru
- vnímat okolo stojící a hrající osoby, aby nebyly ohroženy, zraněny, rušeny a zdržovány
- obejít 9 jamek se ziskem alespoň 9 bodů (v průměru na každé jamce vystačit se 3 ranami k dobru)

Znalosti:

- kdo má přednost na odpališti
- kde má být na odpališti umístěn míč
- kdy a jak dropovat¹ (voda, nehratelný míč)

¹ předpokládá se úspěšnost 50%

- kdy opakovat ránu (aut, les aj.)
- pozice ostatních hráčů na odpališti a jamkovišti
- jaká je bezpečná vzdálenost od hráčů hrajících vpředu
- kdy má kdo být potichu
- omezení času přípravy a počet cvičných švihů
- umístění golfového bagu v různých fázích hry
- nutnost vrácení vyseknutého drnu zpět
- úpravu jamkoviště po dopadu míče
- zákaz pohybu v dráze patu
- značení polohy a čištění míče
- obsluhování praporkové tyče na jamkovišti
- zapisování a počítání výsledků ve sčítacím lístku
- jak a kdy pustit další hráče před sebe
- udržování tempa hry a použití provizorního míče [golfdigest.cz 2003]

Finanční cenu Zelené karty nejde přesně vyjádřit. Když se o ní mluví, má většina lidí na mysli především zkoušku, jejíž cena se pohybuje obvykle okolo ceny šesti hodin s trenérem. Pokud však začínající hráč není zázračný talent nebo pilný samouk s golfovými přáteli, bez přípravy zkoušku zvládnout nejde. Obvykle musí počítat s intenzivní měsíční nebo volnějši dvouměsíční přípravou, která u dobrých golfových profesionálních trenérů či cvičitelů přijde přibližně na několik desítek hodin tréninku.

Když použijeme koncept přechodového rituálu Van Gennepa, v některých klubech a případech má proces získání Zelené karty určité znaky přechodového rituálu. Golfový začátečník je nejprve školen, toto období má délku podle jeho nadání a snahy, je izolován mimo většinu hřišť na cvičných odpalištích a jamkovištích a poté prodělá se svým trenérem poslední přípravu, kdy trenér posoudí připravenost na složení zkoušek způsobilosti, případně s ním zkusí hru na některém z veřejných hřišť. V druhé fázi podstupuje začátečník samotnou zkoušku způsobilosti, kde prokazuje svému trenérovi své dovednosti. Pokud zkoušku složí řádným způsobem,

¹ spuštění míčku v případě nehratelného míčku u překážky

je uznán za golfistu. Tento proces má určitě symbolický i praktický dopad - z negolfisty se stává golfista, ze začátečníka se stává hráč golfu, kterému se otvírá golfový svět – turnaje a golfová hřiště.

Racionálním zdůvodněním pro Zelenou kartu bylo odlišit začátečníka od relativně pokročilého hráče a tím zabránit přístup hráčům, kteří by poškozovali hřiště, ohrožovali další hráče a chovali by se nepatřičně. Zároveň je však zjevným důvodem vzniku tohoto oprávnění zabránění masovému přístupu nováčků do relativně uzavřeného prostředí golfových hřišť. V době, kdy institut Zelené karty vznikl, bylo v České republice registrováno 1700 hráčů golfu. Tato relativně nepříliš velká skupina v té době využívala 9 hřišť. Důvodem pro zavedení tohoto vstupního oprávnění do golfového prostředí, na hřiště a do golfových klubů byla snaha udržet golf „na určité úrovni“ a nepustit do svých řad hráče, kteří by si to nezasloužili a zároveň by u nich mohlo být podezření, že golf je u nich jen součástí životního stylu, ačkoli ho aspoň částečně neovládají. Golfová komunita ústy konferencí České golfové federace vítá mohutný rozvoj golfu, ale zároveň vyjadřuje obavu, aby český golf zůstal na vysoké úrovni tak, jak tomu bylo v minulosti. Tak jako v České republice je i v jiných evropských zemích Zelená karta základní registrací u místní golfové federace a mnoho klubů vyžaduje pro vstup na hřiště toto minimum (zmínky jsem našel u finských, francouzských a rakouských klubů).

Náklady a obtížnost získání tohoto oprávnění se postupem doby snižovaly, tak jak přibývalo golfových hřišť, klubů a profesionálních trenérů. Pro mnoho golfových klubů se kurz získání Zelené karty stal nástrojem v komerčním a marketingovém boji. V současné době je v nabídce jednoho mimopražského klubu i jednodenní kurz za cenu odpovídající přibližně 6 hodinám s profesionálním trenérem, avšak není to kurz pro úplné začátečníky a předpokládají se aspoň minimální golfové dovednosti. Jak se ovšem cena a čas nutný pro získání Zelené karty snižoval, objevila se podezření, že dochází k znehodnocování tohoto oprávnění. V některých klubech pak kromě samotné Zelené karty bylo pro přístup na hřiště také důležité, kdo vedl zkoušky způsobilosti pro získání Zelené karty a kde byla získána. V případě neznámých trenérů a neznámých hřišť se pak mohlo stát, že hráč nebyl s odkazem na místní

pravidla na hřiště vpuštěn. Podezření se netýkalo jen rychlých kurzů, ale i přímého kupování karty.

Většina z mých informátorů považovala Zelenou kartu za český unikát, což pramenilo hlavně z jejich zkušenosti – nezkušenosti s hraním golfu v zahraničí. Dva z nich hráli nebo alespoň navštívili golfové hřiště ve Spojených státech, kde osvědčení není třeba, pokud se hraje na ryze veřejných hřištích. V České republice je ovšem kvalitních veřejných hřišť (bez požadavku na Zelenou kartu) nedostatek a proto je nutností ji mít. Porevoluční hráči z mého výzkumu získali Zelenou kartu po individuální přípravě a konzultacích s trenéry. Zkoušku samu o sobě nepovažují za obtížnou, nicméně všichni při ní zažívali nervozitu, která je v těchto situacích běžná. Golfový trenér – cvičitel mi popsal, jak takový přípravný kurz i zkouška může probíhat. Standardizovaný postup, kromě požadovaných znalostí a dovedností, však stanoven není a záleží na jednotlivých klubech a trenérech jak zkoušku a případně kurz zorganizují. Dvoudenní i když intenzivní kurz ale pro zvládnutí zkoušky nestačí, předpokladem je už předchozí trénink.

I v jiných sportech je vyžadováno složení zkoušek a získání oprávnění pro jejich provozování, ale jedná se většinou o sporty s bezpečnostními požadavky na určité znalostní a technické dovednosti (sportovní létání, jachting apod.) V golfovém prostředí však takovéto nároky na bezpečí určitě nejsou. Je golf nebezpečnější než tenis či lyžování? Zelená karta ve své podstatě byla prostředkem jak přiblížit golf širším vrstvám společnosti a přitom zachovat určité vžitě konvence na českých hřištích i z hlediska zachování kvality hřišť. S postupem doby vznikla další potřeba přiblížit tuto základní registraci celému hendikepovému systému, aby byli hráči se Zelenou kartou srovnatelní s hráči s běžným hendikepem od 36 níže. V rámci popularizační tendence v českém golfu, která je poháněna také celým golfovým průmyslem, byl zaveden základní hendikep 54. Registrace u České golfové federace, ať už dříve Zelenou kartou či nyní základním hendikepem 54, je legitimací pro vstup do českého (a zároveň i evropského) golfového prostředí.

Cesty ke golfu

Cesty ke golfu, tak jako pravděpodobně i k jiným sportům, bývají podobné a liší se jen v závislosti na věku, ve kterém se odehrají. Výběr sportu v dětství zpravidla

obstarávají rodiče a to byl také případ mých předrevolučních hráčů. V dospělosti jsou pak začátky spojené s referenční skupinou, jež se často se prolíná okruhem přátel a kolegů z profesního života.

Silným faktorem při výběru sportu pro vlastní děti je rodinná tradice, ale může to být i samotné přání rodičů, na tradici nezávislé, ovlivněné momentální popularitou, módou či perspektivou určitého sportu. V případě mnou zkoumaných předrevolučních hráčů, kteří začínali s golfem v dětství, sehráli důležitou roli otcové, kteří jsou v rodinách často těmi, kdo obstarává svým dětem první kontakty se sportem a realizuje tím své otcovství. U sportů populárních či perspektivních může být motivem pro výběr takového sportu i možnost uplatnění talentovaného dítěte jako vrcholového sportovce s předpokládaným dobrým finančním zajištěním. Golf v tomto ohledu není výjimkou, zde mohu připomenout v současnosti jednu z nejlepších mladých golfistek v České republice Jessicu Kordovou, která se vydala na dráhu vrcholového sportu podobně jako dříve její otec, dlouholetý vrcholový tenista a v současné době také hráč golfu.

Mnou zkoumaní předrevoluční hráči začali s golfem v 80. letech minulého století, poté co je na hřiště a do golfového klubu přivedli jejich otcové. Tehdejší doba golfu příliš nepřála a celkové podmínky pro zapojení se do tohoto sportu nebyly nejpříznivější. Základním předpokladem byl především přístup k vybavení, které bylo nedostatkovým zbožím a kupovalo se na objednávku ve specializovaných obchodech, tedy buď v Tuzexu či Pragoimpu I tam však bylo možné nakupovat za určitých podmínek a to většinou na základě neformálních známostí. Celkově byly se sháněním vybavení problémy – bylo relativně drahé, dovážela se jen jedna značka golfových holí, bylo málo míčků, apod. Vybavení se ale také prodávalo či vyměňovalo mezi samotnými hráči v závislosti na tom, kdo měl možnost vycestovat a přivést ho ze zahraničí. Druhým předpokladem byl určitý kontakt s golfovým prostředím stejně jak to funguje dnes prostřednictvím okruhu známých či kolegů z práce. Příkladem může být otec předrevolučního hráče se zaměstnáním pilota dopravních letadel, který v tomto směru splňoval oba předpoklady: měl možnost dovést si golfové vybavení ze svých cest do zahraničí a zároveň ho s golfem seznámil kolega z práce. Trénink v té době také neprobíhal takovým způsobem, na

jaký jsou zvyklý dnešní začínající hráči. Pro cvičné odpaly se používaly ohrané míče, a i těch bylo málo, zároveň nefungoval automatizovaný sběr míčů, takže po každé cvičné sérii bylo nutné, aby si míče hráči sami posbírali. Hráči hráli také většinou jen na jednom hřišti, na jiná hřiště se dostali jen v případě turnajů či ze známosti. Některé kluby měly mezi sebou určitá partnerství a reciproční vztahy, což umožňovalo hráčům hrát i na hřišti partnerského klubu.

Porevoluční hráči začínali s golfem v dospělosti a prošli obvykle podobnou cestu. S golfem měli před tím, než se mu začali aktivně věnovat, několik kontaktů a posléze je ke golfu přivedla vždy skupina známých, která se většinou prolínala s jejich profesním prostředím.

Předchozí zkušenosti s golfem u porevolučních hráčů procházely vývojem od obecné představy stále přetrvávající v české společnosti, tedy golfu jako sportu ne příliš zábavného, vyznačujícího se drahým vybavením a určeného bohatým lidem („snobský sport“). Častým prvním impulzem ke změně tohoto názoru byla možnost něco z golfu si zkusit či prohlédnout si golfové hřiště. Také zapojování stále většího okruhu známých a přátel postupně měnilo jejich postoj k tomuto sportu. Určitá sociální přitažlivost by se rovněž dala najít ve skutečnosti, že golf se často stával předmětem konverzace a v případě absence zkušeností pak jedinec ztrácel se svojí skupinou společné téma a cítil se vytlačován mimo tuto skupinu. Pro porevoluční hráče je typická právě nutnost udržet krok se svojí referenční skupinou v práci a nejde jen o udržení konverzačního kontaktu, ale i o další trávení času s touto skupinou.

V současné době je častým jevem první kontakt s golfem prostřednictvím firemních akcí, které se staly oblíbeným marketingovým nástrojem. Firmy tímto způsobem získávají nové zákazníky či utužují vazby se stávajícími. Pokročilí hráči mohou hrát firemní turnaj, začátečníci mohou na cvičných plochách absolvovat tzv. akademii, tedy jakýsi začátečnický rychlokurz. Golf se v mnoha případech stává součástí firemní kultury a podobně jako například obchodní večeře slouží k neformálnímu setkávání mezi obchodními partnery. Golfová dovednost je pak vítanou doplňkovou kvalifikací na místa manažerů a obchodníků. Mnohé firmy také posílají své zaměstnance na určitých pozicích do golfových kurzů pro získání

zkoušky způsobilosti (Zelené karty) či prohloubení dalších golfových dovedností. Výjimkou nejsou ani firemní golfové zájezdy, které mají buď funkci budování týmového ducha či jsou formou odměny.

Je tedy zřejmé, že golf se po začlenění do firemních strategií stal také součástí profesního života mnohých podnikatelů. Golfisté podnikatelé chápou golf jako potenciální možnost navazovat obchodní kontakty a pojmají jej tedy jako prostředek pro profesní komunikaci. Golf umožňuje nerušené jednání v jiném, avšak kultivovaném prostředí, které je také tradičně za místo pro obchodní jednání považováno. Výrazná je tu možnost „pozvat“ svého obchodního partnera, tedy zpříjemnit mu jeho práci a neformálně si jej zavázat. V současné době je jednou z možností, jak začít s golfem, i studium na vyšší odborné škole, kde je kromě ekonomického a manažerského zaměření možné i komplexní studium golfu. To jistě ilustruje napojení golfu na profesní sféru a jeho chápání jako důležité výbavy manažerů či podnikatelů.

Nebylo by ale správné omezovat motivaci lidí, kteří se rozhodnou začít hrát golf jen na sociální tlaky okolní společnosti, i když to v některých případech může být hlavním a do jisté míry jediným motivem. Golf také představuje zábavu či sport, který je přitažlivý hned v několika aspektech zábavy a rekreace. Jedním z nich je přítomný prvek soutěživosti. Zvláštní rysem tohoto sportu je kombinace soutěžení se sebou samým či s protihráči. Golf se tak stává přitažlivým jak pro sportovce, kteří v minulosti spíše preferovali individuální sporty, tak i pro ty, kteří se orientovali na sporty kolektivní a v golfu pak ocenili stálý sociální kontakt s přáteli či navazování nových známostí. Důležitým rysem golfu je také stálé zdokonalování se v golfové dovednosti, mnozí golfisté to nazývají „během na dlouhou trať“, tedy náročnost zvládnutí golfových dovedností. Tento rys společně s možností hrát golf na různých hřištích v České republice i v zahraničí dodává golfu rozmanitost, stálou záruku objevování nového jak po stránce samotného golfu, tak i po stránce potkávání nových lidí. Golfoví hráči v neposlední řadě zmiňují samotné prostředí golfových hřišť, kde oceňují zasazení do okolní krajiny a zároveň cílené zachování jistých estetických atributů každého individuálního hřiště.

Překážkami v rozhodnutí, zda se začít věnovat golfu, bývá nejčastěji, kromě již zmíněného společenského nazírání na golf, také představa vysokých nákladů spojených s golfem. Za jednu z největších překážek je považována hlavně prvotní finanční investice do golfového vybavení, zároveň je ale třeba zmínit i časovou náročnost, případně také nutnost individuální dopravy.

Kdo hrál golf

Jak jsem již zmínil, v době před revolucí byl přístup do golfového prostředí obtížnější než přístup k jiným sportům, které neměly nádech a nálepku „buržoazní“. V době normalizace přicházeli do golfového prostředí, kromě dětí, které ke golfu přivedli jejich rodiče také hráči, které by bylo možné, i když jistě ne beze zbytku, rozdělit na dvě skupiny. První skupinu je možné nazvat sportovní. Kromě možností, a to i finančních, obstarat si golfové vybavení měla tato skupina také kontakty na jiné hráče z oblasti známých a kolegů z práce. Ačkoliv byl sport u vyšších středních tříd vždy oblíbený, v období celkové násilné nivelizace společnosti, především ve finanční oblasti, byli v této skupině i zástupci dělnických profesí. To je i příklad zámečníka, který se objevil v jednom z pražských golfových klubů v 80. letech. Tato skupina se napojila především na již v golfovém prostředí přítomnou skupinu golfistů s rodinnou tradicí, která v golfovém prostředí dlouhodobě tvořila sportovní jádro.

Druhou skupinu přicházející v období normalizace do golfu, který byl v té době považován za téměř „undergroundovou“ záležitost, byla skupina zbohatlíků ze šedé ekonomiky. Patřili sem především nelegální prodejci valut („veksláci“), číšníci z prominentních hotelů a restaurací („pinglové“) či prodejci nedostatkového zboží („zelináři“). Golfové prostředí pro ně znamenalo, podobně jako jejich automobily, možnost demonstrace majetku a tím i svého postavení. Tyto skupiny pak zůstávaly oddělené i v životě klubů.

Je také důležité zmínit, že do golfu přicházeli i lidé z nomenklatury, tedy jak jsem se dozvěděl „každý klub měl svého papaláše“. Pro klub byla přítomnost těchto lidí výhodou při prosazování vlastních zájmů a to především v rovině finanční, kde obecně pro golf nebylo vyhrazeno mnoho prostředků. Z mého pohledu i tito lidé hledali v golfovém prostředí určité symbolické zhodnocení svého postavení ve

společnosti tak jak tomu bylo i v jiných sportech či zábavách s nádechem „exkluzivity“ (pro příklad je možné uvést myslivost).

Pokud by se ve vztahu ke golfu v době předrevoluční použily termíny z oblasti teorie kulturního pole, každé z charakterizovaných skupin poskytovala účast v golfovém prostředí jiný druh kulturního kapitálu. U skupiny sportovců by se dalo hovořit hlavně o kapitálu sociálním, stejně jak tomu je nebo bylo i u ostatních sportů, šlo tedy o začlenění do golfového klubu a budování a vytváření sociálních kontaktů. Golf jako sport se pro tento účel hodí velmi dobře, golfové prostředí v té době nebylo příliš velké a téměř všichni se znali navzájem. Pro skupinu zbohatlíků byl golf důležitější z hlediska symbolického kapitálu, podstatné tedy pro ně bylo uznání a prestiž, kterou jim golf dodával v jejich referenční skupině uvnitř i vně golfu. Toto rozdělení a dominance určitého druhu kapitálu však nelze přijímat beze zbytku.

V době porevoluční pak skupina „zbohatlíků“ ztratila zdroj svých příjmů a to se projevilo v jejím rozštěpení. Jedna část této skupiny se z golfového prostředí vytratila či tam už jen přežívá a i nejviditelnější znaky této skupiny zmizely - drahé automobily byly vyměněny za nejlevnější značky (toto se týkalo zejména „pinglů“). Jiná část („veksláci“) začala v golfovém prostředí úspěšně podnikat, a to jak na poli profesionálních golfových trenérů, tak i v rámci investic do golfových hřišť.

Hráči s rodinnou golfovou tradicí z doby předrevoluční tvoří po revoluci jádra tradičních golfových klubů. Jejich možnosti v golfovém prostředí jsou srovnatelné s ostatní společností. V golfovém prostředí působí jako nositelé tradičních zvyklostí a vychovávají nově příchozí hráče z řad svých známých a přátel. Na poli soutěžním pak samozřejmě mají zpravidla lepší výkonnost vzhledem k době, po kterou se již golfu věnují.

Kdo hraje golf

Na golfové prostředí a lidi, kteří se v něm pohybují je možné se podívat z hlediska charakteristik, z hlediska předpokladů, které musejí do určité míry splňovat. Je to jednak již zmiňovaný kontakt s golfovým prostředím, který se nejčastěji odehrává prostřednictvím skupiny známých. To bývají na začátku také nejčastější společníci ať už na cvičných odpalištích, při golfových kurzech, ale

posléze i v prvních pokusech na hřišti. Golf, ačkoliv je možné ho hrát samostatně, je obvykle zábava pro menší skupinu.

Náklady spojené s golfem

Důležitým předpokladem je určitě dostatek finančních prostředků, které je hráč ochoten do golfu investovat, a i když se v poslední době díky konkurenci v počtu hřišť váha tohoto předpokladu zmenšuje. Velikost investice do golfu záleží také na přístupu jednotlivců. Golfoví hráči považují současné náklady za srovnatelné s jinými sporty a tedy běžně přístupné. V tomto případě jsem pro ně byl někým vně golfového prostředí a byl jsem tedy přesvědčován, že golf již není drahý sport, ač jsem netvrdil opak. Golf přirovnávají k ostatním oblíbeným a do určité míry finančně náročnějším sportům jako je lyžování či tenis. Počáteční investice se v posledních letech výrazně snížila a je možné ji ještě více minimalizovat případným dovozem golfového vybavení například ze Spojených států, kde je trh s tímto zbožím mnohem větší. Tyto počáteční náklady však mohou být podle kvality a značky výrobce i desetinásobně vyšší. Golfové vybavení je častým tématem rozhovorů mezi golfisty a nároky jsou akcentovány různou měrou spíše. Předrevoluční golfisté hrají často se svým starým vybavením a značka je pro ně méně důležitá než pro golfisty podnikatele, kteří po úvodním seznámení s golfem s přiměřeně levným vybavením pořizují v další fázi již vybavení mnohem dražší. Je zřejmé, že vybavení v golfu má podobně symbolickou hodnotu jako oděv. Důležité, a ve výsledku mnohem vyšší, jsou ale náklady na provozování golfu. Sem je nutné započítat hodiny s profesionálním trenérem, poplatky na cvičných odpalištích, které se odvíjejí podle odehraných míčů, vstupy na hřiště a v neposlední řadě i vstupní poplatek při registraci do určitého klubu (členství) a roční udržovací poplatky. Pokud golfista podnikatel dvakrát týdně využívá služby profesionálního trenéra, nejedná se o sport levný, který by bylo možné financovat z průměrného platu. Jisté rozdělení v tomto přístupu ke hraní golfu i z hlediska členství v určitém golfovému klubu a jeho nákladnosti je možné charakterizovat takto:

- A. Hráči bez Zelené karty – nepotřebují ji, protože golfu se příliš nevěnují a hrají jen na veřejných hřištích (golf hrají přibližně 4krát v roce)

- B. Hráči, kteří nehrají turnaje (nesoutěživé typy) - mají členství v určitém klubu a tam chodí hrát nejčastěji, je pak na nich, zda si odehrají členské poplatky v jednotlivých hrách
- C. Turnajoví hráči (často obchodníci a manažeři) – nepotřebují tolik členství v určitém klubu, protože nejčastěji hrají golf na turnajích, kam jsou zváni nebo zvou obchodní partnery na jednání na různá hřiště
- D. Vysocí manažeři, kteří mají prostřednictvím své firmy skupinové členství u některého z klubů, kde hrají a i pro ně platí charakteristika C.

Čas na golf

Jedním z nejdůležitějších předpokladů pro hraní golfu je dostatek volného času, který je možné na hřišti trávit. Pro představu: golfová hra – jedno kolo (tedy odehrání 18 jamek) trvá při rychlém tempu okolo čtyř hodin v závislosti na počtu hráčů ve skupině (flightu) a členitosti hřiště. Protože mnoho hřišť je jen devítijamkových, pro přátelskou nesoutěžní hru je obvyklé odehrát jen 9 jamek. Nejvíce možností hrát golf má hráč s pohyblivou pracovní dobou, případně ten, který využívá golf ve svém zaměstnání a hřiště pro něj znamená místo pro obchodní jednání. Mezi golfovými hráči jsou určitě preferovanou dobou, kdy je možné v klidu hrát, všední dny. V těchto dnech je také možné potkat na hřištích hráče, kteří se golfu věnují nejvíc. Oproti víkendům jsou také vzhledem k nevytíženosti hřišť a jejich vzájemné konkurenci vstupy (green fee – „fíčka“) nejlevnější. Hrát golf je samozřejmě možné i o víkendech, kdy jsou ovšem hřiště, zvláště v blízkosti měst, více naplněná. Golfisté zaměstnanci, pokud v jejich pracovním programu nejsou přímo firemní golfové akce, musejí mít pro možnost hraní golfu ve všední dny ve svém zaměstnání vybudovanou pozici, která jim zajišťuje volnost v organizaci své práce a času, jinak se pro ně stává golf nedostupným. Golfisté obchodníci a manažeři s profesním napojením na firemní akce se věnují během týdne golfu nejvíce, podobně jsou na tom golfisté podnikatelé a nejméně přístupný je golf pro běžné zaměstnance. Dostatek času, který je možné golfu věnovat, je důležitým projevem luxusu, který přidává golfu jeho exkluzivitu.

Cesta na golfové hřiště

Většina hřišť není v dosahu veřejné dopravy a předpokladem golfového hráče je možnost individuální dopravy automobilem. Jistě by bylo možné se dopravovat i na hřiště mimo velká města veřejnou dopravou, ale pak by nároky na čas byly ještě větší. V některých případech by to bylo téměř nemožné. Golf je spojený s cestováním po různých hřištích a to je také jeden z jeho půvabů – poznávání nových hřišť, ale i návštěva krajů, kam by v jiném případě nebyl důvod cestovat. Pro golfisty neřidiče je toto možná překážka věnovat se golfu více. Při svých cestách na golfové hřiště jsem vždy pozoroval vozy zaparkované před golfovým klubem. Kromě toho, že často šlo o auta firemní, jednalo se většinou o nejvýše 5 let staré modely nejčastěji střední třídy (př. Škoda Octavia). Na těchto cestách jsem u žádného hřiště neviděl v České republice stále ještě nejrozšířenější vůz Škoda 120 či také velmi početnou Škodu Favorit.

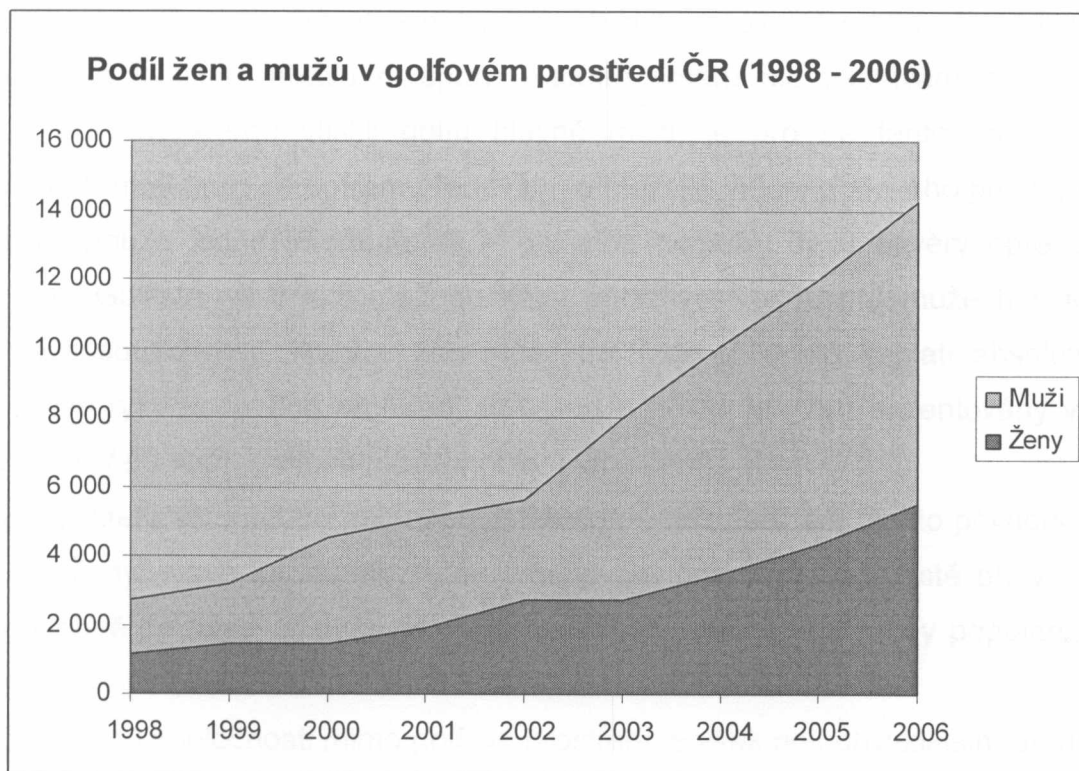
Shrnu-li všechny předpoklady, současný český golfový hráč je dobře finančně zajištěný s průměrným příjmem, má v golfovém prostředí známé či přátele, má povolání, které pokud ho přímo ke golfu nepřivádí, umožňuje mu se této hře dostatečně věnovat. Bydlí ve městě, nejlépe v Praze. Stejně jako automobil, který se stal jeho životním stylem, je i golf jeho součástí a dobrou výbavou pro případné obchodní jednání. Z mého pohledu by toto mohl být nejtypičtější hráč golfu současnosti. Záměrně používám mužský rod, protože mužů je na golfových hřištích stále převaha (přibližně třikrát více), ale i toto se mění. Svobodné ženy bez dětí mají v poslední době podobné předpoklady jako muži. V případě manželství s dětmi pak budou mít větší předpoklad věnovat se golfu právě muži.

Ženy a golf

Tak jako mnoho sportů byl golf od začátku vyhrazen jen pro muže a muži byli také těmi, kdo utvářel podobu hry a její pravidla. První zaznamenaná účast žen v golfu proběhla na začátku 19. století, kdy se ve skotském Musselburghu odehrál golfový turnaj mezi ženami rybářů [Barret a Hobs 1997:233]. Avšak až do roku 1867 byl golfový život, který je úzce spjatý s kluby, pro ženy nedostupný. V tomto roce se jako první otvírá ženám golfový klub v St. Andrews a tím je jim také otevřen svět golfu. Tak jako je golfový klub St. Andrews tvůrcem, vykladačem golfových pravidel

a etikety, je příznačné, že to byl právě tento klub, který umožnil ženám hrát hru, která do té doby byla určena jen mužům. Na konci 19. století se pak již hrají oficiální golfové turnaje pro ženy a zapojování žen do golfu se rozvíjí [St. Lawrence County Branch 2006]. V průběhu 20. století a hlavně v jeho druhé polovině se ženský golf dostává na téměř stejnou úroveň jako golf mužský. O to zajímavější je fakt, že v současné době ve světě stále existují privilegované golfové kluby, které mají ve svých vnitřních pravidlech ustanoven zákaz vstupu žen [Barret a Hobs 1997:233-234]. Příkladem je jedno z nejslavnějších golfových hřišť z hlediska profesionálního golfu – hřiště Augusta ve Spojených státech, kde se každoročně odehrává turnaj Masters [National Council of Women's Organizations 2006]. Ženy si přes občasně neúspěšné protesty u Mezinárodní golfové federace vyřešily problém po svém - postavily si své hřiště nedaleko Augusty.

Od počátků rozvoje golfu v Českých zemích byly ženy v tomto sportu zastoupeny. Především se jednalo o manželky či přítelkyně golfových hráčů, které se po vzoru svých partnerů golfu věnovaly, později přibyly také jejich dcery. Zastoupení mužů bylo v tomto sportu vždy vyšší, data z posledních 8 let ilustrují, že poměr mezi golfistkami a golfisty zůstává i v době golfového boomu přibližně stejný, tedy zjednodušeně o něco více než 1:3. Nárůst počtu hráček zaznamenal hlavně rok 2002, kdy bylo žen v poměru k mužům v golfu nejvíce, téměř 1:2, avšak poté tento trend stagnoval.

pramen: [European Golf Association 2006] – údaje k 1.1.2006

S rozvojem českého golfového prostředí na konci devadesátých let a na počátku 21. století přicházejí ženy do golfu i samostatně. V devadesátých letech byly na hřištích nejčastěji viděny ženy golfistů, tedy přítelkyně či manželky hráčů a samotné ženy golfistky se na hřištích a v klubech příliš nevyskytovaly. V té době se také v souvislosti s golfem rozšířilo v českém golfovém prostředí označení „golfová vdova“, ve světě již dříve známé. Toto označení se týká žen, které čekají doma zatímco jejich muž či přítel se věnuje golfu. Možným řešením tohoto stavu pro ně bylo začít také hrát golf a trávit tak se svým partnerem více společného času, avšak tyto ženy mají větší pravděpodobnost, že golf zase opustí, neboť motivem pro ně není samotná hra ale záchrana partnerského vztahu.

V posledních letech golfového boomu začíná být také obvyklé víkendové rodinné hraní, kdy je možné vidět na golfovém hřišti celé rodiny s dětmi. I tímto způsobem se zvyšuje počet žen v českém golfovém prostředí. Tak, jak se golf prosazuje v obchodních a marketingových strategiích mnoha firem, začínají s golfem i ženy na těchto pozicích. Možným motivem může být potřebná schopnost

konkurovat na tomto poli mužům. Tím bych nechtěl navozovat domněnku, že ženy golf nepovažují za kvalitní zábavu či sport. V tomto směru ale zastávám názor, že z důvodu povahy, kterou vtiskli golfu hlavně muži, je pro ně tento sport také přitažlivější. V mojí práci se opírám především o mužské vidění golfového prostředí a vzhledem k pouze jedné informátorce – golfistce nemohu dělat závěry opřené o pohled žen. Golfisté muži vidí možnou větší přitažlivost golfu pro muže hlavně v prvku hrové soutěživosti, který u žen může být (zde to určitě neplatí absolutně) slabší. Určité rysy golfového prostředí pak jsou u některých žen akcentovány více (přírodní prostředí hřišť, golfová móda v oblasti oblečení).

Ženy, které vstupují do golfu samostatně tzn. bez partnera, často přivádějí do golfu další ženy – své kamarádky. Žen v golfovém prostředí bude jistě přibývat a pravděpodobně se bude zmenšovat rozdíl v poměru zastoupení i díky popularizaci golfu v ČR.

Z pohledu společnosti mimo golfové prostředí je však golf obvyklejším druhem sportu pro muže, pro které představuje buď výhodu (kulturní kapitál) vzhledem k profesi a příslušnosti ke společenské vrstvě, nebo alespoň přijatelný koníček nezávisle na postavení. Golf pro ženy může být v tomto směru v některých situacích spíše neakceptovatelným sportem. Například pro místo asistentky je z pohledu personálních agentur nepříliš vhodné uvádět do svého životopisu mezi zájmy golf, protože to může být diskvalifikující. Pro tuto pozici se golf prostě nehodí a působí nepatřičně. Ženy golfistky mohou na určitou netoleranci vůči svému golfovému zaujetí narazit i v osobním životě, kdy pro některé partnery, kteří golf nehrají, je tato záliba nepřijatelná.

Kulturní kapitál je tedy vázaný a relativní vzhledem k sociální pozici a genderové příslušnosti. Co pro někoho může být kulturním kapitálem, pro jiného či jinou se takto jevit nemusí a projevuje se to zvláště v případě inkonzistence sociálního postavení a habitů. Golf má v tomto směru postavení sportu svázaného s určitými sociálními pozicemi a je mnoho podobných sportů, v minulosti považovaných za panské, s neutrálnějším společenským vnímáním (např. jezdeckví). Golf tedy nemusí být vždy ten správný habitus pro každou sociální pozici.

Děti a golf

Tak jak se v golfu objevují stále více ženy, stejně tak přibývá i dětí. Golfisté považují tento sport za dovednost, která je v současné době výhodným vybavením pro život. Pro všechny je představa společného hraní golfu se svými dětmi (a dohromady i se svými partnery) jistě lákavá, ale někteří z nich vyjadřují pochybnost, zda je golf opravdu sport ve smyslu rovnoměrné fyzické zátěže. Diskuze o golfu, zda-li ho vystihuje více termín zábava než sport, je možné nalézt i na mezinárodní úrovni při prosazování golfu do programu olympijských her. Golf může být chápán jako možný sport pro děti, ale buď v kombinaci s jiným sportem nebo jen jako doplňková zábava. V tomto ohledu je důležité zejména přání dítěte a skutečnost, zda jej golf baví a bude bavit.

V rámci popularizace golfu v České republice se dostává ke golfu mnoho dětí přes své rodiče. Ale je možné i opačný směr, tedy seznámení rodičů s golfem prostřednictvím zkušenosti vlastního dítěte. Zaměření golfu na mládež je přítomno v propagační strategii České golfové federace, ale i jednotlivých klubů. Federace touto strategií naplňuje také jeden ze svých cílů a tím je podpora růstu výkonnostního golfu v České republice. Z hlediska klubů mohou převládat motivy spíše obchodní povahy. Přiblížení golfu dětem je cesta vedoucí k potenciálním budoucím zákazníkům, ale často, jak jsem již zmínil, i k jejich rodičům. To byl příklad strategie jednoho z klubů, který jsem navštívil, tento důvod byl motivem pro pořádání dětských dnů či dnů otevřených dveří v tomto klubu.

Mnohé kluby, zejména ty zaměřené na rodinné zákazníky vytvářejí podmínky pro účast dětí v golfu. Jedná se o golfové kurzy, přípravy i pro ty nejmenší, ale také přizpůsobení hřišť starším dětem, které již zvládnou golfový švih s dětským vybavením. Stejně tak jako existují bližší odpaliště pro ženy, jsou na některých hřištích též odpaliště dětská umístěná nejbliže jamkovišti.

Kde se hraje golf

Golfová hřiště a v návaznosti na ně i golfové kluby vytvářejí prostředí se zvláštní golfovou atmosférou, ve kterém platí pravidla golfu a golfové etikety. Členství v některém z klubů a příslušnost k určitému hřišti do jisté míry také určuje typ hráče a

stává se kapitálem a statusovým ukazatelem. V současné době je v České republice přibližně 74 hřišť a 112 golfových klubů [Česká golfová federace 2006b]. Stejně jako se liší hřiště mezi sebou počtem drah (jamek), liší se i golfové kluby podle toho, co mohou svým členům nabídnout. Pro registraci golfového klubu u České golfové federace v současnosti postačuje už jen napojení klubu na určité golfové aktivity. Jsou tedy kluby, které fungují jen na bázi dohody s určitými hřišti, provozují golfový simulátor nebo jen cvičné plochy a do budoucna přislíbily vybudování hřiště.

Hřiště

Rozdíly mezi golfovými hřišti jsou velké. Do výčtu těchto rozdílů je možné zařadit velikost (počet jamek), kvalitu, zasazení do okolní krajiny, golfovou náročnost, podmínky pro možnost hry a samozřejmě s tím související zaměření na segment golfového prostředí. Golfové hřiště je považováno za dlouhodobě dobrou investici, jak jsem již zmínil výše po revoluci v době startu golfového boomu byla golfová hřiště možností kam uložit nabytý kapitál. Téma financování golfových klubů a stavby hřišť je frekventovaným námětem hovoru mezi golfisty, je zmiňována potenciální cena toho či onoho golfového hřiště, případně možné temné stránky financování (tunelování velkých společností, praní peněz). Časté profesní zaměření na obchodní sféru dává golfovým hráčům předpoklady pro zájem o tyto informace a zároveň se často k takovýmto informacím dostávají v rámci neformálních rozhovorů se svými obchodními partnery (jistě na golfových hřištích).

Výhodnost a návratnost do investice v podobě golfového hřiště je závislá na několika faktorech a podle toho se také odvíjí zaměření na segment hráčů. Důležitým faktorem je jistě poloha hřiště a jeho dosažitelnost pro hráče z velkých měst. Nejlépe jsou na tom v tomto směru golfová hřiště či cvičné golfové plochy v Praze, kde je potenciálních hráčů nejvíce. Dalším faktorem je jistě i počáteční investice, která zajišťuje kvalitu provedení (projekt, způsob výstavby, rozsah klubového zázemí). S tím, jak se rozvíjí výstavba nových hřišť a zvyšuje se konkurenční soutěž mezi hřišti, klade se také větší důraz na další možné aktivity či služby navázané na hřiště. Jde tedy nejčastěji o zajištění ubytování, konferenčních prostor či další rekreační aktivity jako je například jezdeckví. Segmenty hráčů, na které se golfová hřiště zaměřují, je možné rozdělit na segment začínajících hráčů, rodinných hráčů,

firemních hráčů a klubových hráčů. Je zřejmé, že žádné hřiště není zaměřeno na jeden výhradní segment, ale jeden z nich většinou bývá dominantní.

V současné době jsou všechna hřiště v České republice svým způsobem veřejná a liší se jen požadavky na úroveň dovedností hráče, případně stanovují za jakých podmínek může na hřišti hrát začínající golfista bez hendikepu. Takto je otevřená většina hřišť po celém světě a jen zřídka najdeme ryze soukromé klubové hřiště se vstupem jen pro členy. Avšak i taková hřiště pravděpodobně v České republice budou vznikat (v současné době je v rozvojových plánech výstavba takového hřiště na okraji Prahy).

Hřiště pro začínající hráče bývají přístupná široké veřejnosti a nejčastěji jsou označována jako „public“ hřiště. Toto označení má pro některé golfové hráče negativní nádech z důvodu očekávané menší kvality hřiště. Tato hřiště bývají tedy přístupná všem bez nutnosti doložení golfové způsobilosti, případně je požadován jen doprovod jednoho hráče alespoň se základním hendikepem. Slouží hlavně příležitostným hráčům či začátečníkům, kteří si jdou golf zkusit.

Hřiště zaměřená na rodinné hráče zpravidla vyžadují po jednom z hráčů ve skupině (flightu) prokázání zkoušky golfové způsobilosti a oproti „public“ hřištím důsledněji kontrolují dodržování golfových pravidel a etikety. Avšak na těchto hřištích se objevuje větší tolerance než u hřišť zaměřených na firemní klientelu či u hřišť s delší golfovou tradicí. Častým mottem těchto hřišť je vytváření pocitu pohody a přívětivosti. Na tomto konkrétním hřišti je vstup otevřený všem za předpokladu znalosti a dodržování golfových pravidel a etikety. Neformálním kritériem pro vstup je také na první pohled rozeznatelné souznění s golfovým prostředím, tedy určitá „golfovost“ projevující se vybavením a oblečením, případně i chováním. Ceny na podobných hřištích odpovídají danému zaměření a jsou zpravidla nižší než u jinak zaměřených hřišť.

Hřiště zaměřená na firemní akce – turnaje jsou většinou poblíž velkých měst nebo lehce a rychle dostupná individuální dopravou. Tento fakt je důležitý hlavně proto, že většinou jde o jednodenní turnaje. Zaměření odpovídá i vybavenost hřiště, je tu v některých případech možné si zapůjčit golfové vozítko, které usnadňuje pohyb po hřišti, nechybí větší zázemí s konferenčními místnostmi apod. Potenciální hráči

pochází hlavně z obchodní sféry a manažerských pozic. Na těchto hřištích je kladen velký důraz na dodržování golfové etikety, například v oblasti golfového oblečení.

Hřiště, která jsem pro jejich zaměření označil jako klubová, jsou hřiště s delší golfovou tradicí, kde hráče tvoří především členové klubu, který hřiště využívá. I tady je kladen důraz na golfovou etiketu, jež je však členům klubu a dlouholetým hráčům vlastní. I na těchto hřištích, která si na své golfové tradici zakládají prostřednictvím golfového klubu, je předpokladem pro hru Zelená karta a v některých případech to může být hendikep 36 a níž.

Lze vysledovat určitou závislost mezi mírou přístupnosti hřišť a jejich zaměřením; čím je počáteční investice do hřiště větší, tím pravděpodobnější je zaměření na firemní segment a zároveň je kladen větší důraz na dodržování golfové etikety. Trochu stranou stojí hřiště zaměřená na klubové hráče, tedy hřiště s delší golfovou tradicí, kde vzhledem k pokračování členství dlouholetých hráčů v klubu je profilování méně jednoznačné. Jak jsem již ale zmínil, zaměření výhradně na jeden segment není možné i z hlediska zvyšování počtu hřišť a narůstající konkurenci. Z povahy věci vyplývá, že nejvýhodnější zdrojem příjmů jsou jistě firemní akce, o které každé hřiště usiluje a je tu tedy tlak na zachovávání určité úrovně, která může vést k vytváření dojmu exkluzivity daného hřiště a klubu. Tato exkluzivita je však spojená i s velikostí investice, která byla do hřiště vložena, a proti ní stojí konkurenční soutěž mezi hřišti a s tím související popularizační tendence.

Golfové kluby

Každý golfový hráč s vedeným hendikepem musí být členem některého z hřišť nebo registrován v Centrální mimoklubové registraci. Na základě členství v klubu hráč neplatí vstupní poplatek na hřiště, které klub využívá. Rozdíly mezi kluby jsou především v nákladnosti vstupního poplatku. Členství v některých klubech je nejen symbolickým kapitálem, ale i reálnou finanční investicí. Plná členství je zpravidla možné přenechat za poplatek, tedy prodat jinému hráči, a tak v některých klubech je možné se stát členem jen tímto způsobem, protože další členové nejsou přibírání. Tato členství také bývají velmi drahá. Z tohoto pohledu je členství v některém z vyhlášených klubů především otázkou prestiže. Cena tohoto členství může dosahovat až ceny osobního automobilu a v některých případech je v rámci

přenechání také věci dohody. I v této oblasti ovšem působí konkurenční prostředí a tak vysoké vstupní poplatky už mohou být jen u exkluzivních klubů. Rozdílné jsou i roční udržovací poplatky, které jsou rovněž v některých případech důležitým zdrojem příjmů klubů. Kluby v rámci soutěže také nabízejí různé další zlevněné formy členství, které se od řádného členství liší hlavně v tom, že na základě tohoto členství nebývá vstup na hřiště úplně zdarma či je tomu tak jen v určitých dnech. Golfisté volí členství v některém z klubů hlavně na základě svého zaměření, frekvence hraní kritéria výhodnosti poplatků, které by za rok na tomto hřišti utratili ve formě vstupů. Mezi kluby funguje také častý vztah partnerství, kdy recipročně nabízejí svým členům slevy na vstupném na hřišti partnerského klubu.

U většiny z klubů probíhá sportovní činnost, bývají zapojeny do sezónních meziklubových soutěží. U většiny klubů také působí trenéři či cvičitelé golfu zajišťující výuku golfových dovedností a zkoušky způsobilosti pro získání Zelené karty. Mnohé kluby v rámci strategie získávání dalších zákazníků, případně i členů organizují dlouhodobější kurzy golfové hry, které jsou zakončeny získáním Zelené karty (nyní základního hendikepu 54).

Oproti době před revolucí, ale i před golfovým boomem bylo členství v běžném klubu podmínkou pro možnost vůbec hrát golf. V současné době tato nutnost odpadá a s tím jak přibývá klubů a hřišť, mnoho hráčů volí klub s nejvýhodnějšími podmínkami a hraje pak na různých hřištích. Jeden z pražských golfových klubů, který nemá vlastní hřiště, jde touto strategií a nabízí pouze zlevněné vstupné na hřiště partnerských klubů.

Každý klub žije také svým klubovým životem, který může být živější či naopak téměř žádný. Na myslí mám společné setkávání členů, další společenské aktivity v rámci klubu apod. V exkluzivních klubech se může objevovat také společenská distinkce mezi členy a nečleny. Členy mimopražských klubů jsou často také chalupáři, jež mají v okolí své chalupy. Ostatní členové se rekrutují z podnikatelů z větších měst či městeček v okolí. Místní lidé, tedy vesničané, však bývají členy golfových klubů výjimečně.

Golfové kluby jsou pojítkem mezi hráčem a hřištěm. Pokud jdete hrát golf, ať jste či nejste člen konkrétního klubu, musíte projít golfovým klubem kde již platí

pravidla golfové etikety. Golfové kluby jsou pro golfové prostředí symbolickou a tradiční hodnotou i když v moderním provedení. Členství v některých klubech může být součástí symbolického kapitálu, který je také možné v golfu získat.

Co se také děje na golfovém hřišti

Častým jevem na golfových hřištích jsou již zmíněná obchodní jednání. Tato jednání je možné vidět ve spojitosti s golfem jako určité ritualizované chování, jež reprodukuje jak sociální kapitál, tak symbolický. Neformální golfové prostředí je vhodné pro jednání téměř všeho druhu. Díky hovoru je pak možné zapomenout na samotnou hru a ztratit koncentraci, golf se tedy v takovémto případě stává prostředkem a kulisou a ztrácí se jako cíl návštěvy hřiště. Golfisté podnikatelé vidí hlavní pozitiva golfu v možnosti probrat téměř cokoliv, dobře se při tom bavit, být v příjemném venkovním prostředí bez nutnosti konzumace alkoholu. V tomto okamžiku golfová hra nahrazuje jiné chování, které reprodukuje sociální kapitál a je používáno v profesi obchodníků a tím je obchodní večeře. V golfu se k této obchodní strategii přidávají ještě další prvky v rovině symbolické a to s hodnotou v rovině prestiže.

Obchodní partneři se na golfovém hřišti stávají rovnocennými hráči a vzájemně si mohou v soutěži předvést svou dovednost, případně v méně rafinované podobě také své vybavení, golfové oblečení a členství v prestižním klubu. Golfové pravidla a etiketa jsou tu pravidly a návodem pro toto ritualizované chování. Při golfu se také obchodní partneři poznávají, golfová etiketa a pravidla tu zastávají funkci opěrného bodu – znalost etikety a její dodržování vyjadřuje vybrané chování a porušování pravidel, i z důvodů neznalosti, může být chápáno jako odraz neprofesionality a neobornosti v obchodní (či jiné) sféře. Ve Spojených státech, a pravděpodobně tomu tak bude brzo i u nás v souvislosti s tím, jak se spojuje golfové prostředí se světem obchodu, jsou zpracovávány podrobné návody a kurzy pro obchodní golfovou etiketu [etiquettepro.com 2006].

Dalším symbolickým prvkem v obchodním jednání na golfovém hřišti je použití daru. Dar tu funguje v reprodukci sociálních vazeb a vytváří tedy jak symbolický, tak sociální kapitál. Ve stejné symbolické rovině je používán i při obchodních večeřích či obědech, vyjadřuje prestiž či bohatství toho, kdo zve (dává dar), a přitom nemůže být

považován za úplatek či něco zavazujícího. Stejným způsobem dar funguje v oblasti golfového prostředí, kdy je obvyklým jevem, že zve (dává dar) ten, kdo navrhl jednání (pravděpodobně to bude prodávající). Stejným způsobem jednají i firmy, které zvou své obchodní partnery na golfové turnaje. Především v individuální sféře se tu díky daru reprodukuje i sociální vazby a vytváří se sociální kapitál. Pozvaný většinou cítí nepsanou povinnost také pozvat a při té příležitosti znovu změřit golfové síly (dovednosti) formou kultivované sportovní odvety. Je zřejmé, že v tomto směru funguje komplementarita, a jak o daru píše Bourdieu, dárcova nedeklarovaná kalkulace počítá s příjemcovou nedeklarovanou kalkulací [Bourdieu1977: 171, Možný 1991:36]. Investice do pozvání se tak dárci vrací jako symbolický či sociální kapitál.

Popularizace vs. exkluzivita

Napříč českým golfovým prostředím proti sobě stojí dvě tendence, které jsem nazval popularizací a exkluzivitou. Všechny skupiny zastoupené v českém golfu, tedy samotní hráči, většina majitelů hřišť, zástupci golfových klubů a členové sportovních organizací tyto dvě tendence více či méně posilují ať už deklarovaným či nedeklarovaným způsobem. Popularizace golfu je celosvětovým jevem, tento trend je poháněn především golfovým průmyslem, který zahrnuje investory a stavitele hřišť, výrobce a prodejce golfového vybavení a média. Oproti tomu exkluzivita je zastoupena již v samotném základu golfu, v jeho příslušnosti k určité vrstvě společnosti, v jeho tradici promítající se do podobného modelu provozování na celém světě, klubové kultury, golfové etikety. Je to hlavně habitus hráčů golfu, jež určuje exkluzivitu tohoto sportu.

Popularizace

Jedním z hlavních cílů popularizace golfu je zbavení se nálepky „snobský sport“. Strategii na zbavení se tohoto označení prosazuje jednotně celé golfové prostředí. Důvody jsou v případě golfových klubů hlavně ekonomické povahy, touto strategií získávají nové členy a zákazníky – hráče. Dalším subjektem, který se snaží prezentovat golf bez negativních přívlastků je Česká golfová federace (ČGF), která zastupuje ve formě občanského sdružení všechny golfové kluby, dále Českou profesionální golfovou asociaci, Českou seniorskou golfovou asociaci a Český svaz

greenkeeperů. Její hlavní činností je zajišťování podmínek, které jsou s rozvojem golfu spojeny, organizace národní reprezentace a bdění nad rozvojem soutěžního golfu, ale také pomoc při výstavbě nových sportovišť a získávání dalších zdrojů pro rozvoj golfu v České republice. Samotní hráči prosazují tuto strategii také, důvodem je zlepšení vlastního postavení - nikdo nechce participovat na sportu, který je okolní společností označován za „snobský“, „elitářský“ či „jen pro bohaté“. Touto cestou hráči také rozšiřují své řady, když doporučují golf svým přátelům a známým.

V roce 2003 je v českém golfovém prostředí po vzoru ze zahraničí (Švédsko) spuštěn projekt ČGF „ Hraj golf - změň život“, jehož záměrem je právě prezentace golfu jako možné součásti životního stylu nejširších vrstev společnosti. V rámci projektu, který je podpořen i skotským Royal and Ancient Golf Club of St.Andrews, jsou zpracovány studie možnosti výstavby nových veřejných golfových zařízení (od jednoduchých cvičných odpališť až po 18jamková hřiště) a to s možným zapojením veřejných zdrojů. Jedná se především o získávání pozemků pro stavbu těchto zařízení. Součástí projektu je také mediální propagace golfu a organizace nejrůznějších akcí jako jsou například dny otevřených dveří v golfových klubech.

Potřebu většího rozvoje v oblasti výuky golfových dovedností a v té době nedostačujícího počtu golfových profesionálních trenérů vyřešila ČGF ustanovením „golfových cvičitelů“. Nároky na cvičitele jsou nižší než u golfových profesionálů. Tito cvičitelé působí u golfových klubů, kde by golfový profesionál nenašel dostatek zákazníků. Narozdíl od golfových profesionálů jsou placeni přímo kluby. Mezi cvičiteli a profesionály pak vzniká určitá profesní rivalita a tento koncept je také kritizován z hlediska snižování úrovně výuky.

Také samotní golfovní hráči, a to jak začátečníci, tak i pokročilý popisují golf jako sport přístupný nejširším vrstvám společnosti. Tímto se hlavně distancují od již zmíněného označení „snobský“. Z podstaty tohoto označení vyplývá, že golfu se věnují lidé, kterým ani tak nejde o samotný golf, ale zájem jen předstírají z důvodů svého „image“. Ačkoliv všichni hráči připouštějí, že takovýto přístup v českém golfovém prostředí je možné vidět, není to pravidlo a nelze to zobecňovat na celý sport. Tímto způsobem legitimizují svůj zájem o golf a jeho hraní.

V souvislosti s popularizací golfu se v českém golfovém prostředí objevuje termín „fotbalizace“ golfu. V tomto termínu je skryta otázka, kam až může golf v přibližování se veřejnosti jít. Jde tu především o obavu ze ztráty jedinečnosti tohoto sportu a ztráty úrovně, která vyšla z tradice českého golfu a je jejími aktéry považována za vysokou.

Exkluzivita

Ačkoliv je golf na jedné straně popisován jako sport pro všechny či „jako každý jiný“, na druhé straně je také zdůrazňována jeho jedinečnost. Ta vychází z mnoha zdrojů, ať již jsou to golfová dovednost, kterou není lehké získat, pravidla a hlavně etiketa, zajišťující ohleduplnost a slušné chování na hřišti, nebo uhlazené prostředí golfových klubů či hřišť. Zásadní prvek exkluzivity je důraz na tradici golfu. Golf je z tohoto pohledu sportem „gentlemenů a sportsmenů“ a vyčleňuje se z okolního světa (jak sportovního, tak společenského), který v tomto duchu za džentlmenský považován není.

Určitou exkluzivitu golfu dodává i zájem médií, kde je golf nejčastěji spojován s významnými či známými osobnostmi (celebritami). V mediální prezentaci golfu je třeba zmínit také fakt, že nejčastější sportovní zpravodajství z golfu se týká událostí většinou z oblasti profesionálního golfu i ve spojitosti s výdělky těchto vrcholových golfistů. V českém prostředí zůstává obraz golfu také z předrevolučního období, kdy tento sport byl oficiálně nepodporován, ale přitom byl provozován určitou měrou mocenskými (zde připomínám diplomatická hřiště) a také majetkovými elitami. Z toho tedy vychází i možný pohled na golf jako na sport určený „jen pro někoho“.

Exkluzivita zajišťuje golfu postavení ve společnosti, jeho oblíbenost u vyšších vrstev a přitažlivost pro firmy, které golf zahrnuly do svých obchodních strategií. Ačkoliv by se mohlo zdát, že popularizace tuto exkluzivitu oslabuje, je možné se ptát, zda popularizace neoslovuje hlavně tu část společnosti, která má tradičně golf mezi svými oblíbenými sporty.

Závěr

Závěry z mého výzkumu a analýzy sebraných dat je nutné chápat v kontextu jeho rozsahu a zaměření. V této oblasti nebylo pro můj výzkum mnoho vzorů a

ačkoliv jsem se inspiroval australským výzkumem [Zevenbergen, Edwards, Skinner 2002] v oblasti teoretických východisek, další možné vzory jsem již neobjevil. Z tohoto hlediska jsem vstupoval do pro mě neznámé oblasti. Od výzkumu jednoho konkrétního klubu mě odrazovala určitá dynamika v klubech, které si stále hledají své členy a přístup do tradičních klubů či exkluzivních klubů jsem považoval za velmi obtížný také vzhledem k jejich povaze. Výzkum jsem tedy prováděl s velkým záběrem na celé české golfové prostředí.

Je zřejmé, že kromě relativně dobrých klimatických podmínek, které v České republice panují, ovlivňuje rozvoj golfu především zájem o tento sport. Golf se stal součástí životního stylu nově vznikajících dominantních sociálních a kulturních skupin, ale díky popularizaci a použití golfu jako firemního obchodního nástroje se otevřel mnohem širší vrstvě společnosti. Zároveň v golfu zůstávají sportovněji ladění dědicové golfistické tradice, kteří tvoří jádro českého golfového prostředí a „vychovávají“ nově přicházející. Z mého výzkumu vyplývá, že v golfu se objevují různé skupiny hráčů lišící se přístupem k této hře, náklady, které jí věnují, ale i kapitálem, který si z něj odnáší.

První skupinou jsou již zmínění sportovní hráči golfu s dlouholetou tradicí v golfu z předrevoluční doby. Tito hráči zažili dobu, kdy golf nebyl podporován a jeho hraní bylo, především z důvodu nedostupnosti vybavení, nákladné. Po revoluci se dostupnost golfu změnila a z těchto hráčů se stali směrem k přicházejícím novým hráčům držitelé hodnot golfu, co se týká pravidel, etikety a golfových dovedností. V současné době jsou tyto hráči svázáni s některým z klubů a projevují obavy o zachování úrovně a jisté exkluzivity. Ačkoliv před revolucí to byl hlavně sociální kapitál, který si z golfové komunity odnášeli, nyní je to vzhledem k jejich dovednostem a příslušnosti k tradičnímu klubu i kapitál symbolický.

Společně s touto skupinou začínaly v golfu před revolucí i skupiny složené ze zástupců tehdejších majetkových či mocenských elit, kteří v oblasti golfu buď začali podnikat nebo již jen přežívají. Ačkoliv byl pro ně golf dříve hlavně zdrojem symbolického kapitálu, když jím demonstrovali svůj majetek, v současné době čerpají a využívají v golfu především kapitál sociální.

Mezi nově příchozími hráči do golfu jsou především manažeři a úspěšní podnikatelé, kteří získávají členství v exkluzivních klubech a stávají se také prvními „obětmi“ firemních akcí. Tito manažeři také často určují firemní strategie, do nichž zahrnují i golf jako součást firemní kultury. Vzhledem ke svému étosu se golf stal vhodným nástrojem v obchodních strategiích těchto firem, protože se v něm objevuje prvek tradičních hodnot (golfová etika, etiketa) a zároveň je použitelný i z praktického hlediska – mohou ho hrát začátečníci společně s pokročilými, ale také lidé různě fyzicky disponovaní.

S tím, jak se otevírá golf díky popularizaci vlivem investic a následné konkurence hřišť, přicházejí do golfového prostředí také firemní obchodníci, marketingoví pracovníci a podnikatelé, kteří vlastní nejvíce „časových prostředků“ pro hraní golfu, neboť golf se často stává součástí jejich zaměstnání. Na hřištích si prostřednictvím obchodních jednání či v rámci firemních turnajů budují především sociální kapitál, setkávají se s budoucími obchodními partnery nebo přímo obchody uzavírají. Golfové hřiště se stává místem pro obchodní jednání, které má atributy rituálu, kde golfová pravidla a etiketa plní funkci návodu, postupu jak se chovat. Díky vzájemným darům (zvaní se na golf) a prvku soutěživosti je tu pro ně přítomný i kapitál symbolický.

Jak jsem již zmínil, hraní golfu se stává součástí životního stylu určité vrstvy společnosti a s růstem počtu nově přicházejících začínajících hráčů přestává být golf něčím výjimečným. Motivací začínajících golfistů je především potřeba udržet kontakt se svými referenčními skupinami, golfová dovednost a začlenění do golfového prostředí se také stává předpokladem pro určité profesní pozice. Avšak stále zůstává hlavním předpokladem pro účast v golfového prostředí dostatek času, který může hráč na hřišti trávit, a z tohoto důvodu je golf nyní stále sportem pro relativně vyšší vrstvy společnosti.

Habitus této vrstvy, tedy princip, kterým vnímá svět, je ve své ideální podobě vložen do golfových pravidel s prvky rovného soutěžení a hlavně do golfové etikety, která vyjadřuje tradiční hodnoty touto vrstvou uznávané. Hraní golfu pak může být přihlášením se k těmto hodnotám a sociální výbavou (kulturním kapitálem), která pomáhá v začlenění se do těchto vrstev.

Pokud bychom si tedy chtěli odpovědět na otázku v názvu mé práce zjistíme, že to není možné jednoznačně. Je to často právě příznak jisté exkluzivity (spočívající v golfové etice s jejími tradičními hodnotami vyjadřujícími habitus elit, systému zkoušek způsobilosti, přístupu k hřištím s velkými nároky na dostatek volného času), který působí motivačně na zájemce o tento sport a stvrzuje jeho pevné zakotvení a propojení se světem práce (golf jako součást firemní strategie a kultury a jako marketingový nástroj). Paradoxně však tyto ekonomicky slibné atributy golfu (tedy fakt, že jej většinou provozují lidé s poměrně velkou kupní silou, kteří jsou tedy ideálním zdrojem příjmu), které od počátku stály a stojí za golfovým "boomem" mají za následek stále větší faktickou popularizaci tohoto sportu. Je symptomatické, že za ní stojí zejména ekonomické důvody (soutěž hřišť o zákazníka, kterým však nemůže být kdokoli). Jelikož v samém základu jeho pravidel je dána silná orientace na formální stránku hry, hierarchii a chování je zároveň právě určitý nádech exkluzivity či výjimečnosti hlavním prvkem, který při popularizaci hraje roli, kdy je nově vstupujícím do golfu poskytnut příslib možnosti vstoupit a patřit do určitého sociálně lákavého společenství.

Golf tak stále zůstává pevně propojen s profesním životem svých hráčů ať již jako příčina jejich setkání s tímto sportem nebo jako užitečná společenská dovednost, která může jejich pozici ve "světě práce" upevňovat. Z tohoto pohledu v žádném případě nejde o masový a lidový sport, byť se jeho nálepka snobského sportu pomalu sloupává.

Summary

Playing golf became a part of lifestyle of new dominant social and cultural groups but thanks to democratization tendencies and use as a business tool it opens up for more wide range of Czech society. Simultaneously the sporty heritors of golf tradition from the past before November 1989 last till today creating a core of Czech golfers space and teach newcomers the secrets of golf rules and etiquette. There are various groups in Czech golf space which differ from each other in the spirit of game, costs, but also in form of capital acquired. The first group is the mentioned one with long golf heredity. These players are holders of ideas in sense of golf rules, etiquette and skills. It was mainly social capital witch they obtained in golf space before November 1989 in their connections to golf community, nowadays it is according to their skills and traditional club membership symbolic capital. Together with this group it was a then power and wealth elite who started golf playing before November 1989. What its members drew from this activity was a symbolic capital when using golf playing as a demonstration of their wealth while nowadays it is mainly social capital which they can use. Newcomers into golf environment are mainly top executive managers and businessmen encountering golf as a part of corporate events who are at the same time designators of corporate strategy into which they place golf too. Hand in hand with popularization of golf due to a considerable inflow of investment and subsequently a competition of golf fields businessmen and marketing and sales managers are those who have the best condition for running golf as it often becomes a tool and a part of their work (together with other substantial condition which is a sufficient amount of leisure time). Golf fields are a place where they build their social capital by meeting both current and potential clients and business partners. It becomes a place for business meetings which has attributes of ritual where golf rules and etiquette serve as guideline for desirable business behavior, thanks to attendance of reciprocal gifts (consisting namely of inviting others for golf) a symbolic capital is also present. As golf becomes a part of a lifestyle of a particular but still broader level of society at the same time its exceptionality vanishes. What it differs from other sports are the largely present "non-sport" reasons why players start and

their motivation to practice golf where the need to keep contact with their reference group together with assumed capitalization of golf in career life are predominant reasons. To conclude I can say that habitus of this social level is implicit in golf rules and etiquette which makes the question of golf popularization dependent on conditions which this level will have for its development and rise.

Literatura:

- Alliss, P. 2006. *Golf – dokonalý průvodce hrou*. Brno: Jota
- Augé, M. 1999. *Antropologie současných světů*. Atlantis, Brno
- Barrett, T., M. Hobbs. 1997. *Velká encyklopedie golfu*. Praha: Svojtka a Vašut.
- Blanchard, K. 1985 "Sport Studies and the Anthropology of Sport". In *American Sport Culture: The Humanistic Dimensions*, ed. W. Umphlett. Lewisburg: Bucknell University Press
- Bourdieu, P. 1977. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: University Press.
- Bourdieu, P. 1984. „Comment peut-on être sportif?“. In *Questions de sociologie*. Paris: Minit.
- Bourdieu, P. 1998. *Teorie jednání*. Praha: Karolinum.
- Burgess, R., G. 1995. *In the Field: An Introduction to Field Research*. London: Routledge.
- Conklin, H., C. 1968. „Ethnography“. S.172-8 in *International Encyclopaedia of the Social Sciences*, ed. D.L. Sills. Vol. 5. New York: Macmillan and The Free Press.
- Česká golfová federace. 2006a. *Oficiální amatérský žebříček 2006*. Available at: <http://www.cgf.cz/MatchResult.aspx?id=93417805> (Date of access: 20.7.2006)
- Česká golfová federace. 2006b. *Kluby*. Available at: <http://www.cgf.cz/Clubs.aspx> (Date of access: 20.7.2006)
- Disman, M. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- Dunning, E., K. Sheard 1979. *Barbarians, Gentlemen and Players: A Sociological Study of the Development of Rugby Football*, Oxford: Robertson.
- Elias, N. 1986. „An essay on sport and violence“. S.150-74 in *Quest for Excitement*. N. Elias, E. Dunning. Oxford: Blackwell.
- Etiquettepro.com. 2006. *Patricia Stephenson - Business Golf Speaker, Golf for Women, Corporate Golf Outings*. Available at: http://www.etiquettepro.com/golf_etiquette.html (Date of access: 30.7.2006)
- Firth, R. 1930. "A dart match in Tikopia". *Oceania* 1: 64-96
- Golfdigest.cz. 2003. *Zelená karta od A do Z*. Available at: <http://www.golfdigest.cz/index.php?zobrazit=clanek&clanek=817&cohledas=zelená> (Date of access: 10.7.2006)
- Guttman, A. 1978. *From Ritual to Record: The Nature of Modern Sports*, New York: Columbia
- KPMG CEE Ltd., a member firm of KPMG International, a Swiss cooperative. 2005. *KPMG Golf Course Development Cost Survey in the EMA Region*. Available at: http://golf.lcc.ch/dbfetch/52616e646f6d49563eae45c9b1d8ab41c49349f08a8d680c/survey_new_1011.pdf (Date of access: 31.7.2006)
- MacClancy, J. 1996. „Sport, identity and ethnicity“. In *Sport, identity and ethnicity*, ed. J. MacClancy. Oxford: Berg.
- Možný, I. 1991. *Proč tak snadno?* Praha: Sociologické nakladatelství
- National Council of Women's Organizations. 2006. *The Augusta National Golf Club Story: 2006*. Available at: <http://www.womensorganizations.org/pages.cfm?ID=223> (Date of access: 30.7.2006)
- Rappaport, R. 1994. „The Anthropology of Trouble“. *American Anthropologist* 94, no. 2 : 359.
- Royal and Ancient Golf Club of St. Andrews. 2004. *Pravidla golfu*. 30.vyd. Praha: Česká golfová federace.

- Sands, R., R. 1999 „Anthropology and Sport“. In *Anthropology, Sport and Culture*, ed. R. R. Sands. Westport: Bergin & Garvey.
- Sedlák, P. 2004. *Historie golfu v českých zemích a na Slovensku*. Praha:Svojtka&Co.
- St. Lawrence County Branch. American Association of University Women. 2006. *History of Women in Sports Timeline*. Available at: <http://www.northnet.org/stlawrenceaauw/timeline.htm> (Date of access: 30.7.2006)
- Stempel, C. 2005. „Adult Participation Sports as Cultural Capital: A Test of Bourdieu's Theory of the Field of Sports“. *International Review for the Sociology of Sport* 40 (4): 411-432
- Stokvis, R. 1992. „Sports and Civilization: Is Violence the Central Problem“. In *Sport and Leisure in the Civilizing Process: Critique and Counter/Critique*, eds. Dunning, C.Rojek. Houndmills: Macmillan.
- Tylor E., B. 1896 "On American Lot Games as Evidence of Asiatic Intercourse before the Time of Columbus". *International Archives for Ethnographia*, Supplement to vol. 9: 55-67.
- Veblen, T. 1999. *Teorie zahálčivé třídy*. Praha: Slon
- Wilson, T., C. 2002. „The Paradox of Social Class and Sports Involvement: The Roles of Cultural and Economic Capital“, *International Review for the Sociology of Sport* 37(1): 5–16.
- Zevenbergen, R., A. Edwards, J. Skinner. 2002. „Junior Golf Club Culture: A Bourdieuan analysis“. *SOSOL - Sociology of Sport Online* Vol. 5, issue 1 2002. Available at: <http://physed.otago.ac.nz/sosol/v5i1/v5i1bordeau.html> (Date of acces: 31.7.2006)

Prameny:

- European Golf Association. 2006. Statistics by country. Available at: <http://www.ega-golf.ch/050000/050300.asp> (Date of access: 31.7.2006)
- Česká golfová federace. 2006. Seznam hřišť. Available at: <http://www.cgf.cz/Courses.aspx> (Date of access: 31.7.2006)

Příloha – výtahy z rozhovorů

Rozhovor č.1 (A).....	71
Rozhovor č.2 (B).....	73
Rozhovor č.3 (F).....	76
Rozhovor č.4 (D).....	78
Rozhovor č.5 (C).....	81
Rozhovor č.6 (H).....	83
Rozhovor č.7 (G).....	87
Rozhovor č.8 (I).....	88
Rozhovor č.9 (E).....	90

Rozhovor č.1 (A)

A - pokročilý hráč golfu (HCP 28, hraje 2 roky)

9.10.2005, večer, bar – Staré město - Praha, délka 50 min.

Ondřej, 33 let, ženatý – manželka Američanka, dvě děti (1/2; 3), zaměstnání: podnikatel, majitel tiskárny s textilním sítotiskem, cca 30 zaměstnanců; zájmy: golf, rybaření, modelářství, bydliště Praha

Začátky s golfem

Ondřej začal s golfem společně s kamarádem ze střední školy, kterému koupil hole jako dárek a pak s ním šel několikrát na cvičné odpaliště a nadchlo ho to. Zjistil, že „mu to lítá daleko“. Celkově ho na golfu přitahovalo a přitahuje fakt, že jde ven s lidmi, se kterými si může popovídat a nemusí při tom pít (alkohol). A je to zábava a získání určité dovednosti. Ondřej většinou nechodí sám a tak potkává zajímavé lidi. Golf trochu vytlačil jeho další zálibu – rybaření, protože ta je ještě více náročnější na čas, kterého vzhledem ke dvěma malým dětem nemá příliš mnoho. Když je čas tak je možné na hodinu zajít na driving i z práce, ale na ryby už hodina nebo dvě nestačí.

První kontakt s golfem měl Ondřej již na střední škole na výměnném zájezdu do Švédska, kde místní studenti z partnerské školy všichni golf hráli. Golf potkal také v USA, kde byl se svojí ženou na svatbě přátel a před obřadem zašel ještě s jinými příbuznými na hřiště. Tam ho to příliš nebavilo, tak šel po 9 jamkách na driving, kde se ho ujal místní hráč a vysvětlil mu základy.

Před těmito kontakty měl golf za nudný sport, ale jak začalo hrát více lidí i z jeho okolí, stala se z toho zajímavá zábava.

Zelenou kartu pak Ondřej uhrál za 14 dní, kdy se tomu soustavně věnoval (asi půl rok poté, co s golfem začal).

Golf v současnosti

Z golfu se stává normální zábava pro normální lidi, kteří chodí hrát tenis, jezdí lyžovat a tak mohou hrát také golf. Jsou hřiště, kde stojí fee přes týden 200,-. Nazírání na golf se změnilo – není to sport pro snoby, což ale je dáno i lidmi, se kterými Ondřej chodí hrát. Za poslední dva roky se to dost změnilo. Staví se hodně hřišť a ta se profilují podle hráčů, kteří na ně míří.

Hřiště

Čím déle golf Ondřej hraje, tím víc se chce podívat na jiná, hezčí hřiště. Preferuje hřiště blízko Prahy, aby mohl hrát i v týdnu, kdy si odskočí z práce. Je členem na hřišti na Štíříně, kde byl loni 4x. Byl ale i na jiných hřištích.

Manželka a golf

Manželku plánuje „zasvětit“, ale trefil se se svými začátky do období, kdy byla těhotná a pak kojila, takže to bude muset počkat.

Trénink a hra

Ondřej chodí dvakrát týdně do Erpetu (indoor golf) na Smíchově trénovat s trenérem. Pomalými kroky se zlepšuje. Turnaj hrál zatím jen jeden, hlavní problém vidí v nedostatku času o víkendů, kdy se věnuje rodině. Ale je možné hrát i v týdnu

tzv. hendikepové dny. Letos by chtěl hrát více turnajů, ačkoli není „honič“ hendikepu, ale když se hraje o něco, má to jinou atmosféru. Dobré je, když jdou v jedné skupině hráči s různou výkoností, doplňují se a případně i radí.

Golf a jiné sporty

Ondřej nepovažuje golf příliš za sport – spíš za zábavu, v minulosti hrál (na VŠ) volejbal, ale když se rozpadla skupinka se kterou hrál, přestal. V zimě také hraje lední hokej. Preferuje a vždy se věnoval spíš kolektivním sportům, celkově však považuje u kolektivních sportů za problém sehnání dostatečného počtu hráčů. Golf je v tomto dost variabilní.

Golf v zahraničí

Ačkoli nikde v zahraničí nehrál, vidí teoretickou možnost a výhodu golfu hrát jej kdekoliv i v zahraničí, kam pojedete třeba na dovolenou. V zahraničí není potřeba zelená karta, která je tak trochu ojedinělým jevem v České republice. V současné době se ale zelená karta ruší a nahrazuje se hendikepem 54 (se stejnými podmínkami získání). V Německu je golf stále považován za sport pro bohaté. Ale v jiných zemích – Anglie, Skotsko, Skandinávie a Amerika je to sport pro všechny. V USA viděl Ondřej hráče - dělníky, kteří přijeli v malých dodávkách a hráli v džínách, hřiště otvírají třeba i v 6 hodin ráno a lidé si tam chodí zahrát před prací. Hodně hřišť je soukromých, ale mnoho jich je také veřejných.

Děti

Golf může být doplňkovým sportem, ale pro své děti od mládí by Ondřej golf příliš nechtěl, zejména pro určitou jednostranost tohoto sportu a menšího množství pohybu při něm. Golf není plnohodnotný sport, člověk se projde, ale je to spíš zábava. Podobné je to s tenisem; Ondřej také preferuje kolektivní sporty, kde kromě samotného sportu je i skupina, která funguje také mimo hru samotnou. Přátelství v individuálních sportech jsou jiná, více se tam soutěží.

Golf a kolegové

Golf zase není až tak levná záležitost – jedna návštěva s trenérem přijde Ondřeje na 500,-, takže pro zaměstnance jeho firmy to příliš není, ale hraje se svým přítelem, který je zároveň spoluvlastníkem firmy. Toho přitáhl Ondřej ke golfu, aby „zlegalizoval své úniky z práce“.

Golfové kluby

Členství jsou u některých hřišť – klubů dost drahá a nic moc to nepřináší, jelikož se pak proto, aby se členství vyplatilo, musí na klubovém hřišti hrát mnohokrát (třeba 10x) a na to Ondřej nemá čas. Jsou ale kluby, kde členové berou členství jako součást image. Na Karlštejně jich je mnoho. Ceny za členství jsou ale různé, jsou i malé kluby u obchodů, kde je třeba jen golfový simulátor a tyto kluby mají většinou dohodu – partnerství s některými z hřišť.

Lidé kolem golfu

Občas jsou vidět na hřištích lidé, kteří kladou hlavně důraz na to, jak vypadají, čím tam přijedou. A nejhorší jsou ti, kteří se rozčilují a nadávají. U golfu je hodně důležité sebevědomí, v okamžiku kdy si hráč věří, „tak to lítá líp“. Tradují se také historky, kdy se lidé na hřišti poprali kvůli čekání nebo komentářům ke hře.

O golfu se mluví hodně také mimo hřiště, dost se probírá golfová výbava a testování. Ondřej vybavení neřeší, protože se rozhodl hned na začátku si pořídit kvalitní výbavu. Lepším vybavením si někteří hráči zvyšují sebevědomí, protože si říkají, že kdyby měli lepší vybavení ...??? Kladně jsou hodnoceny známé značky holí, které jsou prověřené generacemi.

Pravidla, etika

Slyšel ve svém okolí historku o tom, jak jiní hráči poslali nesprávně oblečeného hráče pryč ze hřiště. Záleží na hřišti, některá hřiště na to dbají víc. Určitě je dobré mít dobré a nepromokavé boty pro příjemnou chůzi. V tomto případě Ondřej také preferuje to nejlepší co je na trhu. Vypichování není problém, je to věc ohleduplnosti. Někteří přátelé dodržují pravidla velmi přísně. Golf je hlavně hra, kterou hraje hráč sám pro sebe, proti sobě, proti svému hendikepu. Podvádění nemá smysl. Zelená karta je podle Ondřeje v této souvislosti (ohleduplnost, bezpečnost, ničení hřiště) dobrá, protože zajišťuje určitou úroveň hráčů na hřišti. Pravidla jsou spíše o chování hráčů vůči sobě a vůči hřišti.

Obchod a golf

Ondřeji se zatím nevede získávat obchodní kontakty na golfových hřištích, ale vidí v tom určitou možnost. Je to hlavně kvůli tomu, že nehraje turnaje.

Rozhovor č.2 (B)

B - pokročilý hráč golfu (HCP 17,5, hraje 3 roky, častý účastník firemních turnajů)

25.10.2005, večer, restaurace u metra Kačerov, délka 48 min

Tomáš, 31 let, ženatý, dcera (nar. 12/2005), zaměstnání: obchodník - střední management zahraniční společnosti zabývající se prodejem kopírovacích tiskových strojů a technologií, zájmy – hlavně sport - softball, golf, lyžování, snowboard; HCP 19 , bydliště Praha

Začátek rozhovoru – golfová hřiště v České republice

Než jsem položil otázku, začal Tomáš sám vyprávět o golfu v České republice – ekonomickém pozadí. Prý se říká, že golfové hřiště nemůže v České republice prosperovat a také se říká, že jde často o „myčky“ na peníze, přes které si firmy legalizují svoje finance. Golfové hřiště Karlštejn například patří pod Marilu, firmu zabývající se výrobou kávy, jednatelem je tam člověk, který má podíl v Setuze. Zhotovení tohoto hřiště (Karlštejn) stálo odhadem ½ miliardy, jiná hřiště stojí cca 150 miliónů, dobré hřiště se dá udělat s investicí 2 milióny na jamku, ale je nutné zajistit zázemí (clubhouse, restaurace, technika na údržbu, personál). Roční provoz se odhaduje na 10 miliónů Kč. Vstup (fee) – „fíčko“ stojí o víkend 1000,- Kč, pak si na sebe hřiště nemůže vydělat. Pro hřiště jsou zajímavé komerční turnaje – pronajmutí pro firmu, která se pořádáním takových turnajů zabývá, na den nebo ½ dne může být za cca 300 tis Kč (se vším všudy na míru pro cca 40 lidí). Jsou velké rozdíly ve vstupech na českých hřištích – podle kvality, zároveň se také s dobou mění cena

(dříve to bylo dražší). Př: Na Líšnici, 9 jamkové hřiště u Cukráku, Řitka byl před před třemi lety vstup za 1200,- dnes díky konkurenci za 500,- + existují speciální dny. Většinou je to levnější dopoledne a v pracovních dnech – může to být i 300 – 500,- Kč.

Zelená karta + public hřiště, pravidla

Na normální hřiště potřebuje hráč tzv. zelenou kartu – „řidičák“, osvědčení o vykonané zkoušce a získání určité dovednosti. Public hřiště se odlišují tím, že není třeba mít zelenou kartu nebo vedený hendikep u golfové asociace a může tam jít kdokoli s průvodcem, který ZK (zelená karta) nebo HCP (hendikep) má. Tomáš mluvil o Čertovu břemeni, public hřišti nedaleko Monínce (Český Meran). Public hřiště bývají méně kvalitní, často se tam čeká – lidé bez zelené karty zdržují, někdy nedodržují pravidla a ničí hřiště. Golf je postaven na ohleduplnosti hráčů kteří spolu hrají (nejenom v jedné skupině – flightu), ale i na celém hřišti. Důležité je dodržovat pravidla – chovat se ohleduplně k ostatním na hřišti. Pomalejší flight pouští vždy rychlejší hráče před sebe – je to v zájmu plynulosti hry. Ve světě je obvyklý na hřišti dozorce (marshall), který dohlíží na dodržování základních pravidel, kontroluje zaplacení vstupu (fíčka) a dále hlídá plynulost hry, ale v ČR na hřištích nejsou.

Plynulost hry + pravidla

Některé komerční turnaje se „jdou“ 7 hodin, plynulost je tak nutností. Na každém hřišti by měl být u každé jamky, respektive u odpaliště, kde se jamka začíná hrát, její plánek s tím jak vypadá, ale také jak dlouho by se měla hrát. Měl by tam být také časový údaj za jak dlouho by se tam měl hráč dostat od začátku hřiště (tee time – začátek - první jamka), jak dlouho by měl jamku hrát a kdy by ji měl opustit. Pokud je pomalejší, měl by přidat, není to výlet. Ztracený míček v lese se hledá 5 minut, pak se jde dál. Ne vždy to však takto v Čechách funguje.

Zpátky k penězům (a bez otázky) – kolik to stojí

V Čechách je možné hrát za hodně peněz ale i za poměrně málo. Výhodné je dovézt si hole nejlépe z USA, kde je větší trh a zejména trh s použitým vybavením. Hole je tedy možné koupit za 50 000, ale také použité za 4000 Kč. Hole se většinou odvíjejí podle získané dovednosti, čím je hráč lepší, tím chce lepší vybavení (hole).

Kdy jsi s golfem začal?

Tomáš pracuje 5 let ve firmě, která golf podporuje, buduje na tom svou marketingovou kampaň, utužuje vztahy se zákazníky prostřednictvím golfu, protože „golf hraje dnes hodně manažerů“. (Hráči si na golfu ve flightu tykají). 2 roky odolával, kolegové o tom hodně mluvili a hráli turnaje se zákazníky v rámci práce a pak jeli na zájezd na Bali, kde se hrál golf a Tomáš byl chycen – velmi se mu to zalíbilo a chtěl hrát také. Pomohl velmi dobrý kamarád ze základní školy hrající golf cca 20 let. Golf začalo hrát také hodně kamarádů, bavilo ho i trénovat samostatně na cvičném odpališti (driving range). Tomáš se považuje za soutěživého, a tak měl snahu se zlepšovat.

Okolí a golf

Golf dnes hraje hodně lidí, Tomáš zapojil i svoji ženu, kterou to baví. V současnosti začínají hrát i jeho rodiče (60 let). Na golfu je důležité prostředí – příroda.

Ohleduplnost ke hřišti – vypichování (úprava trávníku po dopadu míčku v okolí jamky (green))

Vypichování je přirozené stejně jako úprava - hrabání bunkrů (písčitých překážek). Chuť po sobě uklízet je vždy větší na hřištích, která ostatní udržují v pořádku – některá hřiště (dost často public) vypadají podle toho, jak se k nim hráči chovají. Tomu pak také odpovídá cena vstupu (fíčko).

Členství v klubu, typy hráčů podle členství

Hráč golfu musí být registrován u některého z klubů. Kluby se liší cenou vstupu (členství) (20 000 – 25 000,- Kč) a pak ročními poplatky. Členové klubu mají vstup na klubové hřiště zdarma. Tomáš preferuje nízkou cenu (jak vstup, tak roční poplatky), hraje na různých hřištích – nechce hrát stále na jednom. Možností je ještě mimoklubová registrace, 3000,- Kč/rok. Registrace je nutná pro obdržení zelené karty a posléze pro vedení hendikepu. Některé kluby si vzájemně pomáhají, mají slevy pro své členy i na „spřátelená“ hřiště. Hráči, kteří hrají komerční turnaje ani nemají příliš potřebu být někde členy – hrají zadarmo na turnajích, kam jsou pozváni.

Podle Tomáše je několik typů hráčů –

- a) ti, kteří si jdou zahrát jen občas – nepotřebují ani zelenou kartu – jezdí na public hřiště
- b) ti, kteří nehrají turnaje (nesoutěživé typy), mají členství v určitém klubu a tam chodí hrát
- c) turnajoví hráči (manažeři) – nepotřebují až tolik členství v určitém klubu, protože hrají golf hlavně na turnajích
- d) vysocí manažeři, kteří mají firemní členství u některého klubu (ředitel Tomášovi firmy - Karlštejn)

Karlštejn a jiná hřiště

Podle Tomáše zprofanované hřiště, kterému neodpovídá pověst, která ho provází. Jezdí tam „zelináři“, „veksláci“. Hřiště je jinak docela fajn, ale není příliš zajímavé. Pěkná hřiště dle Tomáše jsou: Cihelny u Karlových Varů, Dýšina, Karlovy Vary, Čeladná v Beskydech, Mariánské Lázně. Liší se samozřejmě cenou. Hřiště se primárně liší spektrem hráčů, na které se zaměřují – jiné je to u Karlštejnu (manažeři) a jiné zase např. public hřiště Čertovo břemeno (pohoda).

Hřiště se liší obtížností hlavně podle terénu, důležitý je pak „course management“ – odhad a správná taktika hry (volba hole, délky odpalu). Hřiště se většinou neomrzí, jedna jamka se nedá hrát víckrát stejně.

Hřiště projektují speciální firmy – v ČR se někdy vyskytuje problém, že jsou postavena špatně – hraje se přes horizont, hráč nevidí, kam vlastně odpaluje (někdy chybí i nákresy).

Trénink

Tomáš trénuje zásadně venku, aby viděl celou dráhu letu míčku. Netrénuje v zimě v halách do cvičné sítě, bojí se zlovyků, kterých by se poté špatně zbavoval. I v zimě chodí ven.

Golf a softball – trochu srovnání

(Tomáš hraje softball dlouhodobě za tým v 1. lize) Softball je kolektivní hra – hráč je součástí celého týmu, v golfu hraje každý sám za sebe. Ale i na golf je dobré jít ve více lidech – Tomáše hrát samotného nebaví, i když někdy sám jde. Kolektiv kolem softballu je dlouhodobý oproti golfu, kde jsou spoluhráči-protihráči střídání. Golfisté jsou jiní, dobře situovaní, něco dokázali, často jsou to manažeři a naopak tam nejsou studenti. Tomáš má pocit, že ve svém softballovém oddíle (Iuridica) je nejstarší a mezi golfisty nejmladší.

Děti a sport

V té době ještě nenarozená Tomášova dcera bude sportovat - třeba lyžovat, hrát softball a určitě i golf :-)) - pokud jí to bude bavit. Nicméně golf může být zábava pro celou rodinu – na hřišti je možné potkat rodiče i s dětmi.

Golf jako společenská zábava

Není nutné hrát golf na profesionální úrovni, ale tato dovednost se v dnešní době hodí – na golfu je možné potkat zajímavé lidi, je možné trávit na hřišti příjemné chvíle s celou rodinou. V Čechách půjde golf ještě více „nahoru“, v současné době se zbavil nálepky „snobského“ sportu, který měl dříve asi oprávněně kvůli bývalým „zelinářům, vekslákům“ apod.

Finanční náročnost není na začátku až tak velká, potřeba jsou jen hole, které je možné pořídit za částku přibližně do 10 000,- , ale i o hodně míň.

Pravidla golfu

Pravidla jsou dána skotským klubem St Andrews, je to jeden z nejstarších klubů, který vydává oficiální pravidla. Jsou zakázány džínové kalhoty, mělo by být tričko s límečkem. Na hřišti by se měl každý hráč chovat ohleduplně, uklízet po sobě stopy v bunkry, vypichovat stopy v greenech. Na odpališti by se mělo odpalovat z týčka a vracet praporek do jamky. Při hře ostatní ve flightu mlčí. Při turnaji se mezi sebou hráči neradí.

Rozhovor č.3 (F)

F - golfový trenér – cvičitel (HCP 13,6, cvičitelem 2 roky, hraje 6 let)

30.10.2005, odpoledne, hospoda – Spořilov, délka 1:04

Pavel, 35 let, svobodný, zaměstnání: profesionální fotograf, golfový cvičitel, zájmy: golf, lyžování, bydliště Praha

Jak jsi začal s golfem

Pavel se dostal ke golfu přes svoji práci – je profesionální fotograf, pracoval pro firmu která stavěla cvičné odpaliště (driving range) před šesti lety. Tam poprvé držel golfovou hůl v ruce a „byl lapen“ :-). Pak dvě hodiny trénoval s trenérem a dál se učil sám asi dva roky sám na hřišti, které měl celé pro sebe – nikdo tam nejezdil. První golfový set (golfové hole) si koupil za 19 000 Kč, nebyla možnost levněji. Dnes

by takový set stál do 20 000, obecně se u golfového vybavení – holí do ceny 30 000 zlepšuje kvalita, poté se platí již jen značka. Pavel začínal víceméně bez trenéra a naučil se mnoho zlovyků, kterých se pak těžko zbavoval – vždy, když mu pak trenér pomáhal zlepšit styl dost ho to „rozhodilo“ a musel začínat jakoby znovu. Z jeho pohledu mu trenér jistě chyběl a dnes doporučuje nechat se od začátku vést. V době, kdy začínal, byl finančně zajištěný, takže mohl být během týdne dvakrát až třikrát na hřišti. Zlepšování golfové dovednosti podle něj probíhalo pomalu, ale je rád, že na spoustu věcí přišel sám a důvody určité techniky se pak dozvěděl až mnohem později od trenérů.

Když dělal trenérský kurz na cvičitele, znovu se mu přihodilo díky trenérovi, který mu opravoval techniku, že nemohl téměř trefit míč. Kurz absolvoval a dnes učí golf jako cvičitel.

Hra minulou sezónu

Minulou sezónu měl bolesti zad, takže nemohl hrát turnaje a kdyby hrál, pravděpodobně by si zlepšil hendikep (13,6). Hrál jen dva turnaje.

Technika hry

Je nutné hrát hlavou, není třeba mít vždy co nejdelší odpaly, i když je to pak pěkné. O dlouhé rány samozřejmě jde, zvláště když se hraje s kamarády. Dlouhé odpaly ale často lítají všude možně. Na turnajích se Pavlovi daří mít stabilní výkony, kdy se hlídá aby neudělal chybu dvakrát za sebou, když první rána nevyjde podle představ. Díky systému počítání (Stablefordový systém) a systému hendikepu, kdy se nehraje na rány, ale na body (podle toho, jak blízko je hráč normě jamky – par, jsou mu přidělovány body), si spolu mohou zahrát hráči s různou úrovní. Profesionální hráči hrají na rány.

Jiné sporty

Pavel hraje také tenis, pokud má čas. V zimě lyžuje.

Zelená karta

V roce 2006 bude nejspíš zrušen institut zelené karty, zůstanou určité zkoušky, po kterých bude mít hráč hendikep kolem 50 (přesně 54). Vstup na hřiště bude stále omezen touto certifikací. Dříve se zelené karty často prodávaly a podle toho pak vypadala hřiště. Stále je to problém a situace se nezlepšuje. Bude trvat dlouho, než se tento stav změní, protože je tato praxe u nás zažitá.

Cvičitel vs profi trenér

Profi trenéři se starají o hráče před tím než získají zelenou kartu – hráči je poté, pokud se nechtějí dál učit a zlepšovat, již nepotřebují. Trenéři naučí hru, podepíší zelenou kartu a mají „uděláno“. Placeni jsou přímo od hráčů. Cvičitelé působí při klubech a dohlíží na hru, placeni jsou od klubů. Pavel se stal cvičitelem v době, kdy se rozhodoval s kamarádem založit golfové hřiště, z čehož posléze sešlo. Cvičitelé vznikli z důvodu nedostatku profesionálních trenérů, aby u každého klubu mohlo být odborné vedení techniky hry, pro vysvětlení základů, vedení dětí. Mezi profesionálními trenéry a cvičiteli panuje určitá rivalita, protože cvičitelé zdánlivě berou práci profesionálním trenérům. Kurz profesionálního trenéra je také výrazně dražší. Pavel se profesionálním trenérem nechce příliš stát, protože se mu to zdá drahé a dlouhé – jde o tři roky a cca 300 tis.

Vypichování

Úprava greenů po dopadu míčků není příliš rozšířená, Pavel však vypichuje všechny díry, které vidí. Vidí to jako nutnost, pokud se chce golfu věnovat jako zaměstnání a pomáhat zlepšovat chování hráčů na hřišti. Často je to rituál, kterým se hráč uklidní před patováním.

Klub

Pavel je registrovaným členem golfového klubu v Písku, vstupní poplatek byl 5 000,- a roční poplatek také 5 000,-. V současnosti je to dražší. Zatím je to devítijamkové hřiště, ale mělo by mít až 27 jamek.

Spoluhráči

Většinou přátelé, které poznal také na golfu. Pro jednoho současného spoluhráče, s kterým nyní chodí často hrát, fotil zakázku a zároveň ho trénoval v golfu.

Focení a golf

Na golfu Pavel fotí hlavně pro sebe. Chtěl by společně s dvěma golfisty založit nový golfový klub, kde by využil právě své povolání – tvorbu marketingových materiálů.

Lidé kolem golfu

Povědomí o golfu se zlepšuje, golf již není sport snobů i proto možná vznikli i cvičitelé. Roční hraní golfu je pro normálního amatéra srovnatelné s vícenásobným lyžováním v zimě v zahraničí. Oproti zábavě jako je třeba bowling má golf výhodu pěkného prostředí, musí se však dostatečně trénovat. Hráči, kteří se dostanou z cvičného odpaliště na hřiště pak již nechtějí moc trénovat zpátky na odpališti.

Pořizovací hodnota vybavení sice není až tak vysoká, ale golf je náročný na čas, takže golfisté – podnikatelé hrají v pracovní dny přes týden. O víkendech bývají hřiště plná. Z tohoto důvodu je golf asi trochu nepřístupný ostatním – lidem, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru.

Rozhovor č.4 (D)

D - pokročilá hráčka golfu (HCP 36, hraje 10 let)

3.3.2006, podvečer, kavárna – Nové město - Praha, délka 45 min.

Jana, 31 let, svobodná, zaměstnání: asistentka finančního ředitele v telekomunikační firmě, zájmy: golf, bydliště Praha

Začátky s golfem

Jana začala s golfem přibližně před deseti lety, přivedl ji k tomu kolega z předchozí práce (menší firma cca 5 lidí + externisté), kde hrála větší skupina lidí a často si o golfu povídali – přivedl je k tomu šéf firmy. Jana chtěla pochopit golfové prostředí, aby si s nimi měla o čem povídat. V současném zaměstnání je to záležitost spíš manažerů a lidí okolo marketingového oddělení. Do určité míry to tedy je firemní kultura současné společnosti, kde Jana pracuje, ale jí se to moc nedotýká. Naopak, když hledala práci a měla golf v životopise jako koníček, bylo jí doporučováno, že to není moc vhodné, protože pak jí třeba kvůli tomu někteří pracovníci HR mohou ze závisti třeba i vyřadit – nebylo to tedy vnímáno jako plus na pozici, na kterou se hlásila. Později to ale jejího současného šéfa v kladném smyslu o zaujalo a Jana tím vybočila z řady těch ostatních. V době, kdy se ucházela o místo, bylo vnímání golfu ještě trochu jiné, byl to sport – zábava jiné skupiny – managementu a měla pocit, že by jí mohli podezírat z toho, že se chce dostat někam, kam nepatří nebo že bude svou práci kvůli golfu odbývat. V současné době ji šéf v golfu spíš podporuje a někdy jí zajistí i místo na firemních turnajích, když je zván a sám nemůže.

Hraní v současnosti

V současné době má Jana HCP 36, což se jí zdá docela dost vzhledem k tomu jak dlouho to již hraje, ale bylo to tím, že začínala v době, kdy se musely hrát povinně nějaké turnaje, aby se HCP snižoval. Nyní je to již jednodušší, protože je možné snižovat HCP i bez turnaje. V době, kdy Jana začínala, existovala Zelená karta a pak, po uhrátí určitých bodů, byl HCP 36. Jana moc turnaje nehraje – loni měla problémy s prací – nebyl čas a i počasí jí nepřálo. Golf považuje za časově náročnou záležitost. V týdnu Jana někdy chodila a chodí na HCP úterky nebo jiný den (liší se klub od klubu), kdy klub pořádá turnaj na snížení HCP. Jana také jezdila (cca třikrát – ve třech letech) s kamarádkou do Beskyd, do Čeladné, kde se pořádaly týdny golfu. Bohužel to tam začalo upadat, protože se tomu nevěnovali jako dřív a snížila se úroveň ostatních hráčů. Minulý rok hrála cca 10 turnajů, tréninky u trenéra a někdy „devítku“ po práci. Často jezdila do Motola, protože se to dalo stihnout po práci a je to v Praze. Dříve, hlavně ze začátku, hrála Jana více než teď. Asi nejvíc hrála v roce, kdy si uhrála ze Zelené karty HCP 36, což je tak 4 – 5 let zpátky. V minulé firmě se hrálo víc, protože hrála celá firma – parta a pořádaly se i jiné akce.

Členství v klubu

V době kdy Jana začínala, neexistovala mimoklubová registrace, takže každý musel být v nějakém klubu. Koupila si členství v Brně (25 000,- Kč), ale po špatných zkušenostech přešla do Nové Bystřice. V minulosti to byl sice levný klub, ale nebyl „nic moc“, nyní se v tomto regionu úroveň zlepšila – je tam reciprocita s ostatními kluby. Jezdí tam spíš na víkendy. Nová Bystřice byla relativně levná (5 000 Kč) a tento poplatek si drží dál. Jednu dobu bylo podezření, že v tomto klubu prodávají ZK, takže v určité době ZK z Bystřice nebyla přijímána a byl problém s ní někde hrát. Jana však měla potvrzení, že uhrála ZK někde jinde. Členy v Bystřici Jana moc nezná, zná spíše hráče z Motola. Jana tam má okruh přátel, kteří hrají golf různě dlouho. Vedení se tam vyměnilo – klub je občanské sdružení, možná by bylo lepší, kdyby existoval určitý majitel. Dříve bylo vedení akčnější, posunovalo někam celý klub. Nyní je to již lepší, ale v mezidobí to tak nebylo.

Ženy v golfu

Již se jich objevuje víc, zejména ty starší (a spolu s nimi i celé rodiny). Existuje termín „golfová vdova“ – žena, která má muže golfistu, sama se hry neúčastní a čeká na muže doma. Dříve, když Jana začínala, tak byla jedna z mála

žen na hřišti – většinou to byly přítelkyně či manželky hráčů, ale samotné ženy se tam neobjevovaly. Jana se také účastnila/neúčastnila akce Miss golfu, kde hrála jen turnaj, ale nebyla přímo v soutěži. Jedna z kamarádek, která hraje s Janou, začínala dva roky po Janě a nyní hrají spolu. Jana se seznámila i s některými hráčkami na akcích jako jsou sportovní seznamky – za účelem navázání především sportovních kontaktů.

Lidé okolo golfu

Jana dříve potkala hráče, kteří se chtěli na golfu hlavně ukázat, bylo pro ně prospěšné ukázat, že mohou hrát golf, mohli o tom povídat. Podle Jany tyto lidé rychle odpadnou, třeba i hrají, ale už se v tom tak neangažují. Podobně je to nyní třeba s motokárami – tento typ lidí se v současnosti orientuje například na motokáry. Fungovalo to takto i v Motole, kde jsou různé skupinky, které se mezi sebou ani třeba moc nebaví apod. Dříve se v Motole kromě golfu i více společensky žilo, „pařilo“. Dnes lidé chodí hlavně za golfem a pak jdou jinam – domů apod. Zájem o další společenský život v tomto směru opadl. Další skupinka hráčů teď jezdí na jiná hřiště. V Motole se také začínají objevovat celé rodiny s dětmi.

Jana jezdila trochu i do klubu na Karlštejn – prý několikrát vytunelovaný klub. Je tam jiná skupinka lidí (jako je O.Havelka apod.), kteří objíždějí turnaje pro zvané a je to uzavřená skupina – Janou označována jako snobská. Jana byla i na podobných firemních turnajích. Karlštejn je nyní už víc přístupný – jsou tam některá dopoledne, kdy je fee za cca 900,- Kč.

Hřiště

Motol je docela těžké hřiště, je to vše v kopcích a tak je díky tomu potom jednodušší hrát na jiných hřištích, . Hezké hřiště je Karlštejn, ještě to tam není vzrostlé. Pěkné hřiště je také Čeladná, další je hřiště u Liberce – říká se, že na něj byly použity peníze zbylé ze stavby Sazka arény. V golfové komunitě se toto říká, tuší, ale nikdo to neřeší. Podobně je tomu i s Čeladnou, kde se říká, že to jsou peníze z privatizace uhelných společností. Motol měl problém s odlivem lidí, kteří odcházeli na jiná hřiště kolem Prahy, která byla nová a kvalitní. Jana má poměrně problémy s cestováním za golfem – neřídí, což je trochu neobvyklé, a tak jezdí hlavně na firemní turnaje, kam jí vezmou většinou kolegové.

Golfová kariéra

Janě trvalo asi třičtvrtě roku než si uhrála ZK, bylo to trochu se štěstím. Ráda by snížila HCP, ale někdy se na hřišti ne úplně soustředí, protože si s ostatními hráči hodně povídá. Jana se považuje za poměrně soutěživou hráčku, ale nechce hrát za každou cenu, aby HCP snížila. Hodně soutěživí lidé jsou podle ní na tom hůř, protože je potom trápí, že neuspěli. Někdy se i vztekají. Když se nevede, často je lepší se zastavit, oddechnout si a začít znovu. Jednou šla Jana hřiště s Pavlem Složilem, který právě takto radí. Na golf je dobré netahat jiné problémy z práce apod. – pak se hra moc nedaří. Jana potkala více celebrit – hrála také s Jiřím Jandou (profesionální golfista), který se asi jako jediný z českých hráčů nemusí tolik žít trénováním.

Jana stále trénuje s trenérem – jednou nebo dvakrát za měsíc. Cena je tak 300 až 500 Kč za ½ h. Trénuje v Motole.

Jana objevila, že golf je vhodný sport pro diabetiky (Jana je diabetik), protože má pravděpodobně správnou aerobní zátěž.

Dostupnost golfu

V současné době je golf určitě dostupnější, je to srovnatelné s lyžováním a sezóna je téměř celoroční. I v zimě se hraje na zimních greenech.

Někteří muži měli s Janiným golfem trochu problém – nedokáží se s tím vyrovnat.

Etika a pravidla

Někdy Janě vadí hrubé chování u mužů, i když je přítomna ona jako žena. Ale je to různé. Někdy se také vyskytovaly problémy s podváděním, a to i na firemních turnajích, kdy se někomu plánovitě snižoval HCP a zároveň bylo cílem, aby někdo vyhrál ceny.

Tradiční oděv ke golfu patří. Někdy je na hřišti nepříjemné zdržování nebo když naopak někdo z dalšího flightu tlačí na skupinu před sebou.

Rozhovor č.5 (C)

C - správce golfového hřiště – greenkeeper (příležitostný hráč, zaměstnán v golfových klubech 10 let)

28.5.2006, odpoledne, golfový klub (golfshop) – Jihočeský golfový klub, délka 1h 10min

Svatopluk, cca 45 let, rozvedený – dvě děti (nemají vztah ke golfu, žijí v Praze), zaměstnání: správce golfového hřiště – greenkeeper, cca 4 zaměstnanci, bydliště v místě zaměstnání

Jak se dostal ke golfu a k zaměstnání

Svatopluk se dostal ke golfu na inzerát. Je vyučený elektrikář a v roce 1990 se rozhodl změnit zaměstnání s tím, že by rád pracoval venku, v přírodě na čerstvém vzduchu. Přihlásil se tedy na inzerát do Motola (Golf klub Praha), kde pracoval jako údržbář, trávnickář, pak pracoval v golfovém klubu v Plzni a pak se vrátil zpět do Motola. V Plzni pomáhal vybudovat nové hřiště – akademii (zmenšené hřiště). Poté mu nabídli (1998) práci v tomto jihočeském golfovém klubu jako správce a greenkeeper. Mezitím také začal hrát golf, učil se od trenérů (jen poslouchal a pozoroval), kteří působili v Motole. Nyní má HCP 20,4.

Různá hřiště – různí hráči

Každé jeho působiště v oblasti golfu se trochu lišilo. Motol byl bohatší klub jehož členové a hráči byli více zapálení. Plzeň v té době neměla žádné členy. V současném klubu lidé berou golf více jako zábavu, sport, ale i společenskou událost; je to chudší klub, lidi hra především baví. Na ostatních hřištích to někdy bývá záležitost snobů, předvádění se – to je částečně i případ Motola, Konopiště a Karlštejna.

Turnaje

Vzhledem ke své práci nemá na golf příliš času a hraje tak 2- 3 turnaje za rok, 6x si zahraje sám.

Klub

Vznikl v roce 1996, hřiště bylo budováno v letech 1994 – 1996. Dříve mohli hrát jen držitelé Zelené karty, poslední dva roky bylo z ekonomických důvodů zavedeno hřiště jako poloviční public, tedy jeden hráč ve flightu musí mít HCP. Stavba hřiště stála cca 12 mil Kč. Hřiště vydělává, ale ne moc, v poslední době je to lepší – boom, členské poplatky jdou klubu, fee a turnaje majiteli hřiště. Pokud by hodnotil bohatství klubu v porovnání s ostatními kluby na škále 1- 10, kdy 10 je nejbohatší – klub je někde na 3-4.

Členové klubu mají fee na ostatních hřištích v JČ za polovinu. Ostatní hřiště jsou sice přátelská, ale je to hlavně konkurence.

Členové klubu

Členové klubu jsou hlavně chalupáři, tedy lidé z větších měst, místní jen ojediněle. Klub má nyní 275 členů, ideální stav by byl 600, pak by to v klidu uživilo hřiště. Členem je i výpravčí, jinak jsou to spíše podnikatelé z okolních měst + chalupáři. Členové klubu jsou rozděleni zhruba na 3 party – jádra. Mnoho jich již dříve odešlo do okolních klubů, kde byli zakládajícími členy.

Akce pro veřejnost

Každý pátek probíhá dětský kroužek (1. lekce zdarma, pak 1500,- na školní rok). Účastní se cca 20 dětí – většinou místních a členů – golfistů. Každý rok se klub zapojuje do Dne otevřených dveří (celá Česká golfová federace) + dělá v květnu dětský den. Děti pak přesvědčují rodiče, že se golfu nemusí bát a že když to zvládnou děti, pak i dospělí. Zároveň to podle Svatopluka vede děti k samostatnosti. Klub má k dispozici dva cvičitele, kteří po domluvě trénují zájemce.

Rozvoj klubu

Do budoucna chtějí vybudovat lepší ubytovací kapacitu pro firmy + konferenční zařízení. Nyní se koná ročně tak asi 10 – 15 firemních akcí. Nejsou to firmy z Prahy, ale z blízkých měst. Ubytovací zařízení nyní tvoří 4 pokoje.

Co je to být Greenkeeperem

Každé hřiště má svého greenkeepera, ale neexistuje nějaké oprávnění či potvrzení od asociace greenkeeperů – tato organizace funguje hlavně jako pořadatel seminářů a prostor, kde se předávají zkušenosti.

Problém v samotné práci vidí Svatopluk v lidech, kteří s ním pracují. Často chtějí pracovat je 8 hodin denně, ale práce je nárazová a trochu sezónní. Jde především o vztah k práci, lidé si musí vzít za vlastní.

Golf v Jižních Čechách a ČR obecně

Česká golfová federace pracuje tak jak má, někdy je trochu problém v propagaci golfu, chtělo by to „více Frantů Vomáčků a méně Tiger Woodsů“.

Nyní je golf propagován hodně, není to snobská záležitost a je to vidět na lidech, kteří jej hrají. Je to sport jako každý jiný

Lidé se chovají na hřišti celkem dobře, někdy se vyskytne problém – Svatopluk pak uděluje žlutou kartu, ale bývá to zřídka. Lidé jsou různí:-). Někdy „šetřílkové“ zaplatí jen dvě fee a pak hrají tři nebo čtyři – následuje žlutá karta, příště by dostali červenou. Svatopluk měl jen jeden případ, kdy musel vyhodit hráče ze hřiště, protože byl pod vlivem alkoholu.

Pravidla nejsou problém – co povolí klub, to se ukládá do lidí, podle toho se pak chovají na ostatních hřištích. Problém je však kupování Zelené karty – je pak poznat, že hráč golf neumí a někdy se neumí chovat ani na hřišti. Některé kluby ZK prodávají.

Svatopluk není zastáncem striktního dodržování etiky (např. oblékání), triko bez límečku není problém, ale modré džíny ano – to je ta hranice.

V ČR probíhá „fotbalizace golfu“ = boom – vzniká hodně hřišť – a ekonomické tlaky pak nutí zlevňovat. Před revolucí byl golf záležitostí nomenklaturních funkcionářů, nadšenců a sportovců. Každý klub musel mít svého funkcionáře („papaláše“), který za klub loboval, pomáhal mu.

Rozhovor č.6 (H)

H - majitel golfového klubu a hřiště (golf nehraje, golfový rozhodčí, zaměstnán golfem 6 let)

2.6.2006, dopoledne, golfové hřiště v Jižních Čechách, délka 55 min.

Jiří >65 let, zaměstnání: podnikatel, důchodce; majitel golfového hřiště, sekretář golfového klubu; předchozí zaměstnání – právník, bydliště golfový klub

Kontakt s golfem

Jiří nikdy golf nehrál a dostal se k němu jako k zábavě důchodového věku – tedy ke stavbě hřiště a provozování golfového klubu. Jako důvody pro vybudování hřiště uvádí hlavně zábavu na dobu penze pro sebe a nikoliv komerční hlediska, která mohou být až na druhém místě. Golf vůbec nehraje, jelikož na to nemá čas, ale je golfovým rozhodčím – uvádí to jako zajímavost.

Budování hřiště

Hřiště se budují dvěma různými způsoby. Dražší způsob je najmutí dodavatelské firmy, která hřiště postaví na klíč. Samozřejmostí je vlastnictví či najmutí pozemku. Jiří se svoji rodinou vlastní pozemek, kde vybuovali hřiště svépomocným způsobem, který se projevoval hlavně v koordinaci prací a činností na hřišti. Mnoho větších hřišť dnes stojí 150 až 200 miliónů Kč. Stavba je pak trochu nezávislá na objednateli, což Jiří nepovažuje za úplně dobré, protože to není citlivé k okolí. Terén byl natolik zajímavý, že by bylo škoda ho poškodit velkou stavbou. Dodavatelským způsobem vyjde jedna jamka (jen jamkoviště) na 1 mil. Kč. Při stavbě jamkoviště je nutné upravit terén, vykopat 40 cm zeminy, položit drenáže - šterk, vytvarovat jamkoviště tak, aby z něj stékala voda a pak se pokládají jednotlivé vrstvy: 15 cm šterku, 5 cm písku, štolina, 20 – 25 cm vegetační vrstva – udusá se to a pak se zaseje.

Hřiště se stavělo dva roky a v roce 2002 šlo do provozu. Postupem času se hřiště zhodnocuje, trávník se zlepšuje a dělají se úpravy, které jsou potřeba. Hřiště nevydělává – je to však dobrá investice. Hřišti se daří – proto se také stavějí další jeho části. Poměr mezi jamkami a hráči se zmenšuje – tzn. na jednu jamku je nyní méně hráčů než bývalo dříve.

Členství v klubu

Dříve bylo členství důležitější, protože tam, kde byl hráč členem, také hrál. Do federace byly přijímány jenom kluby s hřištěm, nyní česká golfová federace přijímá každého, kdo má alespoň cvičné odpaliště. Úloha členství vázaného na určitý klub s hřištěm poklesla. Hráči (především z Prahy) jsou členy v klubu s nejnižšími poplatky a vyjíždějí hrát do okolí. Klub má cca 200 členů – ideální by bylo 500. Dříve měly také kluby příjmy hlavně z členů, ale klub je v oblasti, kde není velké město, takže hlavní příjmy jsou z 80% tvořeny hráči, kteří nejsou členy a přijedou si zahrát. Část členů (cca 25) je z okolí, větší část je z Prahy – nejen chalupáři. Místní jsou ale opět z městeček. Členové pomáhají hlavně v propagaci či při klubových akcích. Jeden z členů vytvořil internetové stránky klubu.

Vztah s místními vesničany

Nejprve měli obavy, že golfové hřiště bude narušovat jejich klid, ale posléze zjistili, že příjíždějící hráči se pohybují jen na hřišti a do okolí se ani nedostanou.

Vztahy s jinými kluby

Funguje reciprocita s ostatními kluby v Jihočeském kraji – slevy na fee pro členy ostatních hřišť Jihočeského kraje. Bylo 4. hřištěm v kraji. Jiří nerad půjčuje např. techniku, protože to s sebou nese riziko poruchy zapůjčené věci ... Na speciální úpravy se technika zapůjčuje u speciálních firem, které ji pronajímají (př. provětrávání trávníků).

Česká asociace greenkeeperů

Užitečná organizace, která vychovává greenkeepery, místo, kde se předávají zkušenosti. Pořádají semináře, apod. – Jiří nemá čas se účastnit.

Další rozvoj hřiště

Plánuje se další rozšíření z 9 jamek na 18 – v roce 2008 – 2009.

Provoz hřiště

Jiří zaměstnává 5 dělníků + 2 děvčata na recepci. Zaměstnává místní, kteří jsou rádi, jelikož v této oblasti není mnoho pracovních příležitostí.

Významní lidé – celebrity na hřišti

Jiří o nich nechtěl mluvit a jmenovat, aby udržel jejich soukromí, ale zmínil, že občas se někdo objeví. Modelky, herci – pomáhají hlavně doporučeními a zmínkami v médiích.

Firemní akce

Do roka se pořádá tak 8 až 10 firemních akcí, ale hřiště na nich nestaví – není na nich závislé – je s tím hodně práce a není to natolik finančně výhodné, protože v tomto směru jsou preferována hřiště s 18 jamkami – větší resorty.

Public hřiště

Public je podle Jiřího vnímáno hanlivě, ale ve skutečnosti jsou public všechna hřiště, protože ryze klubová hřiště v ČR nejsou. Jde jen o to, za jakých podmínek hráče na hřiště pustí – některé kluby chtějí hendikep, některé pustí hráče bez hendikepu ale jen s doprovodem jiného hráče s HCP, některá nechťejí nic. Klub požaduje znalost základů hry, etikety, slušné oblečení. Kdo přijde bez hole, kterou si chce půjčit, není na hřiště puštěn. Často sem přijíždějí lidé bez HCP, kteří si to chtějí jen zkusit.

Segment hráčů – klientela klubu

Každé hřiště má svůj segment hráčů, na toto hřiště například nejezdí lidé, kteří chtějí předvést své oblečení apod. Segmentem jsou „pohodoví“ rodinní zákazníci.

Hráči jsou různí jako jsou různí lidé :-). Někteří i kradou míčky z drivingu a to ve velkém. Jednou musel Jiří zrušit celý turnaj z důvodu přílišné konzumace alkoholu. Spory na hřišti moc nejsou, jen když je hřiště přeplněné – určitá skupinka někdy nechce pustit ty za sebou. Po slušném upozornění většinou není problém. Jiří plní roli Marshalla a několikrát za den objede hřiště. V ideálním případě by měla být každá jamka obsazená, když se někdo zpožďuje, většinou je upozorněn na to, aby jamku vynechal.

Oblečení není na tomto hřišti problém – asi jen modré džíny nejsou vhodné, ale není to důvod pro vykázaní – jen jsou tito hráči upozorněni pro příště.

U klubu působí 3 cvičitelé, trenér by se neuživil.

Pravidla obecně

Podle Jiřího je nutné pravidla dodržovat, ale není to to nejdůležitější. Více důležité je, aby se golf zbavil nálepky snobského sportu, exkluzivity ...

Česká golfová federace

Prakticky pomáhá v registraci hřišť, vedení hendikepů hráčů. Organizuje soutěže. Klub se účastní Jihočeského mistrovství, které si ale organizují sami kluby v Jihočeském kraji. Často je těžké najít hráče, kteří budou hrát za klub – koná se to 5-6 krát v roce. ČGF i popularizuje golf v ČR. Hlavní vliv na pohled na golf mají média, která stále prezentují golf s nálepkou „snobský sport“. Golf je něco mezi sportem a rekreací, je to individuální sport, je to výraz individuality a způsobu života.

Den otevřených dveří

Problémem je v tomto případě vzdálenost od většího města. Tato akce byla prezentována na Lékařské komoře, Hospodářské komoře. Otevřený den pro místní obyvatele se pořádal dvakrát, ale nebylo to moc úspěšné – přišli „čumilové“ a kritizovali ... Den otevřených dveří je pro potencionální klienty, reklama bývá ve specializovaných časopisech.

Golf před revolucí a dnes

Před revolucí bylo v ČSSR 1000 hráčů, dnes je jich kolem 25000. Někteří dřívější hráči si stýskají po ztrátě exkluzivity, hřišť totiž nebylo mnoho – cca 7-8. Golfisté se znali, byla více dodržována etiketa, dnešní počet golfistů není tzv. kultivován touto tisícovkou zkušených golfistů. Golf je v dnešní době vulgarizován

Rozhovor č.7 (G)

G - sportovní hráč golfu (HCP 4,0, hraje 23 let)

14.6.2006, dopoledne, Golf Klub Praha - Motol – Praha, délka 30 min. ve společnosti ještě dalších dvou golfistů

Matěj, 30 let, svobodný, zaměstnání: podnikatel – majitel firmy zabývající se filmovými lokacemi, zájmy: golf, lyžování, jezdeckví, bydliště Praha

Začátky s golfem

Matěj hraje golf 23 let, začínal hrát v roce 1983, kdy ho ke golfu přivedl otec (do golfového klubu Moto). Otec hrál golf od roku 1976, kdy se přihlásil do golfového klubu, který nabíral další členy – chtěl to zkusit. V té době se upravovalo golfové hřiště svépomocně – golfový klub pořádal brigády, kterých se účastnili všichni členové, a tak se budovalo hřiště. Nákup vybavení byl dost problematický, Matěj si nevzpomíná kolik to tehdy stálo, ale byl problém vůbec něco koupit. Vozila se jen jedna značka – Wilson do obchodu Pragoimpo, většinou to bylo na objednávku a trochu přes známé, zároveň ale když poté někdo odmítl některou zamlouvanou věc, tak se již prodávala dalším relativně volně. V té době bylo rovněž málo golfových hřišť, hrálo se v Motole a také v Líšnici. Matěj poté v doresteneckém věku hrál i na jiných hřištích.

Cvičná odpaliště byla něco jiného než dnes, cvičné míčky si hráči sami nosili a sami sbírali.

Členové klubu

Od 70. let se do Motolského klubu hlásily dva typy hráčů – „pinglové, veksláci“ (Matěj vypravoval zkrácené příběhy asi tří z nich). Před revolucí to byli nejbohatší kluboví členové, jezdili v mercedesech a BMW, po revoluci si pak ti schopnější udělali golfové kurzy a stali se profesionály – trenéry. Jeden člen – číšník pak zkoušel podnikat také v golfu – měl v klubu občerstvení, ale nevyšlo to, dnes jezdí v Ladě.

Golfové kluby

Golfový klub je hlavně investicí, jsou to dobře uložené peníze, dlouhodobá investice. Spousta dřívějších golfových hráčů má dnes golfové kluby – investovali peníze. Co se týče Driving range – každý míček znamená 1 Kč, je tomu tak hlavně v Praze, kde je hodně hráčů.

Když byl Matěj v dorostu, několikrát je jako mladé začínající golfisty dovezli na otevření některého z klubů. V 90. letech bylo kolem Prahy mnoho plánů na golfové areály (Čestlice – průmyslová zóna). V současné době je velmi dobrý podnikatelský počín hřiště na Konopišti – není moc těžké a je blízko Prahy, koná se tam spousta firemních akcí.

„Tiger v ČR“

Zatím nejsou hřiště v ČR kapacitně připravena na podobnou show, přijelo by spousta diváků i z Německa a na hřiště by se nevešli. Aale asi by to bylo možné – je to jen záležitost peněz.

Rozhovor č.8 (I)

I - pokročilý hráč golfu (HCP 23,3, hraje 20 let)

18.6.2006, večer, bar – Staré město - Praha, délka 50 min.

Filip, 29 let, svobodný, zaměstnání: advokát, zájmy: golf, hudba (aktivně zpívá v rockové kapele); HCP 24, bydliště Praha

Začátky s golfem

Filip začal s golfem již od raného dětství, jeho otec byl letec, mohl si přivést golfové vybavení ze zahraničí a aktivně golf hrál. Filip tedy od tří let běhal po hřišti a hrál s dětskou výbavou. Pamatuje si hlavně hřiště v Mariánských lázních. Tatínek nebyl příliš dobrý hráč, jeden z průměrných golfistů – moc mu to nešlo. Za socialismu byla kolem golfu malá komunita lidí, takže získání tehdejší obdoby Zelené karty bylo pro Filipa bez problémů (cca v 7 letech).

Tatínek Filipa se dostal ke golfu díky své profesi letce, kdy měl možnost si přivést vybavení ze zahraničí a hrál s ostatními kolegy v práci. Golfové vybavení se vozilo (a vozí) z USA, kde vybavení bylo (a je) levnější. Filip vzpomíná na otčova kolegu, který s ním také začal hrát a rychle se před něj výkonnostně dostal. Otec se dostal nejlépe na hendikep 26. Hrála i matka, a „polorodní“ nevlastní sourozenci, kteří u golfu nevydrželi. Dnes hraje z rodiny jen Filip, matka a otec již zemřeli, jeden sourozenec je schizofrenik a další sourozenci se tomu tak intenzivně nevěnovali.

Golf před revolucí

Před revolucí bylo u nás asi 6 hřišť, Mariánské Lázně a Karlovy Vary jsou jedny z nejstarších hřišť u nás a snad i na evropském kontinentě. Golf hrálo málo lidí a byla to lehce „undergroundová“ záležitost. V 80. letech, kdy Filip golf začínal hrát, jej sice nehráli dělníci, ale určitě to nebylo takové jako těsně po revoluci, kdy to byla záležitost vyloženě bohatých lidí a golf u nás získal nálepku „snobského“ sportu. Před revolucí to byla spíše malá skupina lidí, kteří se mezi sebou znali. Filipovi rodiče se jako brigádníci s ostatními hráči podíleli na stavbě golfového hřiště v Motole.. Problémem bylo sehnat golfové vybavení, samotné hraní pak již nebylo tak nákladné. Vybavení se vozilo právě ze zahraničí a to i podle toho, kdo zrovna vycestoval – hráči si vzájemně pomáhali.

Po revoluci

Po revoluci zažil golf boom. Tento sport je celkově hodně ovlivněn tím, jak se lidé na hřišti chovají. Filip měl již od dětství „puritánskou výchovu“ týkající se pravidel, etikety a chování na hřišti. Pravidel není moc, ale před revolucí bylo chování hráčů na hřišti lepší. Po revoluci se ke golfu dostalo hodně lidí, kteří ho hráli proto „že to patřilo k jejich pozici“, takže jejich chování na hřišti nebylo dobré. Mezi nejvíce porušovaná pravidla patřila pravidlo ticha při hraní ostatních, neběhání dopředu k míčku, když hraje ještě spoluhráč vzadu (narušení periferního vidění) a ničení hřiště nešetným chováním.

Trénink a turnaje

Filip nikdy netrénoval s trenérem. Nejlépe hrál ve 14 letech, ostatní vrstevníci ho postupně překonali, protože se golfu plně nevěnoval. Hrál hlavně s otcem. Na začátku 90 let hrál Filip málo (2, 3 x ročně) především z důvodu absence lidí,

se kterými by si rozuměl a mohl s nimi i hrát. Tento rok (2005) se ke golfu vrátil – hrál mnohem více než v minulých letech (cca 20ti násobně).

Kdy se hraje

Filip hraje o víkendech, v týdnu se k tomu z důvodu práce nedostane. Uvažuje o tom v příští sezóně, kdy by to rád občas udělal. V loňské sezóně hrál Filip 4 turnaje a 16x „jen tak“. Golfu se nyní věnuje trochu víc díky kamarádům, kteří ho začali hrát. Golf začíná být obvyklým a dostupným sportem („buržoazní“ sport pro městské lidi jako squash, lyžování, tenis). Pro Filipa je důležité hrát s lidmi, se kterými se zná a rozumí si s nimi – jsou z jeho okolí (většinou čerství držitelé ZK). Něco jiného jsou turnaje, kam chodí sám. S jedním kamarádem chodí na veřejné hřiště u Konopiště, kde se ale ostatní hráči chovají „hrozně“. Trochu ho vychovává, ale pravidla zná kamarád lépe (např. „co se má dělat, když míč spadne bobrovi na hlavu“).

Členství v klubu

Filip je členem klubu v Motole, poplatek za rok je 7 tis., klub má partnerství s hřištěm v Líšnici. Vstupní poplatek bude cca 100 000. Hřišť je hodně a poplatky jsou různé. Pokud hraje Filip v Motole málokrát v roce, téměř se to nevyplatí. Nová hřiště jsou ale levná (pro hraní) – běžné je 500,- za fee (vstup). Na veřejných hřištích je také problém s vypichováním a ohleduplností vůči ostatním. Vypichování vcelku Filipa baví, protože vidí, že se mu povedla dobrá rána, která udělala do jamkoviště díru.

Pravidla oblečení

Problémy s oblečením mohou být spojené s věkem, Filipovi se stalo, že mu řekli, aby v džínách radši nechodil, že se to nehodí. V 17, kdy džíny nosil, to bral jako nepochopení. Jindy se mu stalo, že neměl tričko s límečkem, tak ho musel koupit přímo v klubu u hřiště. Podle Filipa to smysl má, protože třeba džíny se ke golfu opravdu nehodí. Je to trochu zvláštní, že se ukázalo prstem na džíny, i když může být i horší oblečení.

Golf a pohyb

Nezdá se to, ale u golfu je hodně pohybu, příkladem je hřiště v Motole, kde je hodně kopců – stoupaní a je tak náročné hřiště projít. Motol je dost náročný i z golfového hlediska. Celkově golf je pro Filipa přitažlivý z důvodu pěkného prostředí, ale i pocitu ze hry, když se mu povede dlouhý odpal a letí to rovně přes 200 m daleko. Golf je hlavně souboj člověka samotného se sebou. Důležitá je psychika, hráče může rozhodit něco z okolí nebo i okolní spoluhráči, kteří mu nemusí sednout. Jeho 16 let staré vybavení někdy u ostatních budí údiv či posměch.

Filipova hra

Nejlépe hrál ve 14, nyní když se tomu věnuje více, zlepšil si hendikep o 4 za rok. Celkově mu jde hlavně o vyrovnanost výkonů. V roce 2006 by se rád dostal s hendikepem pod 20.

Lidé kolem golfu v současnosti

Právníci golf hrají, ale v advokátní kanceláři, kde pracuje, jich z 20 hrají golf 2. Atraktivní může být golf pro kohokoli. Nyní je golf dostupnější, kolem příjem 20 tis.

stačí, ne samotné hraní pak je třeba tak 1000,- za měsíc. Na golfu je možné potkat zajímavé lidi. S prací to zatím nespojil.

Dostupnost golfu v současnosti

Filip má také zkušenost z USA, kde kromě uzavřených hřišť jen pro členy, bylo hodně hřišť pro ostatní, za celkem málo peněz (fee za \$5) a podobné mu to nyní připadá v ČR. Vzniká hodně odpališť, je to vcelku cenově dostupné. Získání zelené karty již také není příliš drahé (cca 5000,-). Různá hřiště se profilují různě, existují hřiště drahá i levnější..

Děti a golf

Své děti ke golfu povede, je to pohyb v přírodě a „kdo ví, třeba by z nich mohl vyrůst další Tiger Woods“.

Golf jako zaměstnání

Zaměstnání může být golf hlavně jako trenérství (příjem cca 300 na hodinu), provozovat profesionální golf jen jako hráč asi v ČR není možné.

Pravidla golfu

Nejdůležitější je ohleduplnost a také bezpečnost na hřišti. Pravidla nejsou moc složitá, jde hlavně o neobtěžování ostatních.

Rozhovor č.9 (E)

E - začínající hráč golfu (HCP 54, hraje 9 měsíců)

24.6.2006, podvečer, v automobilu cestou z golfového hřiště, délka 50 min.

Michal, 39 let, ženatý, 1 malé dítě (4 roky), zaměstnání: podnikatel ve středně velké firmě (20 zaměstnanců) zájmy: golf, hudba (aktivně hraje na kytaru v rockové skupině), zajímá se též

Začátky s golfem

Ke golfu se dostal přes svého kamaráda přibližně před rokem, kdy s ním, který již golf hrál, šel zkusit si golf na jedno z pražských hřišť – na cvičné odpaliště. Již předtím hráli golf jiní kamarádi, již měl o golfu povědomí. Poprvé, když si zkusil golfové odpaly, měl radost, protože se mu začalo dařit i když asi styl a technika byly špatné. Po nějaké době (cca 3 měsíce) si začal od kamaráda půjčovat golfové hole a chodil na driving (cvičné odpaliště) sám. V začátcích mu radili kamarádi, přesto technika byla stále špatná. Pak ale začal chodit trénovat s jiným kamarádem k trenérovi. Začali od začátku tak, jak by to mělo být. Hned od začátku by se mělo začínat s trenérem, jinak hrozí úraz a také se nic začínající hráč nenaučí. Po zimě si

udělal zelenou kartu, tedy HCP 54. Jak to šlo začal trénovat sám i s trenérem – věnoval tomu hodně času.

Kdo jsou kamarádi, kteří také hrají golf

Jeden je dlouholetý známý z práce – podnikání, další je marketingovým ředitelem; pak kamarád ze starší party, „mánička“, který určitě není snob, pracuje jako redaktor – internetový šílenec. A pak další kamarádi či známí především z práce, ale mimo firmu, případně kamarádi kamarádů. Michal k těmto lidem cítí důvěru a nepodezírá je z manýrů či póz. Nikdo z kapely golf nehraje. Mezi kamarády má několik hokejistů (rekreačních), kterým to jde dobře – mají pro golf předpoklady. Všichni tito známí byli v „pohodě“ lidi. Michal se teď snaží natáhnout do golfu ještě další lidi – známé, aby měl s kým chodit na hřiště a hrát. Mezi známými je právník, makléř, ředitel mediální agentury, produkční v reklamní agentuře a hlavně lidé z marketingu, podnikatelé nebo manažeři, nejsou to klasičtí zaměstnanci – nemají běžná zaměstnání. Nejdůležitější je mít čas a možnost odejít z práce třeba kvůli tréninku, ale podle Michala to není podmínka, má známého, který má klasické zaměstnání a hraje po práci. Peníze hrají také roli.

Náklady s golfem spojené

Dnes je možné si pořídit vybavení „hardware“ již použitý do 5, 6 tis Kč. Mnohem náročnější je dnes koupě lyží s vázáním a další vybavení. Náklady nejsou vysoké ani z hlediska vstupů (fíčka), problém asi největší je čas a trenér - to je svým způsobem to nejdražší.

Rodina a golf

Manželka nemá s Michalovým koníčkem – golfem žádný problém. Kamarád, který Michala ke golfu přivedl to má doma se ženou horší. Michal to ale s golfem nepřehání. Jsou však lidé, kteří mají kvůli golfu doma problémy. Pak je problém s časem, jeden z kamarádů chodí hrát golf na zapřenou, tajně. Spousta partnerů (manželek) kamarádů ale golf hraje a určitě to je dobré pro další působení v golfu. Michalova žena nehraje, zkoušela, ale moc jí to nešlo a nenechala si poradit. Vždy je lepší když učí někdo cizí a profesionál.

Vybavení

Michal si koupil relativně drahé hole – značku Callaway, předtím měl jiný set, ale tyto hole jsou lepší a vhodné pro začínající a mírně pokročilé – odpouští mnoho chyb. S předchozími holemi odehrál cca 5 - 6 měsíců.

Vztah ke golfu

Michal nezná žádného golfistu, který by s golfem skončil. Golf je srdeční záležitost. Ale před nějakou dobou - asi tři týdny, kdy se Michalovi hodně nedařilo, se rozhodoval, zda vše neprodá. Chuť zvítězit sám nad sebou vyhrála a Michal to překonal. Možná to ani nemyslel vážně. Golf ho baví, „snobárna“ okolo ho nezajímá. Vždy se vzpomíná na dobré rány a na špatné rány a jiné špatné zážitky se zapomíná. Ve svém okolí má přátele, kteří hrají golf, protože ho mají rádi, a které to také baví, asi si nedovede představit, že by šel hrát s někým, kdo by golf měl jen jako módní záležitost.

Ženy kamarádů

Dost často je do golfu „naverbovali“ jejich muži. Většinou to bylo alibi, aby (muži) mohli chodit hrát a ukázali svým ženám, že je to pěkné a případně, aby je golf začal bavit. Také proto aby ukázali, proč tam tráví tolik času. I Michal by rád, aby hrála jeho žena, ale musí ji to začít alespoň trochu bavit ...

Ženy kamarádů nechodí na golf samotné, většinou jdou se svými muži.

Časová náročnost

Problémy s partnery mohou být i u jiných koníčků, ale golf je „droga“, která zabírá hodně času – 9 jamek je tak na 4 hodiny, musí se počítat i cesta na hřiště.

Michal se dost často uvolňoval z práce, z firmy třeba i v poledne a chodil trénovat. Chytl ho to tak, že třeba vůbec nechodil do hospody, ale vzal hole a šel na driving. Michal dělá i jiné sporty – svého času ho hodně chytl snowboard, hraje tenis, hraje squash, ale i vzhledem k zdravotním problémům musel některé aktivity (tenis, snowboard omezit). Squash ho moc nebaví, oproti golfu je stereotypní. Kdo nehraje golf, myslí si, že je to nuda. Michal si to myslel taky, ale jak ho začal hrát, objevil velké potěšení z dobré rány, příhry, patu.

Zábava nebo sport

Určitě je to pohyb, po 18 jamkách bývá hráč hodně unavený, ujde cca 7 km. Z tohoto pohledu je to sport, ale Michal to jako klasický sport nebere. Pod sportem si představuje větší fyzickou námahu – běhání apod.

Golf a děti

Michalova dcera již golf hraje (Tri golf v Hostivaři), spíš než golf, je to zábava pro děti. Důležitý je pro ní hlavně kolektiv, další děti. Asi to moc vhodný sport pro děti („teď budu mluvit proti sobě“) není. Často jsou na golfu vidět ambiciózní rodiče se svými dětmi a Michal z toho má smíšené pocity. Až bude dcera větší, určitě by s ní rád chodil hrát golf. Určitě jí do toho ale nechce nutit, má zkušenosti z tenisu, kdy rodiče nutili své děti dřít a má k takovému přístupu odpor. Kdyby jí to bavilo, bylo by to skvělé. Malé dítě tomu asi nemůže propadnout jako dospělý. Asi by to šlo lépe, kdyby hrála golf celá rodina a vedli jí k tomu všichni.

Jiné sporty

Michal nikdy nehrál kolektivní sporty, lyžoval, hrál tenis. Michal chodí hrát squash jednou týdně, jeden kamarád z této skupiny hraje teď také golf. Michala to již tolik nebaví, ale nechce toho nechat, protože je rád, že má pravidelně pohyb.

Hřiště

Podle času, ale nejčastěji, hraje Michal devítijamková hřiště kolem Prahy, často s partnerem z práce – Boleslav, Hodkovičky, Hostivař. Pěkná hřiště jsou mistrovská 18jamková hřiště – Mariánky, Dýšina, Karlštejn – to je již opravdový golf. Nelíbilo se mu hřiště Molitorov, pokládá ho za nudné. Většinou jsou vidět na hřištích investované peníze a postavit pěkné plnozvlahové hřiště je velmi drahá záležitost – stovky miliónů. Hodně se hřiště liší kvalitou trávníku – a zajištění vláhy.

S kým Michal hraje

Teze diplomové práce

Martin Šperl
specializace Sociální antropologie

Předpokládaný název práce: **Proč jsem si nevybral jiný sport? Sport a prestiž v české společnosti**

Předpokládaný termín obhajoby: červen 2005

Konzultant: Doc.PhDr.Josef Kandert

Inspirace

Inspirací pro výběr tohoto tématu byla otázka mého přítele, kterou jsem již slyšel mnohokrát od jiných lidí věnujících se windsurfingu: „Proč jsem si vybral sport nevhodný pro provozování v Čechách?“ Pro porozumění této otázky je možné ji rozložit do několika dílčích otázek: „Proč jsem si vybral sport, kde je třeba příznivé počasí a vítr čtyřikrát do roka?“, „Proč windsurfing, když vybavení je poměrně drahé a k vodě je nutné ho vézt i stovky kilometrů autem?“ nebo „Proč windsurfing, když vím, že až bude foukat, nebudu mít na to čas?“ Tato otázka a debaty o tom, že nejlepší by bylo vše prodat a věnovat se něčemu jinému, se objevují mezi příznivci windsurfingu asi častěji než vítr v Čechách. Odpověď je jednoduchá: „Protože windsurfing mě baví.“ Jak jsem již naznačil, kromě zábavy (v Čechách cca 20 hodin na vodě za rok), jsou tu i obtíže s tímto sportem spojené. Otázky, které mne poté napadly, jsou tyto: Existuje kromě sportovního prožitku ještě něco jiného, co motivuje jednotlivce či skupiny při výběru sportu? Může být jedním z dalších motivů snaha získání či udržení společenské prestiže? Demonstrují jedinci sportem svou „jinakost“ a postavení ve společnosti?

Úvod

Podnětem pro zkoumání sportu jako společenské instituce či subsystému mi byla kniha Marca Augého Antropologie současných světů. Augé poukazuje na existenci „nových světů“ (jako příklad uvádí právě sport či vědu), které koexistují s těmi tradičními, vzájemně komunikují a vlastní „obrazy těch ostatních“. Výzvou antropologii (a z mého pohledu i pro sociologii) je, aby vytvářela a zkoumala objekty v oblastech křížení a prolínání těchto světů. Svět sportu se kříží, souvisí a prolíná s ostatními institucemi společnosti. Ve své práci se chci věnovat antropologii (sociologii) sportu a v jejím rámci jak tento společenský subsystém souvisí se stratifikací společnosti, získáváním a udržováním prestiže. Problémem, kterým se budu celou práci zabývat, je, zda se sport podílí na zvyšování prestiže a jakou měrou. Na druhou stranu mne pak bude zajímat, zda statut determinuje výběr druhu sportu.

Objektem mého zájmu bude oblast amatérského sportu, kdy je sport náplní volného času a měl by plnit funkci hlavně rekreační. Sport je možné chápat také jako prostor pro konstrukci „jinakosti“ a demonstraci společenského postavení. Může se stát také druhým světem práce, kde platí obdobné zákonitosti. Když zajdu ještě dál ke kritickým sociologům, mohu sport považovat za nástroj pro adaptaci na daný společenský systém, který má konformizující úlohu.

V mé práci bych se chtěl zabývat hlavně českou společností, která má z mého pohledu velkou sportovní tradici (např.sokolství). Zajímat se budu o současnou strukturu sportů v české společnosti, která po revoluci prochází transformací a posunem stratifikačního systému směrem k meritokratickému. Otázka, která se naskýtá v této souvislosti je, zda jsou v české společnosti etablovány sportovní odvětví pro „bohaté“, případně pro „nechudé“.

Předpokládaná struktura práce

1. V první části mé práce bych se chtěl věnovat teoretickým východiskům pro zkoumání sportu jako subsystému společnosti se zaměřením na vztah k volnému času, stratifikaci, utváření identity, získávání a udržování prestiže.
2. V další části práce bych rád zkoumal rozdíly mezi individuálními a kolektivními sporty, organizovanými a méně organizovanými sporty, problémy nových moderních sportů (snowboarding), příčiny zájmu o alternativní, zážitkové formy sportování.
3. Třetí část by měla navazovat na předchozí v zasazení problému sportu do české společnosti. Zaměřím pozornost na sporty s určitou exkluzivitou, tedy uzavřením, omezením a bariérami pro jedince, kteří je chtějí provozovat. Rád bych se také věnoval novým „podnikatelským sportům“ (v českém prostředí) jako jsou například squash a golf.
4. Poslední část by měla být zaměřena na windsurfing v českých podmínkách. Přestože není komunita „surferů“ institucionalizovaná, je možné sledovat pohyb její určité části kolem několika internetových stránek věnujících se tomuto sportu. Pomocí analýzy obsahu internetových stránek a osobními rozhovory bych rád zkoumal utváření identity v tomto prostředí, získávání prestiže uvnitř komunity a navenek, vztah a vymezení vůči jiným sportům.

Metoda

Analýza obsahu internetových stránek

Analýza nestandardizovaných rozhovorů

Výběr technikou sněhové koule

Předpokládaná literatura:

Augé, M. (1999) Antropologie současných světů. Atlantis, Brno

Čechák, V., Linhart, J. (1986) Sociologie sportu. Olympia, Praha

Dunning, E. (1999) Sport matters. Routledge, London

Dumazedier, J. (1962) Toward a Society of Leisure? New York

Filipcová, B. (1966) Člověk, práce, volný čas. Praha

Edwards, H. (1973) Sociology of Sport. Homewood

Eltzen, D. S. (1979) Sport in Contemporary Society. New York

Huizinga, J. (1971) Homo ludens. Praha

Choutka, M. (1969) Sport a společnost. Praha

Loy, J.W., Kenyon, G.S. eds. (1969) Sport, Culture and Society. London, New York

Machonin, P. a kol. (1996) Česká společnost v transformaci. K proměnám sociální struktury. Praha

McPherson, B.D., Curtis, J.E., Loy, J.W. (1989) The Social Significance of Sport. Champaign

Sekot, A. (2003) Sport a společnost. Paido

Charvát, M. (2002) Sociální aspekty sportovních aktivit. Paido

Veblen, T. (1999) Teorie zahálčivé třídy. Praha: Slon